

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Mýtická bytost jiangshi jako součást folkloru a její ztvárnění
v literatuře a filmu**

The Mythical Creature Jiangshi as Part of Folklore and Its Portrayal in
Literature and Films

OLOMOUC 2024 Bc. Markéta Cábová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Kamila Hladíková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou magisterskou diplomovou práci na téma „Mýtická bytost jiangshi jako součást folkloru a její ztvárnění v literatuře a filmu“ vypracovala samostatně a na základě uvedených zdrojů.

V Olomouci dne: 4. 12. 2024

Podpis: .....

Anotace

Jméno a příjmení:	Markéta Cábová
Název katedry a fakulty:	Katedra asijských studií, Filozofická fakulta
Název diplomové práce:	Mýtická bytost jiangshi jako součást folkloru a její ztvárnění v literatuře a filmu
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Kamila Hladíková, Ph.D.
Počet stran:	98
Počet znaků:	207 583 (z toho 171 448 znaků textu práce)
Počet zdrojů (včetně obrázků):	128
Počet obrázků:	15
Počet tabulek:	4

Tato magisterská diplomová práce se zabývá ztvárněním mýtické bytosti jiangshi a jejím cílem je odpovědět na otázku „Jakým způsobem je mýtická bytost jiangshi ztvárněna v čínském folkloru, v literatuře z období dynastie Qing a v hongkongské kinematografii?“. Práce nejdříve vymezuje vztah mezi folklorem a populární kulturou. Po představení jiangshi a zaobírání se původními zmínkami a souvisejícími přesvědčeními jsou uvedeni autoři Pu Songling, Yuan Mei, Ji Yun a jejich sbírky zmiňující nadpřirozeno *Liaozhai zhiyi*, *Zi buyu* a *Yuewei caotang biji*, ve kterých následuje hledání informací o vzniku jiangshi, jejím vzhledu, projevech, jakým způsobem se před ní chránit a jak ji zneškodnit. Po představení důležitého kontextu jsou také specifikována hledána i v hongkongských filmových snímcích podžánru založeného na příbězích o jiangshi. V období vzestupu podžánru a jeho popularity se jedná o přelomové snímky *Encounters of the Spooky Kind* (1980) a *Mr. Vampire* (1985). V období úpadku podžánru se jedná o snímky *The Era of Vampires / Tsui Hark's Vampire Hunters* (2002) a *Rigor Mortis* (2013). Popisovaný postup tak rovněž umožňuje pozorovat, do jaké míry se například filmové snímky inspirovaly ztvárněním jiangshi v původních zmínkách a v literatuře z období dynastie Qing.

Klíčová slova: jiangshi, mýtická bytost, čínský folklor, *Liaozhai zhiyi*, *Zi buyu*, *Yuewei caotang biji*, hongkongská kinematografie

Poděkování

Na tomto místě bych moc ráda poděkovala mé vedoucí Mgr. Kamile Hladíkové, Ph.D., za vedení této magisterské diplomové práce, za její ochotu, trpělivost, cenné rady a zpětnou vazbu při procesu psaní.

Obsah

Seznam tabulek.....	7
Seznam obrázků	7
Seznam zkratk	8
Ediční poznámka	9
Úvod.....	10
1 Metodologie.....	11
1.1 Přehled literatury	12
1.1.1 Část práce zabývající se vztahem mezi folklorem a populární kulturou	12
1.1.2 Část práce zabývající se mýtickou bytostí jiangshi jako součástí folkloru, jejím ztvárněním v literatuře a filmu	13
2 Vztah mezi folklorem a populární kulturou	17
2.1 Folklor	17
2.1.1 Folklorní motivy	18
2.2 Populární kultura	18
2.3 Ztvárnění folkloru v populární kultuře.....	19
3 Představení mýtické bytosti jiangshi a diskuze nad způsoby překlada	21
4 Mýtická bytost jiangshi jako součást lidových přesvědčení a praktik	23
4.1 Původní zmínky o jiangshi	23
4.1.1 Role řádného pohřbu, konceptu duší a lidového náboženství	24
4.1.2 Praktika „Převádění mrtvých přes tisíc li“ či „Převádění mrtvých v Xiangxi“	25
5 Mýtická bytost jiangshi v literatuře z období dynastie Qing	28
5.1 Žánr <i>zhiguai</i>	28
5.2 Žánr <i>chuanqi</i>	30
5.3 Žánr <i>biji</i>	31
5.4 Pu Songling a jeho <i>Liaozhai zhiyi</i>	31
5.4.1 Ztvárnění jiangshi v <i>Liaozhai zhiyi</i>	32

5.5	Yuan Mei a jeho <i>Zi buyu</i>	35
5.5.1	Ztvárnění jiangshi v <i>Zi buyu</i>	36
5.6	Ji Yun a jeho <i>Yuwei caotang biji</i>	50
5.6.1	Ztvárnění jiangshi v <i>Yuwei caotang biji</i>	51
5.7	Shodnost a odlišnost zkoumaných specifík ve vybraných sbírkách	54
6	Mýtická bytost jiangshi v hongkongské kinematografii	57
6.1	Uvedení hororového žánru	57
6.2	Růst popularity jiangshi a vznik specifického podžánru.....	58
6.2.1	Ztvárnění jiangshi ve snímcích z období vzestupu podžánru a jeho popularity.....	60
6.3	Postupný úpadek popularity podžánru založeného na příbězích o jiangshi.....	70
6.3.1	Ztvárnění jiangshi ve snímcích z období postupného úpadku podžánru.....	72
	Závěr	81
	Resumé	84
	Zdroje	85
	Filmové snímky a epizody dokumentární série.....	85
	Literatura	85
	Internetové zdroje.....	93
	Obrázky	97

Seznam tabulek

Tabulka 1: Mýtická bytost jiangshi v <i>Liaozhai zhiyi</i>	33
Tabulka 2: Mýtická bytost jiangshi v <i>Zi buyu</i>	37
Tabulka 3: Mýtická bytost jiangshi v <i>Xu Zi buyu</i>	37
Tabulka 4: Mýtická bytost jiangshi v <i>Yuewei caotang biji</i>	52

Seznam obrázků

Obrázek 1: První jiangshi ze snímku <i>Encounters of the Spooky Kind</i>	62
Obrázek 2: Druhá jiangshi ze snímku <i>Encounters of the Spooky Kind</i>	62
Obrázek 3: Poslední tři jiangshi ze snímku <i>Encounters of the Spooky Kind</i>	62
Obrázek 4: Zrcadla <i>bagua</i>	64
Obrázek 5: Jiangshi čekající na převedení ze snímku <i>Mr. Vampire</i>	67
Obrázek 6: Jiangshi (dědeček Yam) ze snímku <i>Mr. Vampire</i>	67
Obrázek 7: Dlouhé nehty jiangshi (dědečka Yama) ze snímku <i>Mr. Vampire</i>	67
Obrázek 8: Jiangshi (pan Yam) ze snímku <i>Mr. Vampire</i>	68
Obrázek 9: Dlouhé špičáky Man Choie ze snímku <i>Mr. Vampire</i>	68
Obrázek 10: Zabezpečená rakev ze snímku <i>Mr. Vampire</i>	69
Obrázek 11: Zrcadlo <i>bagua</i> ze snímku <i>Mr. Vampire</i>	70
Obrázek 12: Podoba jedné z jiangshi ze snímku <i>Vampire Cleanup Department</i>	71
Obrázek 13: Nejsilnější jiangshi ze snímku <i>The Era of Vampires</i>	75
Obrázek 14: Podoba jiangshi čekající na přepravení do domoviny ze snímku <i>The Era of Vampires</i>	75
Obrázek 15: Podoba jiangshi ze snímku <i>Rigor Mortis</i>	79

Seznam zkratek

HKMDB – Hong Kong Movie Database

IMDb – Internet Movie Database

Ediční poznámka

Pro zápis jmen, místních a dalších názvů v čínštině užívám ve své magisterské diplomové práci transkripci pinyin bez tónových značek. Výjimkou jsou ustálená pojmenování jako Peking, Nanking a Hongkong. S ohledem na téma práce zadávám znaky v tradiční podobě za pinyinem a v závorce, většinou v případě prvního výskytu v textu; pokud se ale jedná o názvy článků či jiných údajů ve zjednodušených znacích v závěrečném seznamu zdrojů, zachovávám jejich podobu. V tradičních znacích uvádím také příklady z literárních sbírek, které odkazují na specifika o jiangshi; v tomto případě zadávám znaky do uvozovek za překlad specifík v češtině. Pokud jsou jména postav z hongkongských filmových snímků uvedena v závěrečných titulcích, používám tyto tvary. Ve snímcích *Encounters of the Spooky Kind* a *Mr. Vampire* ale nejsou v závěru k dispozici, zároveň se u *Mr. Vampire* jejich tvary ve filmových databázích liší a v *Rigor Mortis* se vyslovují v kantonštině a závěrečné titulky uvádějí rovněž jména ve standardní čínštině. Zápisy proto kontroluji prostřednictvím HKMDB¹ a u těchto snímků využívám tvary právě ze zmiňované databáze. Jména filmových tvůrců a herců uvádím v jejich zdomácnělé podobě, tak jak jsou běžně užívána v odborné literatuře nebo právě ve snímcích.

Jelikož byly některé příběhy z literárních sbírek přeloženy do českých výborů, užívám oficiální názvy českých výborů a přeložených příběhů pouze v souvislosti hovoření o oficiálním překladu; pro názvy sbírek i povídek či zápisů tak v práci využívám především jejich zápis v pinyin. Při podrobném zaobírání se jednotlivými povídkami a zápisky představuji u oficiálně nepřeložených také svůj návrh překladu názvu do češtiny. Pro názvy sbírek užívám kurzívu, povídky a zápisky odlišuji zápisem v uvozovkách. Pojmenování mýtické bytosti, tedy výraz „jiangshi“, zachovávám v této podobě. Pokud lze v českém jazyce najít překlady praktik a s nimi související pojmenování, například „převádění mrtvých“ a „převaděč mrtvých“, využívám v práci tyto verze; v opačném případě se jedná o vlastní překlad. Pokud ve sbírkách u příkladů specifík neodkazují na již existující překlad, používám rovněž vlastní.

V seznamu zdrojů na konci práce se nacházejí i články, u kterých je uvedena přezdívka či název účtu a u jednoho čínského článku také označení „yiming“ (佚名) – anonymní autor; v takových případech na autory odkazuji tímto způsobem a do seznamu zdrojů zapisuji zmiňované přezdívky/označení místo příjmení. Pokud internetové zdroje neobsahují žádné informace o autorovi, odkazují na název příslušné platformy nebo název organizace.

---

¹ Stránky databáze uvádím u internetových zdrojů v závěrečném seznamu (viz HKMDB [1995a]; HKMDB [1995b]; HKMDB [1995c]).

Úvod

V čínském folkloru se lze setkat s řadou neobyčejných bytostí. Jednou z nich je právě jiangshi (殭屍), ztuhlá a oživlá mrtvola, na kterou se často odkazuje jako na „skákejícího upíra“ nebo „skákející zombie“. Předmětem této magisterské diplomové práce je její ztvárnění v rámci čínského folkloru a také v literatuře a filmu, kde se promítly původní zmínky, související s přesvědčeními o nutnosti řádně vykonaných pohřebních rituálů a zahrnující lidové příběhy o praktice, při které se mrtví převáděli zpět do své domoviny.

V literatuře se tato, v mnoha případech nebezpečná, bytost objevuje v povídkách a zápiscích zahrnující nadpřirozeno z období dynastie Qing, vládnoucí v letech 1644–1912. Dočteme se o ní například ve sbírkách *Liaozhai zhiyi* (聊齋誌異) od Pu Songlinga (蒲松齡), v *Zi buyu* (子不語), jejíž autorem je Yuan Mei (袁枚) nebo v *Yuewei caotang biji* (閱微草堂筆記) od Ji Yuna (紀昀). Příběhy z prvních dvou zmiňovaných sbírek se dočkaly českého překladu, ale pouze český překlad povídek napsaných Yuan Meiem zahrnuje příběhy o jiangshi.

V kinematografii se s jiangshi setkáme především v hongkongských hororových snímcích s prvky bojových umění a komedie. Tento specifický podžánr se těšil veliké oblibě, ať už ze strany diváků či hongkongských filmových tvůrců, a to převážně v období 80. a 90. let 20. století. Jeho popularita ve 21. století ovšem postupně upadá (Spoors 2021). Jiangshi se může samozřejmě objevovat i v dalších audiovizuálních formách a projevech populární kultury, jako třeba v seriálech, videoklipech nebo počítačových hrách. V České republice a na Slovensku býval například prostřednictvím televizní stanice Fox Kids, později přejmenované na Jetix, vysílán japonský animovaný seriál *Král Šamanů*. I v něm se jiangshi objevila.

Téma „Mýtická bytost jiangshi jako součást folkloru a její ztvárnění v literatuře a filmu“ jsem pro svou magisterskou diplomovou práci zvolila, protože se domnívám, že není v odborné literatuře dostatečně zpracováno. Ačkoliv se upíři a zombie stali popkulturním fenoménem, nalézt informace o jiangshi, především v českých zdrojích, je téměř nemožné. V cizojazyčné odborné literatuře lze sice informace o jiangshi nalézt, ale často se podrobněji nezabývá například původními zmínkami či literaturou z období dynastie Qing, ve které jiangshi figuruje. Výzkumem bych tedy ráda poskytla vhled do ztvárnění této mýtické bytosti v rámci folkloru, literatury z období dynastie Qing a hongkongské kinematografie. Diplomová práce na toto téma by také mohla být nápomocná při dalším výzkumu v oblasti čínských mýtických bytostí a jejich ztvárnění ve folkloru a populární kultuře. Dále by práce mohla sloužit jako jeden ze zdrojů při příležitosti tvorby encyklopedií nebo třeba podcastů, videí či dalších forem médií zaměřených na mýtické bytosti.

1 Metodologie

Cílem této magisterské diplomové práce je odpovědět na otázku:

- Jakým způsobem je mýtická bytost jiangshi ztvárněna v čínském folkloru, v literatuře z období dynastie Qing a v hongkongské kinematografii?

V práci se budu nejdříve zabývat vztahem mezi folklorem a populární kulturou. Vymezení tohoto vztahu i samotného folkloru a populární kultury tak napomůže k uchopení tématu, což je nezbytné pro navazující kapitoly.

Následně se ve třetí kapitole zaměřím na uvedení jiangshi a na překlady tohoto pojmenování z čínštiny, se kterými se lze setkat. V anglickém jazyce se objevují například verze „hopping vampire“ a „hopping zombie“, což lze do českého jazyka přeložit jako právě „skákající upír“ a „skákající zombie“. Zmíním také překlady praktiky, při které se mrtví přepravovali zpět do domoviny a na základě které příběhy o jiangshi rovněž vznikaly.

Ve čtvrté kapitole se přesunu k původním zmínkám o jiangshi, kde se nejdříve zaměřím na časové určení nejstarších zmínek. V nich se dále hovoří o přesvědčeních, jako o důležitosti řádně provedeného pohřebního rituálu, souvisejících s výše zmiňovanou praktikou.

Jelikož se příběhy o jiangshi projevily v literatuře i kinematografii, budu se v páté kapitole práce zabírat jejím ztvárněním v literatuře z období dynastie Qing. Započnu představením příslušných literárních žánrů. Po uvedení autorů Pu Songlinga, Yuan Meie a Ji Yuna se následně odeberu ke zkoumání ztvárnění jiangshi v jejich sbírkách *Liaozhai zhiyi*, *Zi buyu* a *Yuewei caotang biji*. Zaměřím se na vznik této mýtické bytosti, na její vzhled, jakým způsobem se projevuje, jak se před ní chránit a jak ji zneškodnit. Protože se jedná o pátou kapitolu práce, vyjasňuji bližší postup, s ohledem na důležitost specifického přístupu u jednotlivých sbírek a pro lepší orientaci čtenáře, přímo v příslušných podkapitolách.

Po zkoumání ztvárnění jiangshi v literatuře se v šesté kapitole přesunu k zabírání se tím, jak se projevila v hongkongské kinematografii. Nejdříve opět uvedu teoretický rámec, kdy představím hororový žánr v hongkongské kinematografii a okolnosti růstu i postupného úpadku podžánru založeného na příbězích o jiangshi. U každé z částí se budu zabývat analýzou ztvárnění jiangshi v jednotlivých snímcích z příslušného období. V období vzestupu podžánru a jeho popularity se jedná o přelomové snímky *Encounters of the Spooky Kind – Gui da gui* (鬼打鬼, 1980) a *Mr. Vampire – Jiangshi xiansheng* (殭屍先生, 1985). V období úpadku se zabírám snímky *The Era of Vampires – Qiannian jiangshi wang / Jiangshi da shidai* (千年殭屍王 / 殭屍大時代, 2002) a *Rigor Mortis – Jiangshi* (殭屍, 2013). V práci budu dále využívat

názvy těchto snímků v angličtině. Při analýze ztvárnění jiangshi v hongkongských filmových snímcích se opět zaměřím na stejná specifika jako v literatuře. Zvolením tohoto postupu tak bude možné rovněž pozorovat, do jaké míry se například filmové snímky inspiroují ztvárněním jiangshi v původních zmínkách a v literatuře z období dynastie Qing a zda v tomto ohledu popřípadě nastala, v období úpadku podžánru založeného na příbězích o jiangshi, určitá změna. Jelikož výběr konkrétních snímků závisí na kontextu šesté kapitoly, vysvětluji důvody výběru a uvádím další informace, například s jakými verzemi filmů pracuji, přímo v příslušných podkapitolách.

1.1 Přehled literatury

1.1.1 Část práce zabývající se vztahem mezi folklorem a populární kulturou

Při úvodním vymezení vztahu folkloru a populární kultury je nezbytné folklor a populární kulturu řádně uvést.

K představení folkloru využívám kapitolu „What Is Folklore?“ (1965) publikace *The Study of Folklore* od významného amerického folkloristy Alana Dundese. Dundes rovněž publikaci, obsahující příspěvky dalších autorů, editoval. Jelikož se ohledně samotné definice folkloru vedou debaty, uvádím názory dalších folkloristů na tuto problematiku, které jsou k dispozici v článku „Definitions of folklore“ (1996) akademického časopisu *Journal of Folklore Research*.

Pro porozumění vztahu mezi folklorem a populární kulturou je důležité taktéž vysvětlit pojem „motiv“. Motivy a jejich klasifikaci se ve své publikaci *The Folktale* (1946) zabývá Stith Thompson.

Při uvedení populární kultury je opět vhodné nejdříve populární kulturu definovat a představit její funkce. Tomu se ve svém článku „On the Nature and Functions of Popular Culture“ (1983) věnuje Gary L. Harmon. Článek je publikován v časopise *Studies in Popular Culture*. Aspekty populární kultury se rovněž zabývá Tim Delaney v příspěvku „Pop Culture: An Overview“ (2007), publikovaném na internetových stránkách časopisu *Philosophy Now*.

Jelikož je v této diplomové práci zmíněn také postupný úpadek podžánru založeného na příbězích o jiangshi, zajímám se v této kapitole také o to, k jakým změnám v populární kultuře obecně dochází. Tím se zabývá Tim Delaney (2007) v již dříve zmiňovaném příspěvku a dále Hossein Hosseini v článku „Popular Culture in Asia: Globalization, Regionalization, and Localization“ (2010), publikovaném v časopise *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. Vlivu globalizace na populární kulturu, zejména v oblasti Asie, se věnují Richard King a Timothy J. Craig v kapitole „Asia and Global Popular Culture: The View from He Yong’s

Garbage Dump“ (2002) publikace *Global Goes Local: Popular Culture in Asia*. Na oblast východní Asie se v tomto ohledu zaměřuje Koichi Iwabuchi v kapitole „Discrepant Intimacy: Popular Culture Flows in East Asia“ (2005) publikace *Asian Media Studies: Politics of Subjectivities*.

Ztvárněním folkloru v populární kultuře, hlavně v kontextu fantasy žánru, se zabírají Merja Leppälahti a Clive Tolley v odborném článku „From Folklore to Fantasy: The Living Dead, Metamorphoses, and Other Strange Things“ (2018), k nalezení v časopise *Journal of the Fantastic in the Arts*. Odkazováním na projevy folkloru a folklorních motivů se zabývá dále Michael Dylan Foster v kapitole „Introduction: The Challenge of the Folkloresque“ (2016) publikace *The Folkloresque: Reframing Folklore in a Popular Culture World*.

1.1.2 Část práce zabývající se mýtickou bytostí jiangshi jako součástí folkloru, jejím ztvárněním v literatuře a filmu

1.1.2.1 Představení jiangshi a diskuze nad překladem

Po zabývání se vztahem mezi folklorem a populární kulturou se v diplomové práci přesouvám k samotné mýtické bytosti jiangshi.

V části kapitoly zabývající se jejím představením čerpám z odborného článku „Flesh Bodies, Stiff Corpses, and Gathered Gold: Mummy Worship, Corpse Processing, and Mortuary Ritual in Contemporary Taiwan“ (2005) od Douglase Matthew Gildowa. Článek je publikován v časopise *Journal of Chinese Religions* a zaměřuje se nejen na pohřební rituály na Taiwanu, ale zmiňuje také přesvědčení o nadpřirozených existencích, jako právě jiangshi. Zde i v dalších částech práce se rovněž opírám o kapitolu „From Revenants to Vampires: The Transmedia Evolution of the Jiangshi“ (2021) od Katarzyny Ancuty, jež je součástí publikace *The Transmedia Vampire: Essays on Technological Convergence and the Undead*. Kapitola zmiňuje praktiku přepravení mrtvých těl zpět do domoviny, zabírá se ztvárněním jiangshi ve sbírce *Zi buyu* od Yuan Meie a dále se blíže zabývá jiangshi ve filmových snímcích. Ancuta (2021, s. 147) uvádí, že se z motivu jiangshi napříč stoletími, také s pomocí populárních médií a zapojením fanoušků, postupně stává hybrid – je zde znát vliv populárního ztvárnění upírů.

U diskuze nad překlady pojmenování jiangshi a zmiňovaných praktik se opírám o literaturu, kde se tyto výrazy v překladu vyskytují. V českém jazyce se jedná o překlad vybraných příběhů o nadpřirozenu ze sbírky *Zi buyu* od Yuan Meie a překlad kompilace rozhovorů s lidmi z okraje čínské společnosti – *Zhongguo diceng fangtan lu* (中國底層訪談錄), které provedl Liao Yiwu (廖亦武). Výbor příběhů o nadpřirozenu, přeložený Lucíí

Olivovou, vyšel roku 2003 pod názvem *O čem Konfucius nehovořil*. Kompilace rozhovorů vyšla roku 2013 v českém překladu od Zuzany Li jako *Hovory se spodinou*.

1.1.2.2 Mýtická bytost jiangshi jako součást lidových přesvědčení a praktik

V kapitole zaměřující se na mýtickou bytost jiangshi jako na součást lidových přesvědčení a praktik pracuji s různými typy zdrojů. Prvním typem jsou odborné zdroje. Druhým typem jsou staré texty jako *Knihy obřadů* (Liji 禮記), k dispozici třeba prostřednictvím projektu *Chinese Text Project* nebo na portále národní knihovny Spojených států amerických. K potřebným pasážím vyhledávám i jejich překlady. Do češtiny byly přeloženy *Zápisky historika* (Shiji 史記), v českém překladu od Olgy Lomové a Timotea Pokory jako *Knihy vrchních písařů: výbor z díla čínského historika* (2012). Třetím typem zdrojů jsou zdroje neoborné, což mohou být například příspěvky dostupné na publikační platformě *Medium* nebo *Baidu Baijiahao*. Takové zdroje používám z toho důvodu, jelikož jsou folklorní motivy a projevy folkloru, jak dále v práci vysvětluji, udržovány naživu prostřednictvím různých médií. Informace ovšem pečlivě ověřuji.

V této kapitole se nejdříve zabývám nejstaršími zmínkami o jiangshi. Jelikož se v nich odkazuje na etnickou skupinu Hmongů, čerpám například také z publikace o kultuře Hmongů s názvem *An Introduction to Hmong Culture* (2010) od autora jménem Cha Ya Po. Využívám rovněž články z platform *Baidu Baijiahao* a *Medium* od uživatelů Dazui guan lishi (2022), Wenshi minjian (2023) a Rachel Holmes (2023).

Vzhledem k tomu, že je v původních zmínkách kladen důraz na řádný pohřeb, věnuji se v práci dále tomuto tématu a odkazuji se na část *Knihy obřadů*. Dále pracuji například s publikací *The Funeral of Mr. Wang: Life, Death, and Ghosts in Urbanizing China* (2021) od Andrewa B. Kipnise.

Řádný pohřeb poté souvisí s přesvědčeními o způsobech vzniku jiangshi a s konceptem duší. Angela Sumegi vysvětluje koncept duší v publikaci *Understanding Death: An Introduction to Ideas of Self and the Afterlife in World Religions* (2014). Jan J. M. de Groot se vznikem jiangshi, následkem nesprávně provedených pohřebních rituálů, podrobně zabývá v publikaci *The Religious System of China* (1972).

Po zbytek kapitoly se věnuji lidové praxi, kdy se mrtví převáděli do domoviny. Čerpám například z již dříve zmiňované kapitoly Katarzyny Ancuty (2021). Lidové příběhy o této praxi jsou obsaženy i v českém překladu kompilace rozhovorů *Hovory se spodinou* (2013), které vedl Liao Yiwu. Jelikož je s touto praktikou spojována etnická menšina Miao, zabývám se zdrojem těchto zmínek a rolí magie, šamanismu, uctívání předků a přírody v životě tohoto

etnika. Tyto informace čerpám například z publikace *Religion, Ethnicity, and Gender in Western Hunan during the Modern Era: The Dao among the Miao?* (2021) od Paula R. Katze a z epizod dokumentární série *Discover China* (c2009a; c2009b), které se na praktiku zaměřují.

1.1.2.3 Mýtická bytost jiangshi v literatuře z období dynastie Qing

V části zaobírající se jiangshi v literatuře z období dynastie Qing využívám opět více typů zdrojů. Kromě odborných zdrojů se jedná o staré texty, v tomto případě o Konfuciovy *Hovory* (Lunyu 論語), jež jsou dostupné prostřednictvím projektu *Chinese Text Project* a k dispozici v českém překladu od Jaroslava Průška a Vincence Lesného ve vydání z roku 1995. Dále využívám samotné sbírky od Pu Songlinga, Yuan Meie a Ji Yuna.

V kapitole nejdříve představuji žánry typické pro zmiňované sbírky, k čemuž využívám například publikaci *Collecting the Self: Body and Identity in Strange Tale Collections of Late Imperial China* (2005), jejíž autorkou je Sing-chen Lydia Chiang. V publikaci se zaobírá nejen vývojem a specifiky žánrů zmiňující nadpřirozeno, ale také právě autory z dynastie Qing – Pu Songlingem, Yuan Meiem, Ji Yunem a jejich sbírkami. Po představení autorů a jejich sbírek se zaobírám samotným ztvárněním jiangshi.

U Pu Songlingovy sbírky *Liaozhai zhiyi* k tomu využívám vydání z roku 2015 od vydavatelství Zhonghua shuju, obsahující povídky v klasické i hovorové čínštině. Vybrané příběhy byly přeloženy i do češtiny Jaroslavem Průškem jako *Zkazky o šesteru cest osudu* (1963), výbor ovšem neobsahuje příběhy o jiangshi. Nahlížím tedy i do anglického překladu *Strange Tales from a Chinese Studio* (2006) od Johna Minforda.

U sbírky *Zi buyu* od Yuan Meie využívám čínské texty, které jsou součástí komentovaného překladu do angličtiny s názvem *Zibuyu, "What The Master Would Not Discuss", according to Yuan Mei (1716–1798): A Collection of Supernatural Stories* (2013), na kterém pracovali Paolo Santangelo a Yan Beiwen. Český překlad vybraných příběhů, provedený Lucií Olivovou pod názvem *O čem Konfucius nehovořil* (2003), obsahuje i některé příběhy o jiangshi. Pokud se v českém výboru příběh nenachází, využívám právě zmiňovaný komentovaný překlad do angličtiny. K jiangshi ve sbírce *Zi buyu* se vyjadřuje rovněž Ancuta (2021, s. 149) a poukazuje na rozmanitost ve způsobech jejího ztvárnění.

V případě sbírky *Yuwei caotang biji* od Ji Yuna pracuji s vydáním z roku 2007 od vydavatelství Qilu shushe. K této sbírce není k dispozici český výbor. Některé příběhy o jiangshi jsou ovšem obsaženy v anglickém překladu *Real Life in China at the Height of Empire: Revealed by the Ghosts of Ji Xiaolan* (2014) od Davida E. Pollarda.

1.1.2.4 Mýtická bytost jiangshi v hongkongské kinematografii

Před zaobíráním se ztvárněním jiangshi v jednotlivých filmových snímcích nejdříve představuji teoretický rámec. Uvádím hororový žánr v hongkongské kinematografii, počátky projevů jiangshi ve snímcích a dále právě podžánr založený na příbězích o jiangshi. K uvedení teoretického rámce využívám níže uvedené odborné zdroje a také třeba příspěvek Gavina Spoorse (2021), jenž je publikován na internetových stránkách filmového magazínu *Filmhounds*.

Hororový žánr v hongkongské kinematografii a přiblížení toho, jak se ve filmových snímcích folklor projevuje, představují v úvodní kapitole publikace *Hong Kong Horror Cinema* (2018) Gary Bettinson a Daniel Martin, editoři této publikace, jež obsahuje články dalších autorů. Andrew Grossman se v kapitole „Animated Pasts and Unseen Futures: on the Comic Element in Hong Kong Horror“ téže publikace vyjadřuje k elementu hybridity komedie a hororu, což je pro mnohé zmiňované filmové snímky s jiangshi typické. David Scott Diffrient zase v kapitole „Hands, Fingers and Fists: ‘Grasping’ Hong Kong Horror Films“ poukazuje, v kontextu hororové kinematografie a ztvárnění jiangshi, na mísení folkloru a modernity.

Guo Moshan v článku „Hong Kong vampire films: anxious imaginings of death and illness“ (2022), publikovaném v časopise *Continuum*, analyzuje filmový podžánr založený na příbězích o jiangshi. Guo (2022, s. 777) podotýká, že jelikož hongkongské filmové snímky tohoto podžánru odkazují na folklor a literaturu o nadpřirozenu, představují ideální „vstupní bod“ pro seznámení se s čínskou kulturou.

Identitou jiangshi, vývojem jiangshi filmů a jejich konvencemi se kromě již dříve zmiňované kapitoly Katarzyny Ancuty (2021) zaobírají také Stephen Teo v publikaci *Hong Kong Cinema: The Extra Dimensions* (1997), Dale Hudson v kapitole „Modernity as Crisis: Goeng Si and Vampires in Hong Kong Cinema“ publikace *Draculas, Vampires, and Other Undead Forms: Essays on Gender, Race, and Culture* (2009) a Wayne Stein v kapitole „Enter the Dracula: The Silent Screams and Cultural Crossroads of Japanese and Hong Kong Cinema“ téže publikace.

Marc L. Moskowitz se v článku „Hopping Vampire Zombies: Hong Kong Cinema Brings Chinese Folklore to the Present“ (2022), publikovaném v časopise *The Journal of Popular Culture*, také zaměřuje na konvence podžánru a na to, jak hongkongské filmové snímky jiangshi ztvárňují. Moskowitz (2022, s. 882) zároveň upozorňuje, že v nich nedochází k zavrnutí minulosti, varují naopak před nebezpečím zanedbávání tradic v současnosti.

2 Vztah mezi folklorem a populární kulturou

Jelikož tato diplomová práce úzce souvisí s folklorem a populární kulturou, je nezbytné se pro uchopení tématu zabývat tím, co samotný folklor a populární kultura znamenají a zároveň vymezit jejich vzájemný vztah. Toto uvedení napomůže v hledání odpovědi na to, jakým způsobem je jiangshi ztvárněna v rámci folkloru, v literatuře z období dynastie Qing a v hongkongské kinematografii, kde současně pomůže také s nahlížením na postupný úpadek filmového podžánru založeného na příbězích o jiangshi.

2.1 Folklor

Jak uvádí Holubová (2000, s. 218), termín folklor se užívá „pro označení lidové kultury a jejích projevů, například slovesných, hudebních, tanečních, výtvarných a jiných“. Při pokusu o jednoznačnou definici toho, co vlastně folklor znamená a co vše zahrnuje, ovšem vyvstává problém, jelikož na něj folkloristé nahlíží z různých úhlů pohledu.

Dundes (1965, s. 1) vysvětluje, že počátek debat ohledně kritérií pro definici folkloru, jako způsob jeho šíření, sahá již do doby, kdy slovo folklor v roce 1846 poprvé použil William J. Thoms. Názory na problematiku definice se mohou lišit nejen mezi folkloristy z odlišných zemí, shodnout se ovšem nemusí ani specialisté ze stejné země původu (Ibid.).

Někteří folkloristé, jako třeba William R. Bascom, kladou při definování toho, co je považováno za folklor, důraz na způsob jeho šíření za pomoci ústního projevu. V tomto případě se tedy, v kontextu zaměření této diplomové práce, jedná například o ústně přenášené mýty, legendy, rituály a pověry. Folklor se sice může objevit i ve psané formě, není to ale pravidlem a může tak existovat i ve společnostech nepoužívající písmo. Přenesení mluveného slova do psané formy ale, podle folkloristy Benjamina A. Botkina, umožňuje zachytit podobu folkloru, udržet ji při životě a dále ji šířit. (Definitions of Folklore 1996, s. 256)

U ústního předávání jako kritéria pro definici folkloru lze ovšem najít jisté nedostatky. Pro kultury neuvádějící písmo, kde dochází k předávání informací pouze ústně, by tak byly za folklor považovány i materiály, které obvykle za folklor považovány nebývají. Takovým příkladem může být informace, jak řídit traktor. Některé formy folkloru se navíc projevují téměř výhradně ve psané formě, například jako součást marginálií² nebo epitafů. Pokud by se při definování toho, co konkrétně se za folklor považuje, kladl důraz na ústní předávání, zmiňované formy by podle tohoto kritéria nebyly považovány za folklor. (Dundes 1965, s. 1–2)

---

² Označení pro poznámky k textu, které se nacházejí na okraji stránky (Uhlíř 2003).

Dundes (Ibid., s. 2) tak s ohledem na zmiňované nedostatky blíže vymezuje folklor jako tradice a projevy, které určitá skupina lidí považuje za své. Tato skupina musí sestávat alespoň ze dvou osob sdílejících společný prvek, což může znamenat například náboženství, povolání nebo jazyk. Dané osoby si nemusí být blízké, důležitým faktorem je znalost tradic typických pro skupinu. To ve výsledku vyvolává pocit skupinové identity. (Ibid.)

2.1.1 Folklorní motivy

Pro porozumění vztahu mezi folklorem a populární kulturou, ke kterému tato kapitola směřuje, je důležité taktéž vysvětlit pojem „motiv“.

Thompson (1946, s. 415) popisuje motivy jako nejmenší jednotky narativu, které lze v rámci tradice zachovat. K jejich zachování je ale potřebné, aby vzbuzovaly pozornost a byly neobvyklé. Většinu z nich lze poté zařadit do některé ze třech velkých skupin. V první skupině se nacházejí činitelé děje jako bohové a bůžkové, neobvyklá zvířata nebo třeba mýtické bytosti. Druhá skupina náleží motivům vyskytujícím se na pozadí děje, za což lze považovat například neobyčejné tradice nebo přesvědčení. Do třetí skupiny se řadí jednotlivé neobvyklé události. (Ibid., s. 415–416)

Při studiu motivů je možné si povšimnout toho, že jednotlivé motivy, jako třeba drak, mohou nést odlišný význam napříč kulturami. U některých motivů se naopak, vlivem interakcí mezi danými kulturami, jejich význam zásadně neliší. (Bender a Mair 2011, s. 4; Garry a El-Shamy 2005, s. xvii)

2.2 Populární kultura

Při zamýšlení se nad tím, co lze označit za kontrastující k folkloru, populární kultura by mohla být jednou z možností.

Stejně jako u folkloru i u populární kultury vyvstává problém s její definicí. Harmon (1983, s. 4) uvádí, že se obecně jedná o projevy jako myšlenky, postoje, umění, rituály a další, „široce sdílené mezi lidmi v určitém čase“³. Dodává, že má „tyto projevy velké množství lidí v oblibě, praktikuje je a také nakupuje“⁴ (Ibid.). Jejich sdílení tak může vést, podobně jako u folkloru, k pocitu identifikace s určitou skupinou osob.

Za důležitý aspekt populární kultury se tedy jeví aktivní zapojení společnosti, přičemž závisí na interakcích lidí s danými projevy kultury v jejich každodenním životě. Jako příklad lze uvést aktuální slangové výrazy, módní trendy nebo populární filmy. Vzhledem

---

³ Vlastní překlad. V originále: „...widely shared by a portion of group of people at a specific time.“

⁴ Vlastní překlad. V originále: „They are what a large number of people generally use, purchase, enjoy, or practice.“

k technologickému rozvoji, v rámci kterého se lidé neustále sbližují za pomoci sociálních sítí a mají přístup k informacím díky internetu a dalším médiím, s tímto aspektem interakce souvisí podléhání populární kultury k rychlým změnám. Není tedy výjimkou, že se určitý prvek stane populárním a poté jeho popularita „opadne“. (Delaney 2007)

Se změnami v oblasti populární kultury souvisí taktéž globalizace, přičemž jsou lokální kultury postupně nahrazovány prvky, které představila masová média na základě globálních vzorů (Hosseini 2010, s. 7356). King a Craig (2002, s. 4) vysvětlují, že aby globální populární kultura vstoupila do určité země, je třeba, mimo jiné, mírné politické uvolnění. V případě východní Asie to byla pouze Severní Korea, která této populární vlně na konci 20. století odolala. I přesto se ale úřady některých asijských států pokoušely v tomto období převážně západnímu vlivu „ubránit“ z důvodů patriotických, morálních nebo ideologických. V Čínské lidové republice se v 80. letech 20. století tento odpor k západní vlně projevil kupříkladu *Kampaní proti duchovnímu znečištění* (Qingchu jingshen wuran yundong 清除精神污染運動). (Ibid.)

Iwabuchi (2005, s. 19) ovšem upozorňuje, že se nejedná o šíření projevů globální populární kultury, jako třeba médií, pocházejících pouze ze Západu. S rostoucí integrací a spoluprací nadnárodních kulturních průmyslů lze totiž pozorovat zapojení nezápadních hráčů prostřednictvím šíření globálních produktů s mezinárodní přitažlivostí jako například japonských animací (Ibid.).

S množstvím přitažlivých produktů populární kultury poté záleží na jejich schopnosti přizpůsobit se aktuálním podmínkám. Aby se jednalo o kulturu „populární“, musí svým způsobem uspět a rezonovat s lidmi, kteří ji konzumují. Jednoznačná odpověď pro to, proč některé produkty populární kultury uspějí lépe než jiné ale není. (Foster 2016, s. 25; Haselstein et al. 2001, s. 336)

2.3 Ztvárnění folkloru v populární kultuře

Vzhledem k výše zmiňované povaze folkloru a populární kultury se tedy může zdát, že se jedná o dva protipóly, které spolu mají málo společného. Ve skutečnosti ale u folkloru a populární kultury dochází k jejich vzájemnému propojení (Foster 2016, s. 20).

Toto propojení se může projevit například ve formě adaptace projevů folkloru do populární kultury (Ibid., s. 15). Mnoho lidí mohlo již v dětství přijít do styku s příběhy jako *Popelka* nebo *Sněhurka*, vycházejícími z folkloru. Jejich adaptace tak napomáhají tyto příběhy udržovat naživu a šířit je v nejrůznějších formách.

V populární kultuře se rovněž objevují specifické folklorní motivy, které mají díky svému jedinečnému pojetí potenciál zaujmout a komerčně uspět. Příkladem integrace takového folklorního motivu do populární kultury je upír. Jeho novodobé ztvárnění, jako třeba v populární sérii *Stmívání*, se sice může lišit od ztvárnění tradičního upíra ve folkloru různých kultur, díky své unikátnosti a velké oblibě se ale tato bytost stala globálním fenoménem; objevuje se v literatuře, filmech, seriálech, počítačových hrách či dalších druzích médií a zábavních softwarů. (Leppälahti a Tolley 2018, s. 191)

Podle Fostera (2016, s. 20) tedy výše zmíněnými způsoby produkty populární kultury cíleně odkazují, v různých mírách autenticity, na projevy folkloru nebo na jednotlivé folklorní motivy. Jednou z možností, jak tomuto odkazování lépe porozumět, je zaměření se na ztvárnění projevů folkloru a konkrétních motivů (Ibid.). Z toho důvodu se v následujících kapitolách diplomové práce nejdříve zabývám folklorním ztvárněním mýtické bytosti jiangshi, následně jejím ztvárněním v literatuře z období dynastie Qing a teprve poté ztvárněním v hongkongské kinematografii v rámci podžánru založeného na příbězích o jiangshi.

3 Představení mýtické bytosti jiangshi a diskuze nad způsoby překladu

V předchozí kapitole bylo Fosterem (2016, s. 20) poukázáno na vhodnost zabývání se ztvárněním daných motivů či projevů folkloru, aby bylo následně možné lépe porozumět jejich odkazování. Nejdříve proto věnuji tuto krátkou kapitolu uvedení mýtické bytosti jiangshi a verzím překladů jejího pojmenování. Uvádím také překlad lidové praktiky, související s příběhy o jiangshi. Následně se v další kapitole zabývám původními zmínkami o této mýtické bytosti, součástí kterých je nejen tato praktika, ale i jiná lidová přesvědčení.

Samotný výraz „jiangshi“ pochází ze spojení slabik *jiang* (僵), referující ke ztuhlosti jejího těla, což je do českého jazyka možné přeložit jako „tuhý“ či „ztuhlý“ a *shi* (屍), překládáno jako „mrtvola“ (Gildow 2005, s. 24; Vochala 2003, s. 209, 414). Na základě těchto specifik se v anglicky psaných zdrojích hovoří o jiangshi jako o tzv. „stiff animated corpse“, tedy „ztuhlé oživé mrtvole“ (např. Gildow 2005, s. 24; Chiang 2005, s. 98).

Pokud ve zdrojích místo užití „jiangshi“ dochází k překladu tohoto výrazu z čínštiny do angličtiny, bývá také často překládán jako tzv. „hopping vampire“, popřípadě jako „hopping zombie“, tedy „skákající upír“ a „skákající zombie“ (např. Guo 2022, s. 780). Adjektivum „skákající“ se v tomto případě používá, jelikož je pohyb jiangshi, vzhledem k posmrtné ztuhlosti jejího těla, popisován a znázorněn jako „skákání“. K takovému ztvárnění dochází, jak prezentuji v následujících kapitolách, například ve zdrojích zmiňující lidové praktiky a přesvědčení, v některých povídkách a zápiscích v literatuře z období dynastie Qing a rovněž k němu dochází v hongkongských filmových snímcích. Užívání označení „upír“ se také ujalo vlivem populárních hongkongských snímků podžánru založeného na příbězích o jiangshi, které označení využívají (Ancuta 2021, s. 146). Takovým příkladem mohou být právě filmy *Mr. Vampire* nebo *The Era of Vampires*, kterými se ve své práci zabírám. Označení „zombie“ se používá vzhledem ke stavu tělesné schránky této mýtické bytosti (Ibid.).

V češtině se přeložený výraz pro mýtickou bytost jiangshi objevuje ve sbírce *Zi buyu* od Yuan Meie, a to v českém překladu z roku 2003 od Lucie Olivové s názvem *O čem Konfucius nehovořil*. Jiangshi lze v českém výboru nalézt v povídkách „Malíř portrétů zesnulých“ („Huagong hua jiangshi“ 畫工畫殭屍), „Dvě mrtvoly in flagranti“ („Liang jiangshi yehe“ 兩殭屍野合) a „O mrtvole, která se živila lidskou krví“ („Jiangshi shi ren xue“ 殭屍食人血), která je ovšem v čínském originále součástí pokračování této sbírky – *Xu Zi buyu* (續子不語). V povídce „Malíř portrétů zesnulých“ se již v samotném názvu objevuje překlad jiangshi

jako „zesnulý“ a také je zde dále popisována jako „mrtvola“, „chodící mrtvola“ a „oživlá mrtvola“ (Yuan 2003, s. 42–43). V povídce „Dvě mrtvoly in flagranti“ se jiangshi objevuje jako „umrlec“, „bloudící umrlec“ a „mrtvola“ (Ibid., s. 85–86). S užitím výrazu „mrtvola“ se lze setkat i v povídce „O mrtvole, která se živila lidskou krví“ (Ibid., s. 188–189). Překlady tak odkazují na jiangshi jako na oživlou mrtvolu.

Jelikož se způsob ztvárnění této mýtické bytosti, jako jejího vzezření či toho, zda „lační“ po energii *qi* (氣) nebo třeba po krvi, může ve sbírkách o nadpřirozenu a filmových snímcích lišit, zabývám se proto další specifikací jiangshi v rámci příslušných kapitol.

V českém překladu se dále objevuje pojmenování praktiky přepravení mrtvých zpět do domoviny, jež je součástí původních zmínek o jiangshi a na kterou se zaměřuji v následující kapitole. V překladu se objevuje v kompilaci rozhovorů s lidmi z okraje čínské společnosti – *Zhongguo diceng fangtan lu* (中國底層訪談錄), které provedl Liao Yiwu (廖亦武). Rozhovory vyšly roku 2013 v českém překladu od Zuzany Li jako *Hovory se spodinou*. Pro označení praktiky přepravy mrtvých do domoviny se používá více výrazů (viz kapitola 4.1.2). V této kompilaci lze v rozhovorech „Oplakávač mrtvých“ („Chuigushou jian haosangzhe Li Changgeng“ 吹鼓手兼嚎喪者李長庚) a „Očitý svědek převodu mrtvých“ („Yaoshi mujizhe Luo Tianwang“ 咬屍目擊者羅天王) najít výraz *yaoshi* (咬屍), což je do češtiny překládáno jako „převádění mrtvých“ či „převádění mrtvol“ a výraz *yaoshiren* (咬屍人), odkazující na osobu provádějící převádění jako na „převaděče mrtvých“ či „převaděče mrtvol“ (Liao 2001, s. 239–240; Liao 2013, s. 34, 58).

4 Mýtická bytost jiangshi jako součást lidových přesvědčení a praktik

4.1 Původní zmínky o jiangshi

Nejstarší zmínky, ze kterých příběhy o jiangshi dále čerpají, sahají až do doby mýtického vůdce jménem Chi You (蚩尤), jenž byl vůdcem kmenů Jiuli (九黎) (Dazui guan lishi 2022; Cha 2010, s. 8). Jednalo se o seskupení kmenů na území jižní Číny (Theobald 2018). Cha (2010, s. 8) při příležitosti představení historie a kultury Hmongů zmiňuje, že je Chi You považován právě za předchůdce této etnické skupiny, jež je podskupinou vládou oficiálně uznané etnické menšiny, kterou v Číně nazývají Miao (Miao zu 苗族). Vedl boje s mýtickým Žlutým císařem (Huangdi 黃帝) a Ohňovým císařem (Yandi 炎帝), přičemž ti nakonec spojili své síly a Chi You byl poražen v Bitvě u Zhuolu (Zhuolu zhi zhan 涿鹿之戰) (Ibid.; Sima 2012, s. 89).

V době před konečnou porážkou spatřil mýtický Chi You následky těžkých bojů v podobě mrtvých těl svých bojovníků. Požádal tedy svého válečného poradce, aby mu pomohl mrtvé bojovníky přepravit zpět domů s užitím magie. Po provedení zaříkávání a modliteb mrtvá těla náhle vstala ze země. Chi You poté mrtvé vedl vstříc domovu díky talismanu⁵, pro který se využívá také název „talisman z Chenzhou“ (Chenzhou fu 辰州符) a válečný poradce průvod chránil ze zadní části. Talisman byl takto pojmenován, jelikož jej poprvé vytvořili lidé zabývající se magií z oblasti Chenzhou (辰州), nacházející se v dnešní provincii Hunan. (Wenshi minjian 2023; Zhou 2012)

Kromě odkazování na dobu mýtického vůdce Chi Youa se v některých zdrojích, zabývajících se původem příběhů o jiangshi, časově odkazuje na období před sjednocením Číny (např. Holmes 2023; Howie 2022). Ještě předtím, než Ying Zheng (嬴政)⁶, poté znám jako Qin Shi Huangdi (秦始皇帝), v roce 221 př. n. l. sjednotil Čínu, válčil proti ostatním státům (Sima 1993, s. 60; Sima 2012, s. 164). Holmes (2023) uvádí, že stejně jako v případě bojů Chi Youa, Žlutého císaře a Ohňového císaře, mnoho bojovníků zemřelo daleko od domova. Rodiny padlých se proto snažily přijít na způsob, jak své blízké přepravit domů, aby mohl proběhnout řádný pohřeb (Ibid.).

---

⁵ Talisman známý také jako *shen fu* (神符), *ling fu* (靈符) nebo *tao fu* (桃符).

⁶ Uvádí se také jako Zhao Zheng (趙政).

4.1.1 Role řádného pohřbu, konceptu duší a lidového náboženství

Řádný pohřeb a náležitosti s ním spojené mají v čínské kultuře dodnes značný význam. V oblastech venkova se například stále klade důraz na blízkost místa pohřbu a „domova“ (guxiang 故鄉), ve smyslu lokality spojené s předky a nebo na to, aby místo pohřbu nebylo sdíleno s cizími lidmi. S danou lokalitou má po pohřbu souviset i úrodnost půdy, lidé proto mohou volit konzultaci se specialistou na geomancii, který následně zvolí vhodné místo, aby mohl duch předka přinést prosperitu dalším generacím. (Kipnis 2021, s. 29)

Blízký vztah k domovu je popsán také v jedné z knih konfuciánského kánonu, a to v *Knize obřadů* (Liji 禮記), sbírce kde lze najít rituály, návody a myšlenky dynastie Zhou, vládnoucí v Číně v období 1046–256 př. n. l. (The Library of Congress 2020). V části této sbírky se hovoří o tom, že „když umírá liška, otočí svou hlavu směrem k liščímu doupěti“⁷ (Sturgeon c2006–2024a). To představuje metaforu ke vzpomínkám člověka na místo spojené s jeho předky a na návrat na toto místo ve formě pohřbu, s čímž souvisí i následné uctívání jeho samého jako předka, aby posmrtně pozitivně ovlivnil mladší generace (Luo 1996, s. 325). Na základě této myšlenky, kladoucí důraz na návrat, existují i idiomy jako „狐死首丘“ – *hu si shou qiu*, v českém jazyce ve významu „když liška umírá, otočí hlavu k liščímu doupěti“ nebo „歸正首丘“ – *gui zheng shou qiu*, ve významu „být pohřben na místě, odkud člověk pocházel“ (Ibid.; Qianpian wang c2024).

Uctívání předků, víra v duchy a obětní rituály patří mezi prvky čínského lidového náboženství, což je rozmanité spektrum víry a praktik (Yang a Hu 2012, s. 507). Zahrnuje také elementy buddhismu, konfucianismu a taoismu (Ibid.). Podle přesvědčení čínského lidového náboženství mají právě zmiňované nesprávně nebo pozdě provedené pohřební rituály souvislost s přeměnou mrtvých v bytosti jako jiangshi (Harrell 1979, s. 519; Smith 2006, s. 419).

Toto přesvědčení úzce souvisí s konceptem duší, zmíněným již v nápisech na věštebných kostech (jiaguwen 甲骨文) z období dynastie Shang, vládnoucí v období 1600–1046 př. n. l. Podle něj má po smrti člověka duše *hun* (魂), která je asociována s jeho duchovní stránkou a se silou *yang* (陽), vzestoupit do nebes jako „přívětivý duch“ (shen 神) a duše *po* (魄), spojená s fyzickým tělem a se silou *yin* (陰), zůstat v hrobě jako „duch“ (gui 鬼). Kromě vzestoupení do nebes má poté *hun* své místo na oltáři, kde se uctívají předci. *Po* může, podle této teorie, jako „duch“ setrvávat v klidném stavu. Pokud člověk zemře násilnou smrtí, není řádně pohřben nebo nedojde k náležitým rituálům, se ale může z *po* stát „potulující duch“, který škodí

⁷ V čínštině: „狐死正丘首，仁也。“

okolí. (Sumegi 2014, s. 235–236) Smith (2006, s. 419) vysvětluje, že na tomto základě vzniklo i přesvědčení, kdy vlivem nesprávně provedených pohřebních rituálů může dojít také k neoddělení *po* od těla a být tak základem pro proces proměny těla v jiangshi.

Pokud tedy nelze z určitého důvodu tělo po nějakou dobu pohřbít, je vhodné, jak uvádí de Groot (1972, s. 106), utěsnit otvor mezi víkem a truhlou rakve a následně rakev zakrýt, ať dovnitř neproniknou sluneční paprsky nebo měsíční svit. Proniknutí slunečních paprsků či měsíčního svitu do rakve by totiž mohlo zapříčinit proměnu v jiangshi – oživlou mrtvolu, jejíž tělo se nerozkládá a má tendenci útočit na kolemjdoucí. Na rozdíl od duchů, kteří mohou škodit okolí, tkví ale nebezpečnost jiangshi v tom, že má k dispozici fyzické tělo. To má využívat k útoku na kolemjdoucí poté, co v noci opustí rakev – denní světlo totiž sílu jiangshi ochromuje. De Groot dále popisuje, že jediný způsob, jakým se poté jiangshi zbavit, je její spálení, včetně rakve. (Ibid., s. 106–107)

Kromě přesvědčení, že proměnu v jiangshi mohou uskutečnit sluneční paprsky a měsíční svit, existuje spousta dalších verzí. Gildow (2005, s. 24) například hovoří o přesvědčení, že za proměnu v jiangshi může kočka v blízkosti mrtvého těla nebo pes, který narazí do náhrobku.

Co ale zmiňovaná přesvědčení spojuje je kladení důrazu na správné naložení s mrtvým tělem; vycházejí tak z již existujících náboženských představ.

4.1.2 Praktika „Převádění mrtvých přes tisíc li“ či „Převádění mrtvých v Xiangxi“

V původních zmínkách, odkazujících se na období procesu sjednocování Číny, se tedy rodiny mrtvých bojovníků, kteří padli daleko od domova, rozhodly poprosit o pomoc taoistické kněží, aby mohl po přepravení domů pohřeb proběhnout. Tento způsob přemístění zemřelého, nazývaný jako „Převádění mrtvých přes tisíc li“⁸ (Qian li xing shi 千里行屍), měli blízcí zvolit z důvodu nedostatku finančních prostředků pro přemístění vozem a náročnosti terénu. (Hudson 2009, s. 209; Liu 2011)

Podle mystičtějších příběhů o tomto lidovém zvyku poté taoističtí kněží přiměli, zařikáváním a připevněním talismanů na čela mrtvých, těla k pohybu – k doskákání na místo odkud pochází (Moskowitz 2022, s. 868).

Další verze, ve které nedochází k „oživení“ mrtvých, vykládá zvyk jako přepravení s pomocí dvou dlouhých bambusových tyčí, na které měla být těla pro snadnější přesun připevněna. Jeden z kněžích poté bambusové tyče držel v přední části a druhý v zadní části.

---

⁸ *Li* je v tomto případě označení pro jednotku délky, jeden *li* odpovídá přibližně polovině kilometru.

Jelikož se bambus při pohybu ohýbal, mohlo se zdát, že těla „skáčou“. K „oživení“ nedochází ani ve verzi popisující přepravení mrtvého těla na zádech člověka. (Ancuta 2021, s. 147)

S podobnými lidovými příběhy se lze setkat i ve 20.–21. století. Liao Yiwu například v kompilaci rozhovorů s obyčejnými i neobyčejnými lidmi, v českém překladu pod názvem *Hovory se spodinou* (2013), představuje dva rozhovory, kde dotázaní hovoří o zvyku převádění mrtvých.

V prvním rozhovoru muž zmiňuje, že v roce 1949 pomáhal zajistit pohřeb muže, který zemřel daleko od domova. Přátelé muže měli využít právě služeb „převaděčů mrtvol“, pro které se v čínštině používá již dříve zmiňované označení *yaoshiren* nebo také označení *ganshiren* (趕屍人) či *ganshijiang* (趕屍匠)⁹. Podle tvrzení dotázaného mělo být tělo mrtvého přivedeno do pohybu černou kočkou, která převaděče na cestách doprovázela. (Liao 2013, s. 34–35)

Ve druhém rozhovoru popisoval dotázaný příhodu z 50. let 20. století. Převádění ovšem probíhalo odlišným způsobem než u prvního příběhu – jeden z převaděčů nesl mrtvou ženu na zádech a nedošlo tak k přiměnění mrtvého těla k pohybu. Tělo mrtvé i převaděče bylo zakryto černým oděvem. Druhý převaděč kráčel před nimi a svítil na cestu. K zabránění rozkladu mrtvého těla se nalila rtuť do tělních otvorů. Jelikož se po vzniku Čínské lidové republiky v roce 1949, kdy do čela vstoupila Komunistická strana Číny, považovalo převádění zemřelých za „pověřivou praktiku“, tudíž nelegální, byli zmiňovaní převaděči zadrženi a označeni za kontrarevolucionáře. (Ibid., s. 62–68)

Ancuta (2021, s. 146–147) uvádí, že se kromě „Převádění mrtvých přes tisíce li“ k pojmenování praktiky využívá rovněž „Převádění mrtvých v Xiangxi“ (Xiangxi ganshi 湘西趕屍). Xiangxi v tomto případě označuje název autonomního kraje etnických menšin Miao a Tujia (Tujia zu 土家族), který se nachází v západní části provincie Hunan (Ibid., s. 147). S praktikou je podle dostupných zdrojů spojována právě etnická menšina Miao (např. Discover China c2009a; Katz 2021, s. 68; Liu 2011). Kořeny této šamanské praktiky v oblasti západního Hunanu sahají do již dříve zmiňovaného období, kdy mýtický vládce Chi You, jenž je považován za předchůdce etnické skupiny Hmongů, podskupinou menšiny Miao, společně s jeho válečným poradcem přiměli, za pomoci magie, mrtvá těla bojovníků k pohybu a dopravili je tímto způsobem domů (Discover China c2009a; Wenshi minjian 2023).

Magie, šamanismus, uctívání předků a přírody tak hrají v životech etnika Miao významnou roli po tisíce let (Yiming 2021). Katz (2021, s. 68) dodává, že se kromě praktiky

---

⁹ Označení užívají třeba Wenshi minjian (2023) nebo Dazui guan lishi (2022).

převádění mrtvých v souvislosti s tímto etnikem zmiňuje také praktikování výroby jedu (gudu 蠱毒) pro zneškodnění nepřátel nebo jako prostředek k pomstě v případě zrady partnera. Ačkoliv měla praktika výroby jedu existovat na celém území Číny, bývá často asociována s nehanskými národy, a to zejména se ženami (Ibid.).

Ve zmínkách o praktikování „Převádění mrtvých přes tisíc li“ a „Převádění mrtvých v Xiangxi“, popřípadě obecně „převádění mrtvých“, bez uvedení oblasti západního Hunanu a s použitím již dříve zmiňovaného označení *yaoshi* nebo také výrazu *ganshi* (趕屍), se tedy hovoří o dvou verzích. První verze popisuje mystickou praktiku, při které dochází k přivedení mrtvého do pohybu a převaděči jej tak doslova „ženou“ na rodné místo, jelikož se pohybuje sám. Ve druhé verzi se mrtvý sám nepohybuje a převaděči vynakládají úsilí, aby jej na rodné místo dopravili.

Ačkoliv mělo s rozvojem v oblasti dopravy a změnami ve společnosti převádění mrtvých postupně vymizet, bylo jedním ze zdrojů záhadných příběhů o mýtické bytosti *jiangshi*, které se projevily například v literatuře nebo kinematografii (Discover China c2009b).

V následující části se proto zaměřuji na příběhy o *jiangshi* v literatuře z období dynastie Qing, ve kterých se projevila přesvědčení popisovaná v této kapitole a jež představují další specifika o této bytosti.

5 Mýtická bytost jiangshi v literatuře z období dynastie Qing

Před zabýváním se ztvárněním jiangshi v konkrétních literárních sbírkách je nezbytné nejdříve věnovat pozornost uvedení literárních žánrů typických pro zmiňované sbírky. Poté krátce a s ohledem na kontext kapitoly představuji významné autory Pu Songlinga, Yuan Meie a Ji Yuna, kteří v období dynastie Qing o této mýtické bytosti psali. Následně se zaměřuji na samotný způsob, jakým je v jejich povídkách a zápiscích jiangshi ztvárněna.

5.1 Žánr *zhiguai*

Literární žánr *zhiguai* (志怪) odkazuje na krátké příběhy, psané klasickou čínštinou (guwen 古文 či wenyan 文言), které vyprávějí o anomáliích, zvláštnostech, nadpřirozenu a tajemnu (Huang 2016, s. 154). Na to, že se v těchto příbězích vypráví o něčem nadpřirozeném a zvláštním poukazuje samotný výraz pro tento literární žánr – *zhi* (志) referuje k zápisům, záznamům a *guai* (怪) k podivnému (Švarný 1998, s. 26; Švarný 1999, s. 1008). Znak pro slabiku *guai* se rovněž objevuje jako součást označení některých nadpřirozených bytostí, a to třeba zlých duchů (*guiguai* 鬼怪) (Švarný 1999, s. 1008).

Příběhy žánru *zhiguai* jsou vyprávěny v minulém čase heterodiegetickým vypravěčem; není tedy součástí příběhu. Vypravěč prezentuje příběh jako reálný a navíc se většinou zdržuje komentování děje. Tyto aspekty tak ve výsledku napomáhají ve čtenáři nevzbuzovat pocit váhání nad pravděpodobností výskytu daných jevů nebo například nad existencí nadpřirozených bytostí. (Huang 2016, s. 155)

Chiang (2005, s. 12) uvádí, že příběhy o anomáliích a nadpřirozenu, které ovšem zatím nebyly součástí sbírek s touto tematikou, existovaly dlouhou dobu před sjednocením Číny za dynastií Qin a Han. S tím souhlasí také Sheng (2015, s. 295) a dodává, že období před dynastií Qin, tedy do 3. století př. n. l., je možné považovat za počáteční fázi v procesu vzniku tohoto literárního žánru. Za dynastie Han, mezi lety 202 př. n. l. a 220 n. l., se žánr postupně vyvíjel (Ibid.).

Sbírky o nadpřirozenu poté začaly vznikat v období Šesti dynastií (Liu Chao 六朝), v letech 220–589 a obsahovaly anekdoty o zvláštnostech, třeba podivných lidech, stvořeních, místech nebo událostech, přičemž jako zdroje informací o těchto „podivnostech“ sloužily například archívy, náboženské texty, folklor, historiografie nebo očitá svědectví (Chiang 2005, s. 12). Huang (2016, s. 154–155) v souvislosti se zdroji informací podotýká, že literatura o nadpřirozenu byla v době Šesti dynastií považována za autentický důkaz o nadpřirozených jevech, jejichž existence nebyla zpochybňována a řadila se tak do kategorie „biografie“ a ne do

kategorie „fikce“. Kategorizace *zhiguai* do žánru narativní prózy – *xiaoshuo* (小說) poté proběhla za dynastie Song, vládnoucí v letech 960–1279 (Ibid., s. 155). V souvislosti s diskuzí o vnímání autenticity příběhů žánru *zhiguai* polemizuje Company (1991, s. 16–17) nad tím, že žánr sloužil jako nástroj k „uchopení“ něčeho zvláštního a neznámého, jako třeba komplikovaného vztahu mezi lidmi živými a mrtvými, o čemž se v literatuře často nepsalo a zároveň tak odkazuje na pasáž Konfuciových *Hovorů* (Lunyu 論語). Pasáž *Hovorů* obsahuje výrok „子不語怪，力，亂，神。“ (Sturgeon c2006–2024b). Tento výrok se objevuje v českém překladu z roku 1995 od Jaroslava Průška a Vincence Lesného v podobě: „Mistr nikdy nemluvil o zázracích, o siláckých kouscích, o nepravidelnostech v přírodním koloběhu nebo o nadpřirozených bytostech.“ (Konfucius 1995, s. 111) Tím se ovšem nezamýšlí, že by Konfucius nevěřil v nadpřirozeno, v části jiného výroku se zase zdůrazňuje, aby lidé uctívali duchy, ale zpovzdálí (Ibid., s. 107; Sheng 2015, s. 296). Toto moudro „敬鬼神而遠之“ – *jing gui shen er yuan zhi*, ve významu „uctívat duchy zpovzdálí“, se používá rovněž jako idiom (Sturgeon c2006–2024c).

Po období rozkvětu v době Šesti dynastií začal žánr *zhiguai* postupně upadat na popularitě. Svého oživení se dočkal v období dynastie Qing, kdy Pu Songling vydal sbírku *Liaozhai zhiyi*, obsahující příběhy nejen v žánru *zhiguai*, ale i v žánru *chuanqi*, který dále představují. Za dynastie Qing následně vycházely i další sbírky o nadpřirozenu. (Sheng 2015, s. 296) Takovou sbírkou je například *Zi buyu* od Yuan Meie.

V období dynastie Qing se v literatuře zmiňující nadpřirozeno projevilo rovněž ztvárnění *jiangshi* jako mýtické bytosti, která se pohybuje bez cizí pomoci a napadá živé. Do té doby se v literatuře označení „*jiangshi*“ používalo v souvislosti se ztuhlým mrtvým tělem, v mnoha případech se jednalo o tělo ponechané venku, bez proběhlého pohřebního rituálu. (Chiang 2005, s. 98–99)

S *Hnutím 4. května* (Wusi Yundong 五四運動) roku 1919, kdy vrcholily snahy mladých modernizovat čínskou společnost pomocí modernizace jazyka a literatury, došlo také k potlačení žánru *zhiguai* (Bakešová et al. 2019, s. 22; Fu 2019, s. 42). Jak bylo zmiňováno, příběhy žánru *zhiguai* byly psány klasickou čínštinou, která byla vnímána jako „zastaralá“, namísto hovorové čínštiny (*baihua* 白話), jež byla považována za „prostou“ a „srozumitelnou“; v příbězích se navíc psalo o nadpřirozenu, což bylo rovněž považováno za „brzdu“ moderního myšlení (Fu 2019, s. 42; Hladíková 2013, s. 11).

Potlačení literatury o nadpřirozenu a celkové potlačení „pověřivých“ názorů a praktik probíhalo i po vzniku Čínské lidové republiky v roce 1949 (Fu 2019, s. 42–43). To se,

v kontextu této diplomové práce, projevilo například i zákazem převádění mrtvých, což zmiňuji v předchozí kapitole.

5.2 Žánr *chuanqi*

Během dynastie Tang, vládoucí v letech 618–907, vznikl v čínské literatuře další žánr zmiňující nadpřirozeno, a to *chuanqi* (傳奇), který se postupně vyvinul z anekdot a nadpřirozených příběhů žánru *zhiguai* v průběhu Šesti dynastií (Idema a Haft 1997, s. 58). Tento žánr, nazýván také jako tangská novela (Tang *chuanqi* 唐傳奇), byl rovněž zaznamenáván v klasickém jazyce a pojednává o podivuhodných věcech (Fass 1977, s. 282; Chiang 2005, s. 10). Ve výrazu „*chuanqi*“ odkazuje slabika *chuan* (傳) na tradování či předávání a slabika *qi* (奇) na podivuhodné příhody (Švarný 1999, s. 872, 1008).

Wang (2012, s. 10) uvádí, že ačkoliv spolu žánry *zhiguai* a *chuanqi* sdílí zájem o zvláštnosti, *chuanqi* se svým obsahem tematicky rozšiřuje a zaznamenává také příběhy o neobyčejných lidech a jejich vztazích. Nejedná se tak pouze o nadpřirozené, ale i o světské záležitosti, které mohou být svým způsobem neobvyklé (Ibid.). Mezi hlavní tematické okruhy patří milostné příběhy, historické příběhy, příběhy o rytířích a o nadpřirozenu (Ma a Lau 2009, s. xxi). Vymezit jasné hranice mezi *zhiguai* a *chuanqi* je ovšem obtížné, jelikož spolu úzce souvisí (Allen 2014, s. 9–10). Wang (2012, s. 13–14) dodává, že co se týče rozdílu přístupu literátů k psaní *chuanqi*, jejich cílem nebylo přesvědčení o autentičnosti příběhů, ale spíše experimentování se svým literárním stylem a zakomponování podivuhodna. Samotné příběhy žánru *chuanqi* působí, oproti kratším příběhům žánru *zhiguai*, více propracovaně, a to především díky detailnějším zápletkám a komplexnějším postavám (Ibid.).

Příběhy žánru *chuanqi* si lze přečíst i v českém překladu, konkrétně ve výboru příběhů z dynastie Tang, které z per různých autorů přeložil Oldřich Král pod jménem Josef Fass. Výbor vyšel roku 1977 jako *Starožitné zrcadlo: Příběhy z doby Tchangů*. (Matys 2020)

Podle Theobalda (2010) měly příběhy žánru *chuanqi* z období dynastie Tang vliv na další vývoj literatury nebo například divadelních her a v období rostoucí popularity hovorové čínštiny inspirací právě pro příběhy psané hovorovou čínštinou. Příkladem tohoto vlivu na další vývoj literatury je vznik novel, psaných jak v hovorové, tak i klasické čínštině, pro které se využívá pojmenování *huaben* (話本) (Idema a Haft 1997, s. 212–213).

5.3 Žánr *biji*

Příběhy zmiňující nadpřirozeno od autorů, jejichž sbírkami se v souvislosti se ztvárněním *jiangshi* zabývám, jsou někdy kategorizovány také jako *biji xiaoshuo* (筆記小說), přičemž samotný výraz pro žánr *biji* (筆記) referuje k poznámkám – psaným a stručným literátským zápiskům (Chiang 2005, s. 27; Švarný 1998, s. 78). Chiang (2005, s. 27–28) uvádí, že žánr *biji* vznikl v období Šesti dynastií a jeho název byl původně používán spíše v negativním slova smyslu, a to k označení neregulovaných úřednických poznámek. Pro příběhy psané neregulovanou prózou, která se vyznačovala svou flexibilitou v oblasti formálních pravidel, čímž se odlišovala od paralelní prózy (*pianwen* 駢文) s charakteristickou stylistikou, se poté používalo právě pojmenování *biji xiaoshuo* (Ibid., s. 28; Idema a Haft 1997, s. 107).

Idema a Haft (1997, s. 162) podotýkají, že poznámky v žánru *biji* se mohou zaobírat širokou škálou témat. Může se jednat například o úvahy nad historií, politické anekdoty, literární kritiku nebo právě nadpřirozeno (Ibid.). Žánr *biji* tak díky své rozmanitosti plnil funkci rozšiřování obzorů a pokrýval témata, kterými se vysoká literatura tolik nezaobírala (Ji 2014, s. xiv). I přesto, že na něj bylo zprvu pohlíženo spíše negativněji, stal se s příchodem dynastie Qing běžným způsobem zaznamenávání nejen popisů různých zvláštností a příběhů o nadpřirozenu, ale také například výzkumů nebo rituálů (Chiang 2005, s. 28).

5.4 Pu Songling a jeho *Liaozhai zhiyi*

Jak bylo naznačeno v pasáži o literárním žánru *zhiguai*, Pu Songlingův literární um, který je zvěčněn například právě ve sbírce *Liaozhai zhiyi*, stál za oživením žánru *zhiguai* v období dynastie Qing (Sheng 2015, s. 296). Proto se nejdříve zaobírám představením Pu Songlinga a této sbírky.

Pu Songling (1640–1715) se narodil krátce před počátkem vlády dynastie Qing v okrese Zichuan (淄川區), oblasti dnešní městské prefektury Zibo (淄博市), nacházející se v provincii Shandong (Zhao 2003, s. 118). Úpadek dynastie Ming, vládoucí v období 1368–1644, s následným nastolením vlády Qingů, se projevil odporem, rovněž z řad literátů, vůči nové vládě. Během svého dospívání tak pocíťoval Pu Songling krizi, která se společností šířila kvůli korupci, nerovnoměrnému rozdělení bohatství, zneužívání moci a rozpadu konfuciánské morálky. I z těchto důvodů se chtěl pokusit pracovat na napravení problémů z pozice úředníka. (Chiang 2005, s. 28–30)

Ačkoliv uspěl při skládání první státní zkoušky a stal se bakalářem, dosáhnout vyššího titulu, nutného pro výkon funkce, se mu za dob svého mládí nepodařilo. Po nezdarech u zkoušek

působil nejdříve jako sekretář a poté jako soukromý učitel v bohatších domech. Titul získal v roce 1710, tedy pět let před svou smrtí. Do doby zisku titulu pobýval jako učitel a host u bohaté rodiny v oblasti své domoviny. (Barr 1983, s. 136; Pu 1963, s. 303)

Zhao (2003, s. 119) poznamenává, že i přes dlouhodobou snahu Pu Songlinga uspět u zkoušek, nepovažoval zisk titulu za svůj jediný životní cíl. V době dospělosti se uchýlil k příběhům o nadpřirozenu a ve věku přibližně třiceti let započal se psaním sbírky *Liaozhai zhiyi*, na které postupně pracoval po velkou část zbytku svého života. Vzhledem k nedostatku finančních prostředků k tisku kolovaly verze rukopisu mezi intelektuály; jedna z dochovaných kopií je uložena v knihovně Sichuanské univerzity, druhá v knihovně Pekingské univerzity. Originální verze rukopisu se však nedochovala. (Ibid., s. 119–120) Sběrka poté oficiálně vyšla až v roce 1766, po Pu Songlingově smrti (Barr 1984, s. 518).

Tematika sbírky je typická pro žánr *zhiguai*; obsahuje převážně příběhy o nadpřirozenu, jako například o nesmrtelných, monstrech nebo duších. Literární styl poté odpovídá spíše žánru *chuanqi* s detailnějšími popisy a hlubšími emocemi. (Jiang 2023, s. 1–2)

Liaozhai zhiyi je vyzdvihovaná z mnoha důvodů. Jaroslav Průšek, který provedl překlad vybraných příběhů do českého jazyka pod názvem *Zkazky o šesteru cest osudu*, v doslovu chválí nápaditost témat a vykreslení charakterů postav, nálady či prostředí. Hovoří rovněž o obdivuhodném zpracování, tradiční vydání totiž obsahuje 446 příběhů a s dalšími nálezy se tento počet zvyšuje. Oceňuje i Pu Songlingův smysl pro detail a bohatou představivost, která dokáže „rozostřit“ hranice mezi lidským světem a záhadným světem nadpřirozených bytostí. (Pu 1963, s. 304) „Rozostření“ či přímo „prolomení“ hranic mezi světy jako jeden z aspektů úspěchu sbírky zmiňuje i Jiang (2023, s. 8), přičemž jako příklad uvádí příběhy, kde dochází doslova k překročení této hranice a člověk záměrně či omylem vstoupí do míst obývaných tajemnem. Může dojít také k interakci těchto světů na emoční úrovni, kdy se člověk sblíží s tajemnými bytostmi (Ibid.).

5.4.1 Ztvárnění jiangshi v *Liaozhai zhiyi*

Při zabývání se ztvárněním jiangshi v *Liaozhai zhiyi* se nejdříve zaměřuji na to, v jakých příbězích se výraz „jiangshi“ nachází. Vyhledávám tedy tento výraz ve znacích způsobem, že znaky zadávám do souboru se sbírkou, který je schopen znaky rozpoznat. Příběhy důkladně analyzuji a pro přehlednost uvádím jejich počet do tabulky. Jelikož mám k dispozici také verzi příběhů v hovorové čínštině, nahlížím i do nich. Zde se tento výraz objevuje ale především jako zmínka, například ve formě přirovnání. Případy, kdy se v příbězích vyskytuje výraz pouze v podobě zmínky poté zařazuji do „ostatních zmínek“. Podrobněji se zaměřuji pouze na příběhy,

kde hraje motiv jiangshi významnou roli, přičemž v nich hledám informace o vzniku jiangshi, o jejím vzhledu, jakým způsobem se projevuje, jak se před ní chránit a jak ji zneškodnit.

Ačkoliv je možné vybrané povídky z *Liaozhai zhiyi* najít v českém překladu, příběhy o jiangshi neobsahují. Z toho důvodu nahlížím také do anglického překladu provedeného Johnem Minfordem.

	Významná role motivu jiangshi	Ostatní zmínky
Počet příběhů	1	3

Tabulka 1: Mýtická bytost jiangshi v Liaozhai zhiyi
Vlastní zpracování na základě analýzy příběhů ze sbírky Liaozhai zhiyi (Pu 2015)

5.4.1.1 Příběhy s významnou rolí motivu jiangshi

1) Shibian (屍變)

Ve sbírce se motiv jiangshi významně projevuje v příběhu „Shibian“, což by bylo možné přeložit do češtiny jako „Přeměna mrtvoly“.

Příběh popisuje příhodu z vesnice, kde si postarší muž se synem otevřeli hostinec. Jednoho večera zde dorazili čtyři muži poptat nocleh. I přes obsazení místností naléhali na majitele, aby v hostinci mohli přespat. Jako jediná možnost se jevílo přespaní v místnosti, kde bylo položeno tělo snachy majitele. Zemřela nedávno, a tak zatím nebylo připraveno dřevo na výrobu rakve. Jeden z mužů se v průběhu noci probudil. Zaslechl zvuky z místa, kde mrtvola ležela. Mrtvola náhle ožila a foukla na spící muže, bdící si zahalil hlavu a zadržel dech. Poté se jiangshi vrátila na své místo a dále ztuhle ležela. Muž se chtěl pokusit o útěk, celý proces s foukáním se ale opakoval. Při dalším pokusu o úprk ho začala jiangshi pronásledovat ven. Nakonec použil strom s mohutným kmenem jako překážku mezi ním a jiangshi, která se stávala agresivnější. Zachránilo ho to, že se ostré a dlouhé nehty jiangshi zaryly do kmene a nemohla se hnout. Se svítáním se z jiangshi stala znovu neoživlá mrtvola. Muž tak přežil, tři zbylé, na které foukla, našli mrtvé v postelích. (Pu 2006, s. 10–14; Pu 2015, s. 9–16)

• Vznik jiangshi

I když není v příběhu jednoznačně specifikováno, z jakého důvodu se může mrtvý člověk proměnit v jiangshi, je zde poukázáno na dosud neproběhlý pohřební rituál – žena leží v pokoji a rakev se pro ni má teprve připravit. Důležitostí proběhnutí pohřebního rituálu a přesvědčeními, že jeho absence či nesprávné provedení může zapříčinit přeměnu těla v jiangshi, se zabývám v předchozí kapitole. Projevuje se zde rovněž zmiňované „prolomení“ hranic mezi světem lidí

a světem mrtvých – cizí muži obývají prostor, kde tělo mrtvé leží, a to se v noci následně proměňuje v jiangshi.

- **Vzhled jiangshi**

Vnější charakteristiku jiangshi v příběhu „Shibian“ Pu Songling do detailu nepřibližuje. Její obličej má mít „jemně zlatavý nádech“ – „面淡金色“ a „kolem čela uvázanou čelenku ze surového hedvábí“ – „生絹抹額“ (Pu 2015, s. 11). Významnou roli hrají dlouhé a zahnuté nehty, které se zaryjí do kmene stromu a jsou tak doslova „stočené jako háky“ – „卷如鈎“ (Ibid., s. 14).

- **Projevy jiangshi**

Jiangshi se začíná projevovat v noci poté, co se muži ubytují a spí v téže místnosti. Zvedá se z lože a pohybuje se směrem ke spícím. V místnosti se projevuje rovněž její ztuhlost, kdy se navrácí do lože a „ztuhle leží“ – „僵卧“ (Ibid., s. 11). V příběhu poté doslova „pronásleduje muže“ – „屍馳從之“ po vesnici (Ibid., s. 12). Protože se dotýčný obává i jen na chvíli zastavit, lze se domnívat, že je tato jiangshi schopna běhat a také chodit, jako právě dříve v místnosti. Není zde popisováno například skákání, o čemž se hovořilo v původních zmínkách v předchozí kapitole. V průběhu pronásledování se jiangshi chová čím dál agresivněji. Dále se projevuje schopností usmrtit, a to „foukáním na tři spící hosty“ – „遍吹卧客者三“ (Ibid., s. 11). Pu Songling ale neuvádí, zda jiangshi foukáním vysává vitální energii *qi*.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

V případě foukání jiangshi se jako možnost ochrany jeví zakrytí hlavy a zadržení dechu, což zachránilo bdícího muže. Významnou ochranu dále představuje příchod nového dne, jelikož se z ní za svítání stává opět neoživlá mrtvola. Zneškodnění jiangshi není zmiňováno; lze se domnívat, že by v blízké době mohlo být dřevo na rakev připraveno a mohlo tak dojít k pohřbu.

5.4.1.2 Ostatní zmínky

V některých příbězích sbírky, zejména ve verzi v hovorové čínštině, se výraz „jiangshi“ objevuje pouze jako zmínka, a to jako způsob poukázání na ztuhlost, kdy je tělo „ztuhlé jako jiangshi“. K tomu dochází v příbězích „Yanluo“ (閻羅) a „Shao nü“ (邵女). Nejedná se tudíž o příběhy, kde by se bytost projevovала. Příběh „Xi Fangping“ (席方平), obsahující tento výraz ve verzi v klasické čínštině, také nehovoří o jiangshi ve smyslu ztuhlé a oživlé mrtvoly. Výraz zde označuje mrtvé tělo otce, které se ovšem postupně navrácí do svého původního stavu a otec se následně dožívá úctyhodného věku (Pu 2015, s. 2569–2570).

Chiang (2005, s. 98) uvádí, že se motiv jiangshi objevuje taktéž v příběhu „Pen shui“ (噴水). V „Pen shui“ se hovoří o staré ženě, které tryská voda z úst, přičemž takto tryská vodu i na lidi, čímž je dokáže usmrtit. Když po určité době naleznou její tělo, zjistí, že vše, co se nachází pod kůží, je již shnilé a není zde nic jiného než voda. (Pu 2006, s. 15–17; Pu 2015, s. 16–18) Jelikož se v tomto příběhu ovšem nevyskytuje výraz „jiangshi“ a v komentáři k němu se o této bytosti hovoří jako o *nü gui* (女鬼), tedy spíše jako o „ženském duchu“ či „démonu“, nezahrnuji ve své diplomové práci „Pen shui“ mezi příběhy, kde by se jiangshi vyskytovala.

5.5 Yuan Mei a jeho *Zi buyu*

Dalším významným autorem z období dynastie Qing, který ve svých příbězích o jiangshi píše, a to o poznání větší měrou, je Yuan Mei.

Yuan Mei¹⁰ (1716–1798) se narodil ve městě Hangzhou (杭州市), hlavním městě provincie Zhejiang. Ke studiu byl veden již od dětství a v období mladé dospělosti se v tomto ohledu potýkal jak s úspěchy, tak i s neúspěchy. Roku 1739 ale zdárně složil státní zkoušky a podařilo se mu dosáhnout nejvyšší hodnosti k výkonu úřadu. Zároveň byl přijat do elitní Akademie Hanlin v Pekingu. (Nienhauser 1986, s. 956; Yuan 2003, s. 203)

Roku 1742 ovšem neobstál ve zkoušce z mandžuštiny a došlo k jeho degradování. Následně tak působil jako okresní správce mimo Peking. I když si Yuan Mei v době výkonu funkce vybudoval dobrou pověst, zanechal nakonec zcela úřadu v roce 1748. Po časném ukončení úřední kariéry zakoupil zahradu v Nankingu, kde se věnoval psaní a kde žil až do své smrti roku 1798. (Chiang 2005, s. 38–39; Yuan 2003, s. 203) Jisté aspekty způsobu jeho života po opuštění úřadu vzbuzovaly ale v tradiční společnosti nelibost (Yuan 1996, s. xxvi). Za to se považovalo třeba vyučování žen psaní poezie u něj doma; za své studenty totiž přijímal nejen muže, ale i ženy (Ibid.).

Příběhům o nadpřirozenu se začal věnovat až ve stáří. Jeho sbírka *Zi buyu*, nazývaná také jako *Xin Qi xie* (新齊諧), protože původní název použil jiný autor, vyšla roku 1788 a obsahuje 746 povídek. Jedná se o přejeté příběhy, převážně s výskytem nadpřirozených bytostí, jejichž zdrojem byly například příhody, které v mládí slýchával nebo zážitky kolující společnosti. Lze na ně tedy nahlížet jako na příběhy žánru *zhiguai* a vzhledem k jejich neformálnosti také jako na literátské zápisky *biji*. Díky oblibě sbírky vyšlo roku 1796 pokračování *Xu xin Qi xie* (續新齊諧), případně *Xu Zi buyu*; starší název se totiž vžil. (Yuan 2003, s. 207–209) Název *Zi buyu*

---

¹⁰ Známý také jako Zicai (子才), Jianzhai (簡齋) a Suiyuan (隨園) (Yuan et al. 2013, s. 1).

odkazuje na již dříve zmiňovanou pasáž Konfuciových *Hovorů*, poukazující na to, že Konfucius nehovořil o nadpřirozeno (Yuan et al. 2013, s. 9). Francis (2002, s. 130)¹¹ uvádí, že Yuan Mei nahlížel na nadpřirozeno se skepsí. To zmiňuje i Lucie Olivová v doslovu českého překladu vybraných povídek s názvem *O čem Konfucius nehovořil* a dodává, že i přes nadhled nezpochybňoval existenci nadpřirozených bytostí nebo důležitost náležitých rituálů (Yuan 2003, s. 214). Zajímal se jak o lidové náboženství, tak o vyšší náboženskou rovinu, jako třeba o zakladatele konfucianismu, taoismu a buddhismu (Ibid., s. 213–214). *Zi buyu* tak představuje soubor příběhů poskytující jistý vhled do tehdejší čínské společnosti, přesvědčení a rituálů (Yuan et al. 2013, s. 2).

Stejně jako u *Liaozhai zhiyi* dochází i ve sbírce *Zi buyu* k překročení hranic mezi světem mrtvých a živých. V kontextu této diplomové práce se například mrtví navracejí do světa živých, kde se následně mohou projevovat nebezpečně z toho důvodu, že dotyční zemřeli násilnou smrtí, s jejich těly nebylo správně zacházeno nebo nedošlo k řádnému pohřbu. S nadpřirozenem se poté v příbězích mohou vypořádávat taoističtí kněží, lidé ovládající magii či ti, kteří jsou obdařeni jinými zvláštními schopnostmi. (Ibid., s. 2–3)

Na závěr stojí za poznamenání, že se v dílech Yuan Meie projevil i jeho dříve zmiňovaný postoj k tehdejším normám, vzbuzující v tradiční společnosti nelibost a také rozpor s konfuciánskými fundamentalisty (Chiang 2005, s. 39). Právě u sbírky *Zi buyu* došlo v letech 1838, 1844 a 1868 k částečné cenzuře (Francis 2002, s. 129).

5.5.1 Ztvárnění jiangshi v *Zi buyu*

Stejně jako u *Liaozhai zhiyi* vyhledávám nejdříve v *Zi buyu* příběhy, kde se výraz „jiangshi“ ve znacích vyskytuje. V prvním zmiňovaném příběhu „Nanchang shiren“ (南昌士人) sice doslovně zaznamenán není, popisuje ale ožvlou a pohybuující se mrtvolu a příčiny jejího vzniku, související s konceptem duší, na což ve své sbírce následně reaguje i Ji Yun a vyjadřuje se k popsáním okolnostem; z toho důvodu „Nanchang shiren“ do své diplomové práce zařazuji. Příběhy z pokračování *Xu Zi buyu*, mezi které patří i do češtiny přeložený „Jiangshi shi ren xue“, se z kapacitních důvodů dopodrobna nezaobírám, uvádím ale pro představu jejich počet do tabulky, přičemž do sbírky nahlížím prostřednictvím *Chinese Text Project* (viz Sturgeon c2006–2024d). Tabulku odlišuji šedou barvou od tabulky zelené, kde uvádím údaje ke sbírce *Zi buyu*. V *Zi buyu* se zajímám o stejná specifika jako u předchozí sbírky. Nejdříve zmiňuji příběhy obsahující tato specifika, popřípadě alespoň některá z nich. Někde je ovšem vyčíst

---

¹¹ Sing-chen Lydia Francis a Sing-chen Lydia Chiang, kterou v této diplomové práci rovněž cituji, je jedna a tatáž osoba.

nelze, i když se v nich jiangshi objevuje. Příběhy s významnou rolí motivu jiangshi se zaobírám podrobněji a na závěr se vyjadřuji k ostatním zmínkám.

V případě, že se jedná o příběhy obsažené v českém překladu provedeném Lucií Olivovou, nahlížím taktéž do této verze. V ostatních případech nahlížím do komentovaného překladu v angličtině, na kterém pracovali Paolo Santangelo a Yan Beiwen.

	Významná role motivu jiangshi	Ostatní zmínky
Počet příběhů	15	2

*Tabulka 2: Mýtická bytost jiangshi v Zi buyu
Vlastní zpracování na základě analýzy příběhů ze sbírky Zi buyu (Yuan et al. 2013)*

	Významná role motivu jiangshi	Ostatní zmínky
Počet příběhů	7	0

*Tabulka 3: Mýtická bytost jiangshi v Xu Zi buyu
Vlastní zpracování na základě analýzy příběhů ze sbírky Xu Zi buyu (Sturgeon c2006–2024d)*

5.5.1.1 Příběhy s významnou rolí motivu jiangshi

1) Nanchang shiren (南昌士人)

Příběh „Nanchang shiren“ by bylo do češtiny možné přeložit jako „Nanchangští učedníci“.

Povídka pojednává o dvou učednících z Nanchangu, jež spolu skvěle vycházeli. Starší z nich se vydal domů, kde náhle zemřel. Mladší muž o ničem nevěděl a v noci zahlédl staršího přicházet k němu. Hovořil o svém úmrtí a o tom, že je duch, který se přišel rozloučit a svěřit své povinnosti. Strach mladšího muže opustil, jelikož se mrtvý vyjadřoval stále s lidskými emocemi a vypadal jako obvykle. Po delší době, když se rozhodl zemřelý odejít, zůstal ale nehybně stát a proměňovat se. Díval se do prázdna, jeho vzezření se postupně stávalo ošklivé a započal rozklad. Mladý učedník začal prchat a mrtvola jej pronásledovala. Přelezl zídku, kterou mrtvola nemohla přelézt, a tak na ni jen položila hlavu, odkud tekly sliny z jejích úst na hlavu mladšího, ležícího na zemi. Ráno mladého učedníka probudil kolemjdoucí. Rodina zemřelého hledala jeho tělo a odnesla ho zpět. K této události mělo dojít, protože duše *hun* je ctnostná a inteligentní a duše *po* zlá a primitivní. Když se mrtvý zprvu objevil, jeho inteligence byla ještě nedotčena, *hun* a *po* totiž zatím pracovaly v souladu. Po vykonání potřebného duše *hun* opustila tělo, duše *po* zůstala. Chodící mrtvoly, tedy jiangshi, v sobě tudíž mají duši *po*, kterou mohou kontrolovat jen ti následující Cestu. (Yuan et al. 2013, s. 167–169)

- **Vznik jiangshi**

V příběhu „Nanchang shiren“ dochází ke vzniku jiangshi z důvodu, že duše *hun*, považována za ctnostnou a inteligentní, opouští po vykonání potřebného tělo zemřelého, který zatím nebyl pohřben. Duše *po*, považována za primitivní, v těle zůstává.

- **Vzhled jiangshi**

Vzhled je v tomto případě popsán pouze takovým způsobem, že se mrtvý stává „postupně ošklivější a započiná rozklad“ – „貌漸醜敗“ (Ibid., s. 167).

- **Projevy jiangshi**

Mrtvý zprvu při proměně stojí, nehýbe se a dívá se do prázdna. Jakmile se mladší učedník pokouší o útěk, začíná jej jiangshi „pronásledovat“ – „追逐“ (Ibid.). Jelikož není schopna přelézt zídku, pokládá na ni hlavu a z úst jí tečou sliny.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Mladšího učedníka zachraňuje neschopnost jiangshi přelézt zídku. Ráno se z ní stává opět neoživlá mrtvola a pro tělo následně přichází rodina; lze se domnívat, že by následně mohlo dojít k řádnému pohřbu. Na konci povídky se také poznamenává, že kontrolovat duši *po*, což představuje ochranu, mohou ti, co následují Cestu, tedy principy Tao.

2) **Shimen shi guai (石門屍怪)**

Povídku „Shimen shi guai“ by bylo možné přeložit jako „Podivná mrtvola z okresu Shimen“.

V příběhu přijel úředník Li Nianxian do zpustlé vesnice vybírat pozemkové daně. Při hledání noclehu narazil na zuboženého a vyhladovělého muže, jenž pustil úředníka do svého obydlí a informoval ho o smrtící epidemii, co vesnici postihla. Když byl úředník v obydlí sám, zaslechl, že se někdo postavil. Zahlédl vyzáblou postavu s rozčuchanými vlasy, tvář asi tři *cuny* širokou a ze zavřených očí jí tekla krev. Postava připomínala jiangshi. Muž začal prchat a jiangshi jej pronásledovala. Vběhl do hostince, kde on i jiangshi upadli. Majitel hostince mu pověděl, že jiangshi byla původně manželka vyhladovělého muže, zatím neuložená do rakve. Hýbat se měla díky ucítění energie *yang*, duše *po* totiž zůstala v jejím těle. (Yuan et al. 2013, s. 357–358)

- **Vznik jiangshi**

I v této povídce se odkazuje na koncept duší. Jiangshi v tomto případě vzniká po úmrtí na nemoc, přičemž tělo není uloženo do rakve. Pouze duše *po*, spojená se silou *yin*, zůstává v těle a lační po energii *yang*, spojenou s duší *hun*. Díky ucítění energie *yang* se poté může pohybovat.

- **Vzhled jiangshi**

V příběhu je popisována jako postava, v porovnání se zuboženým mužem, „ještě vyzáblejší“ – „枯瘦更甚“, s „rozcuchanými vlasy“ – „蓬髮“, jejíž „tvář je asi tři *cuny*¹² široká“ – „面亦闊三寸許“ a ze „zavřených očí jí teče krev“ – „眼閉血流“ (Ibid., s. 357).

- **Projevy jiangshi**

Jiangshi cítí energii *yang*. Úředníka poté v příběhu pronásleduje. Je možné předpokládat, že se pohybuje spíše chůzí a během než třeba skokem, protože „kráčí po trávě“ – „踐草上“ (Ibid.). V hostinci následně padá na zem, stejně jako muž.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Způsob ochrany a zneškodnění v povídce „Shimen shi guai“ specifikován není, po upadnutí v hostinci již není jiangshi zmíněna.

3) **Huagong hua jiangshi (畫工畫殭屍)**

Povídka „Huagong hua jiangshi“ se objevuje v českém překladu *O čem Konfucius nehovořil* pod názvem „Malíř portrétů zesnulých“.

V příběhu zemřel soused malíře Liu Yixiana. Soused žil pouze se synem, který šel koupit rakev. Liu Yixian dostal za úkol zatím otce namalovat; před portrétem mrtvého se totiž poté mělo obětovat předkům. Posadil se u postele zemřelého a uchopil štětec. Mrtvý se náhle vztyčil a malíř poznal, že se jedná o jiangshi, proto se snažil nehýbat. Kdyby se hnul, začala by jej jiangshi pronásledovat. Maloval dál a když se pohnul, hnula se i ona. Syn i sluha po návratu domů, jakmile jiangshi uviděli, vyděšením omdleli. Nosiči přinesli rakev a Liu Yixian si vzpomněl, že se jiangshi bojí koštěte z trubače, požádal je proto, aby koště donesli. Koštětem poté do jiangshi strčili a tím se s ní vypořádali. Mrtvého nakonec uložili do rakve. (Yuan 2003, s. 42–43; Yuan et al. 2013, s. 360–361).

- **Vznik jiangshi**

Ačkoliv není jednoznačně uvedeno, jakým způsobem se zemřelý může v jiangshi proměnit, je zde poukázáno na to, že zatím nedošlo k uložení otce do rakve – syn odchází rakev teprve koupit a nebožtík leží na posteli.

---

¹² *Cun* je v tomto případě označení pro jednotku délky, jeden *cun* odpovídá přibližně délce tři celé a dvě desetiny centimetru.

- **Vzhled jiangshi**

Z hlediska vnější charakteristiky se v povídce zmiňuje pouze mimika, a to „zavřené oči“ – „閉目“, „ústa dokořán“ – „張口“ a „nadzvedající se pevně stažené obočí na vrašticím čele“ – „翕翕然眉撐肉皺“ (Yuan 2003, s. 42; Yuan et al. 2013, s. 360).

- **Projevy jiangshi**

Sedá si na postel a poté kopíruje pohyby malíře způsobem, že „jak se pohybuje malířova ruka či prst, stejně tak se hýbe i jiangshi“ – „每臂動指運，屍亦如之“ (Ibid.).

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Ochranu v této povídce představuje „koště z popínavé dřeviny trubače“ – „苕帚“, jehož se má jiangshi bát (Yuan 2003, s. 43; Yuan et al. 2013, s. 360). Následně je uložena do rakve.

4) **Pi jiangshi jia (批殭屍類)**

Povídku „Pi jiangshi jia“ by bylo možné do češtiny přeložit jako „Facka do tváře jiangshi“.

V příběhu jel muž s příjmením Qian v noci přio opilý na koni směrem domů, v ruce držel lampu. Když projížděl kolem opuštěných hrobů, uviděl někoho skákat vstříc. Vlasy dotyčného vypadaly neupraveně, nohy měl bosé, tvář bílou jako zeď. Qian, posílněn alkoholem, vrazil osobě facku. Její hlava se otočila zpět způsobem, jakoby ji někdo ovládal za nitky. S příchodem dalšího člověka zmizela záhadná postava v lese. Po této zvláštní příhodě si další den všiml, že je jeho ruka černá a zůstala tak další tři až čtyři roky. Místní ho informovali, že se jednalo o jiangshi, jež se zatím zcela nepřeměnila. (Yuan et al. 2013, s. 485–486)

- **Vznik jiangshi**

Povídka nespecifikuje, jakým způsobem ke vzniku jiangshi dochází, je zde ale poznamenáno, že k úplné přeměně zatím nedošlo.

- **Vzhled jiangshi**

Jiangshi se v příběhu objevuje s „rozpuštěnými vlasy“ – „披髮“, „tváří bílou jako zeď“ – „面如粉牆“ a „naboso“ – „跣足“ (Ibid., s. 485).

- **Projevy jiangshi**

V povídce „Pi jiangshi jia“ je poprvé popisován pohyb jiangshi jako „skákání“ – „跳躍“, dále se v oblasti mobility specifikuje, že pohyb hlavy „připomíná loutku na provázku“ – „如牽絲于木偶中“ (Ibid.). Celkově se projevuje neagresivně a poměrně bojácně. Na muže neútočí, a to ani po facke a s příchodem dalšího člověka mizí v lese. Lze se domnívat, že takové chování může souviset se zatím neproběhlou přeměnou.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Způsob ochrany a zneškodnění není zmíněn, jiangshi ale působí bojácně a mizí, když se objevuje jiná osoba.

5) **Fei jiang (飛殭)**

Povídka „Fei jiang“ by bylo možné přeložit jako „Létající jiangshi“.

V příběhu poslouchal prefekt Jiang příběh starého muže o létající jiangshi. Pobývala v jeskyni a pojídala malé děti, které po setmění popadla a odnesla. Vesničané poprosili o pomoc taoistického kněze, jenž ovládal magii a měl schopnost jiangshi „polapit“, potřeboval ale pomoc dalšího dobrovolníka. Právě tento starý muž se přihlásil jako dobrovolník ke vstupu do jeskyně. Měl poté, až jiangshi z jeskyně v noci vyletí, zvonit zvony, protože se jich bytost bojí a nebude se tak moci vrátit zpět. Jiangshi měla zprvu rozhněvaný pohled, po zvuku zvonů se ale skutečně do jeskyně bála vrátit. Bojovala s vesničany, po rozednění spadla na zem a byla spálena. (Yuan et al. 2013, s. 655–656)

- **Vznik jiangshi**

V této povídce není poznamenáno, jakým způsobem jiangshi vzniká.

- **Vzhled jiangshi**

Jako jediný znak vnější charakteristiky se uvádí její „pohled plný hněvu“ – „猙獰怒視“ (Ibid., s. 655).

- **Projevy jiangshi**

Příběh popisuje, jako vůbec poprvé v rámci této sbírky, pohyb jiangshi jako „létání ve vzduchu“ – „飛行空中“. Takovým způsobem po setmění popadá děti a následně se „jimi krmí“ – „食人小兒“. Po opuštění jeskyně, kam se po zvuku zvonů bojí vrátit, „zápasí s vesničany“ – „與村人格鬥“. (Ibid.)

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Taoistický kněz je schopen jiangshi udržet na místě za použití magie. Ochranu dále poskytuje „zvuk zvonů“ – „鈴鐺聲“, jelikož se ho jiangshi bojí (Ibid.). Po rozednění padá na zem a je zneškodněna spálením.

6) **Liang jiangshi yehe (兩殭屍野合)**

Povídka „Liang jiangshi yehe“ se rovněž objevila v českém překladu *O čem Konfucius nehovořil*, a to sice pod názvem „Dvě mrtvoly in flagranti“.

V příběhu šel voják v noci na procházku a v lese uviděl postavu s pokrývkou hlavy, jež se nosila za dynastie Tang. Všiml si, že nakračovala lehce a její pohyb tak připomínal vznášení. Sledoval ji ke staré hrobce, do níž vstoupila. Uvědomil si, že se jedná o jiangshi. Jelikož se říká, že pokud jiangshi ztratí víko od rakve, nemůže strašit, čekal další noc, až jiangshi z hrobky vyjde, aby víko vzal. Jakmile mrtvý vyšel, voják se za ním vydal až k bráně velké rezidence. V okně se objevila žena, oděna v červeném, která z něj spustila bílý hedvábný šál a jiangshi se tak dostala nahoru, kde se spolu dali do dlouhého hovoru. Voják vzal víko od rakve a ukryl se. Když se noc chýlila ke konci, mrtvý se spěšně vrátil a hledal víko. Nakonec se rychle odebral zpět k rezidenci a voják jej následoval. Jiangshi skákala, křičela a úpěla. Nahoře se opět objevila žena a také zaúpěla, zároveň rukama naznačila, že už nemůže přijít. S kokrháním kohouta spadla jiangshi na zem. Ráno našli v rezidenci, což byl ve skutečnosti chrám předků rodu Zhou, ležet další jiangshi – ženu. Přítomní pochopili, že spolu měli intimní poměr. Následně je položili vedle sebe a spálili. (Yuan 2003, s. 85–86; Yuan et al. 2013, s. 656–657)

- **Vznik jiangshi**

Vznik jiangshi není v tomto příběhu objasněn.

- **Vzhled jiangshi**

Z hlediska vzhledu povídka více specifikuje oděv a doplňky jiangshi, a to u muže i u ženy. Muž má na hlavě „pokrývku hlavy, jež se nosila za dynastie Tang“ – „唐巾“, druhá jiangshi je popisována jako „žena oděna do červeného“ – „紅衣婦人“ (Yuan et al. 2013, s. 656).

- **Projevy jiangshi**

Jiangshi v nočních hodinách vychází z hrobky a rakve, pohybuje se „lehce, jakoby se vznášela“ – „飄然“ (Yuan 2003, s. 85; Yuan et al. 2013, s. 656). V příběhu dochází k jejímu ztvárnění s jistými lidskými znaky, čímž se liší od předchozích povídek. Nedochozí zde k „bezhlavému“ útočení na oběti. Muž se vydává za ženou, se kterou má intimní poměr a ta z okna „spouští bílý hedvábný šál pro vytáhnutí muže“ – „擲下白練一條牽引之“, následně spolu „dlouze hovoří“ – „作絮語聲“ (Yuan et al. 2013, s. 656). Schopnost jiangshi hovořit je, v porovnání s dalšími příběhy, také neobvyklým způsobem ztvárnění. Muž dále „dlouho hledá“ – „遍覓良久“ víko rakve, cítí se „nepříjemně“ – „窘甚“ a po marném hledání „skáče“ – „躍“, „křičí“ – „鳴“ a „úpí“ „啾啾有聲“ (Ibid.). Žena rovněž reaguje na situaci úpěním.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Jako ochrana se doporučuje sebrat víko od rakve, když totiž „jiangshi ztratí víko od rakve, nemůže strašit“ – „殭屍失棺上蓋便不能作祟“ (Yuan 2003, s. 85; Yuan et al. 2013, s. 656).

V povídce ráno jiangshi nacházejí ležet na zemi, denní svit se tedy také jeví jako způsob ochromení. Zneškodnění probíhá spalením obou těl.

7) Jiangshi shou zhi yuanbao (殭屍手執元寶)

„Jiangshi shou zhi yuanbao“ by bylo do češtiny možné přeložit jako „Jiangshi drží ingot“.

V příběhu se vypráví o zemětřesení v zimě roku 1731 na severozápadě Číny. Ve městě na úrovni okresu Jiexiu se nacházela jedna oblast, která se nepropadla. Místní zjistili, že je zde pohřbená celá rodina, přičemž byla těla ztuhlá, ale nerozložila se. Věci pohřbené s rodinou ležely nedotčené. Muž, hlava rodiny, držel váhu na vážení stříbra a v pravé ruce pevně svíral ingot. (Yuan et al. 2013, s. 667)

- **Vznik jiangshi**

Způsob vzniku jiangshi není v tomto krátkém příběhu objasněn.

- **Vzhled jiangshi**

U vzhledu se poukazuje pouze na „ztuhlost a nerozloženost“ – „屍僵不腐“ (Ibid.).

- **Projevy jiangshi**

Jiangshi se zde projevují jako ležící, ztuhlá a nerozložená těla. Hlava rodiny v rukou drží „váhu na vážení stříbra“ – „天平兌銀“ a „ingot“ – „元寶“ (Ibid.). Vzhledem k přítomnosti váhy na vážení stříbra se jedná nejspíše o stříbrný ingot. Není specifikováno, zda se jiangshi projevují, například v noci, jiným způsobem.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Příběh nezmiňuje ochranu před jiangshi ani její zneškodnění.

8) Jiangshi qiu shi (殭屍求食)

Příběh „Jiangshi qiu shi“ je do češtiny možné přeložit jako „Jiangshi hledá potravu“.

V povídce zahlédl člen noční hlídky Ren San, mající na starost zvonici, při službě člověka působícího podezřele. Ve stejnou dobu vycházel z chrámu a vcházel zpět. Další noc jej opět zahlédl. Tvář měl tmavou a povadlou, vypadající jako vysušené maso, oči zapadlé a přes ramena mu visely stříbrné slitky. Jednalo se o jiangshi, jejíž rakev se nacházela v chrámu. Kolegové se zmínili, že se jiangshi bojí červených fazolí, kousků železa a rýže. S těmito věcmi by měl počkat na to, až bytost vyleze z rakve a zmíněné věci kolem rakve rozložit, protože se tak do ní nebude moci vrátit. To také provedl, poté odešel na hlídku. Náhle ovšem uslyšel hlas jiangshi, nařikající, že nemá potomky, a tak dlouho nikdo nepřinášel oběti, proto musí vycházet z rakve a hledat něco k ukojení hladu. Nyní se kvůli muži ale nemůže vrátit do rakve. Hlas ho poprosil o odstranění červených fazolí, kousků železa a rýže. Muž se obával, že když věci

odstraní, jiangshi ho zabije, proto ji ignoroval. S kokrháním kohouta jiangshi stále prosila, poté zaklela a po určité době bylo ticho. S novým dnem našli lidé u věže hlídky ležet mrtvolu. Uložili ji zpět do rakve a zapálili. Od té doby byl klid. (Yuan et al. 2013, s. 689–690)

- **Vznik jiangshi**

Ačkoliv není jednoznačně popsáno, jakým způsobem jiangshi vzniká, zmiňuje se jako důvod odchodu jiangshi z rakve nepřinášení obětí zemřelému, jelikož nemá potomky.

- **Vzhled jiangshi**

Vzezření jiangshi zahrnuje „tvář tmavou a povadlou, vypadající jako vysušené maso“ – „面枯黑如臘“, „zapadlé oči“ – „目眶深陷“ a přes ramena jí visí „stříbrné slitky“ – „銀錠“ (Ibid., s. 689).

- **Projevy jiangshi**

Kvůli ukojení hladu v noci vychází z rakve a poté se opět vrací. Neprojevuje se agresivně ve smyslu útoku na osoby. I v této povídce je schopna se projevovat slovy, jiangshi tak „ostrým hlasem volá“ – „厲聲呼“ na muže, naléhá na něj, s příchodem rána „kleje“ – „詈罵“ (Ibid.).

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Bojí se „červených fazolí“ – „赤豆“, „kousků železa“ – „鐵屑“ a „rýže“ – „米子“ (Ibid.). S kokrháním kohouta se z ní stává opět pouze mrtvola, ochromuje ji tedy také denní světlo. Zneškodnění probíhá zapálením.

9) **Jiangshi tancai shoulei (殭屍貪財受累)**

Povídku „Jiangshi tancai shoulei“ by do češtiny bylo možné přeložit jako „Jiangshi v potížích kvůli chamtivosti“.

Muž s příjmením Wang byl přijat jako učitel do bohaté rodiny a první noc přespával v nové studovně sám. V noci zahlédl jiskry u úpatí hory. Přispěchal k onomu místu a zjistil, že vycházely z bílé dřevěné rakve. Domníval se, že červená barva plamínek je zapříčiněna stříbrem a zlatem v rakvi. Vzpomněl si totiž na jednu sbírku, kde se dočetl o rakvi se stříbrem a zlatem uvnitř a myslel si, že by se mohlo jednat o podobný případ. Kamenem odstranil hřebíky z rakve, takže ji mohl otevřít. Uvnitř ležela mrtvola s modrofialovým obličejem a vypouklým břichem, na sobě měla pokrývku hlavy a sandále. Podle tradic regionu se takto pohřbívaly děti, co zemřely před smrtí rodičů. Wang ustoupil, jiangshi se pohnula, poté vstala a začala ho pronásledovat. Běžel se zamknout do budovy. Z okna jiangshi zahlédl, ta následně přiskočila a klepala na dveře. Třikrát vykřikla a dveře se samy otevřely. Vydala se za Wangem, který si na obranu zvolil dřevěný klacek. Zasáhl ramena jiangshi, kde visely stříbrné slitky.

Když se pro ně sklonila, strčil do ní a spadla dolů. Zanedlouho se rozezněl zvuk kokrhání a zavládlo ticho. Ráno ležela mrtvola na zemi se zlomenými nohami. Odnесли ji a spálili. (Yuan et al. 2013, s. 690–692)

- **Vznik jiangshi**

I když se o vzniku jiangshi specificky nepíše, povídka poukazuje, jako na příčinu, na narušení odpočinku zemřelého, odstranění hřebíků zabezpečujících rakev a její následné otevření.

- **Vzhled jiangshi**

Pro jiangshi je v příběhu charakteristický její „modrofialový obličej“ – „面青紫“ a „vypouklé břicho“ – „腹膨亨“, přičemž na sobě má „pokrývku hlavy“ – „冠“, „sandále“ – „草履“ a na ramenou „stříbrné slitky“ – „銀錠“ (Ibid., s. 691).

- **Projevy jiangshi**

Po otevření rakve se hýbe, vstává a pronásleduje muže. Následně přiskakuje ke dveřím, „klepe na ně“ – „叩門“ a ty se samy otevírají poté, co vydává „tři výkřiky“ – „三呼“ (Ibid.). Jiangshi je schopna „skákat“ – „躍“, vykonávat blíže nespecifikovaný rychlý pohyb, jelikož muž musí při pronásledování vynaložit veliké úsilí, aby běžel co nejrychleji; zvládá „lézt“ – „登“ a také se „sklonit“ – „俯“, aby „posbírala“ – „拾取“ slitky (Ibid.). Sbírá stříbrných slitků odkazuje na projev chamtivosti jiangshi, zmíněn v samotném názvu povídky. Název zároveň odkazuje i na chamtivost muže, který rakev otevírá.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Jiangshi po pádu ochromuje příchod dne a se zvukem kokrhání se stává opět neoživlou mrtvolou. Zneškodnění probíhá spálením.

10) Niu jiangshi (牛彊屍)

Kratší příběh „Niu jiangshi“ by bylo do češtiny možné přeložit jako „Jiangshi z krávy“.

V povídce se vypráví o krávě z vesnice, jež za život zvládla porodit osmadvacet telat. Majitel neměl to srdce krávu prodat řezníkům, až do smrti ji krmil a pak pohřbil na poli. Tu noc uslyšel zvuk připomínající náraz. Po měsíci se zvuky stávaly hlasitější, přidalo se k nim i bučení a zvuk kopyt. Vesničané zkusili vykopat místo, kde kráva ležela a zjistili, že se tělo nerozkládalo, její oči zářily jako u živé krávy a všechna kopyta byla od osin rýže seté, jako kdyby v noci dupala do země. Majitel kopyta uřízl, rozřízl břicho a vyplnil ho hnojem. Poté nastal klid a při další kontrole se kráva již rozkládala. (Yuan et al. 2013, s. 749)

- **Vznik jiangshi**

V této povídce je poprvé zmíněna proměna zvířete v jiangshi, k čemuž dochází poté, co krávu pohrbí na poli. Příčina proměny ovšem není přiblížena.

- **Vzhled jiangshi**

Kráva, ze které se stává jiangshi, se „nerozkládá“ – „不壞“, její „oči září jako u živé“ – „兩目閃閃如生“ a „všechna kopyta má pokryta osinami rýže seté“ – „四蹄爪皆有稻芒“ (Ibid.).

- **Projevy jiangshi**

Projevuje se jako živá kráva, muž totiž slyší „zvuky nárazu přicházející zvenčí“ – „門外有擊撞聲“, ty se stávají hlasitější a přidávají se „zvuky kopyt“ – „蹄響“ a „bučení“ – „吼聲“ (Ibid.). Vzhledem k těmto zvukům a pokrytí kopyt osinami rýže seté se lze domnívat, že se pohybuje po poli.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Majitel krávy seká kopytka a rozřezává břicho, které naplňuje „hnojem“ – „糞“ (Ibid.). Po tomto postupu nastává klid a tělo krávy se rozkládá.

11) Hanba (旱魃)

Název povídky „Hanba“ odkazuje na označení démona, který způsobuje sucho. Do češtiny by tedy název bylo možné přeložit jako „Démon sucha“.

V příběhu postihlo roku 1761 hlavní město sucho. Posel, mající doručit urgentní oficiální korespondenci, se v noci po cestě ukrýval před špatným počasím a potkal krásnou dívku ve věku asi sedmnácti či osmnácti let. Pozvala ho k sobě na čaj a měli spolu intimní poměr. Se zvukem kokrhání se oblékla a muž sám vyčerpáním usnul. Když se vzbudil, nacházel se u opuštěného hrobu. Spěšně našel svého koně, jelikož oficiální korespondence měla být v té době již doručena. I přesto byl poté vyslýchán pro podezření ze záměrného oddalování doručení. Svěřil se s tím, co se stalo. Vyšlo najevo, že hrob, u kterého se probral, patřil ženě, která měla před svatbou milostný poměr a po odhalení aféry se s pocitem hanby a vzteku oběsila. Na tomto místě často strašila kolemjdoucí. Někdo z přítomných polemizoval, že právě to by mohlo být důvodem sucha. Démoni, kteří mají za příčinu sucho, se totiž mohou projevovat také ve formě jiangshi, co vznikla oběšením člověka a co následně dokáže omámit svým kouzlem. Pokud jiangshi spálí, bude pršet. Otevřeli proto rakev ženy. Jiangshi ležící v rakvi vypadala jako živá a její tělo bylo pokryto bílými chlupy. Po jejím spálení se další den skutečně rozpršelo. (Yuan et al. 2013, s. 907–908)

- **Vznik jiangshi**

Žena se stává jiangshi po sebevraždě oběšením s doprovodnými pocity hanby a vzteku.

- **Vzhled jiangshi**

Na vnější charakteristiku jiangshi lze v případě této povídky nahlížet dvěma způsoby. Nejdříve se objevuje v podobě dívky, jež je popisována jako „krásná“ – „貌殊美“ a „ve věku asi sedmnácti či osmnácti let“ – „年可十七八“ (Ibid., s. 907). Po otevření rakve vypadá jiangshi „jako živá“ – „貌如生“ a jako další specifikum se uvádí, že „její tělo pokrývají bílé chlupy“ – „遍體生白毛“ (Ibid.).

- **Projevy jiangshi**

Straší kolemjdoucí na místě oběšení a dovede je také omámit svým kouzlem. Významně se projevuje schopností zapříčinit sucho.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Jelikož jiangshi v podobě dívky odchází po zvuku kokrhání, lze se domnívat, že i v tomto příběhu se vyhýbá dennímu světlu. V povídce je stěžejní vyřešení problému se suchem, k čemuž dochází spálením těla jiangshi.

12) Jiangshi bao Weituo (殭屍抱韋馱)

Povídku „Jiangshi bao Weituo“ by do češtiny bylo možné přeložit jako „Jiangshi objímající Weituo“.

V příběhu se muž jménem Li Jiu živil prodejem látek. Jednou obchodoval mimo domov a hledal nocleh. Jako jediná možnost se jevilo přespání v buddhistickém chrámu. V noci se mu zdálo, že mu Weituo Buddha, jenž je v čínském buddhismu považován za oddaného strážce, klepe na záda a urguje, aby rychle vstal, protože se blíží nebezpečí. Pokud se za něj ukryje, muže ochrání. Li Jiu se probral a všiml si rakve, ze které vycházel zvuk. Vyšla z ní jiangshi pokrytá bílými chlupy, a to včetně obličeje. Oči měla tmavé, ale zorničky zářily zelenou barvou. Zaútočila na muže, ten se utíkal schovat za sochu Weituo Buddhy. Jiangshi natáhla ruce, obmotala je kolem sochy a kousla do ní, přičemž vydávala podivné zvuky. Křik muže vzbudil mnichy a jiangshi uprchla zpět do rakve. Další den našli poničenou sochu. Mnichové dostali povolení rakev spálit. (Yuan et al. 2013, s. 1068–1069)

- **Vznik jiangshi**

Vznik není v příběhu zmiňován. Muž obývá prostor, kde se rakev s jiangshi nachází a jiangshi rakev následně opouští a útočí.

- **Vzhled jiangshi**

Vnější charakteristika je přiblížena jako jiangshi „pokrytá bílými chlupy“ – „遍身白毛“, a to „včetně obličejů“ – „面上皆滿“, s „tmavýma očima“ – „兩眼深黑“ a „zorničkami zářícími zelenou barvou“ – „中有綠眼，光閃閃然“ (Ibid., s. 1068).

- **Projevy jiangshi**

Zprvu vydává zvuky z rakve, poté se projevuje velmi agresivně a vrhá se na muže. Zvládá „natáhnout a obmotat své ruce kolem sochy“ – „伸兩臂抱韋馱神“ a „zakousnout se do ní“ – „口咬之“, přičemž vydává podivné zvuky (Ibid.). S příchodem mnichů „prchá do rakve“ – „逃入棺中“ (Ibid.).

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Muže ochraňuje Weituo Buddha a informuje ho o nebezpečí. Socha poté slouží jako překážka mezi ním a jiangshi. Jelikož bytost uniká zpět do rakve v momentě, co slyší přicházet mnichy, lze i jejich přítomnost považovat za způsob ochrany. Zneškodnění nakonec probíhá spálením rakve s jiangshi.

13) **Gui chui tou wan (鬼吹頭彎)**

Povídku „Gui chui tou wan“ by bylo do češtiny možné přeložit jako „Přízrak zapřičiňující svým foukáním hlavu nakřivo“.

V příběhu musel velitel Lin přenocovat ve starém chrámu. Mnich ho varoval, že se uvnitř nachází něco podivného. Po půlnoci uslyšel kroky a následně uviděl kráčet po schodech ženu v červeném. Vzdala úctu Buddhovi a usmála se na Lina, který ovšem ženě nevěnoval pozornost. Ta se na něj zlostně podívala a zaútočila. Snažil se bránit a hodil na dotýcnou stůl, kterému se ovšem vyhnula a napřáhla se, aby Lina chytila. Ten rychle zareagoval a stihl chytit ruce ženy, chladné a tvrdé jako železo. Lin, nyní v její těsné blízkosti, ucítil jak na něj fouká zapáchajícím dechem, a proto otočil hlavu, aby dech necítil. Žena s kokrháním kohouta spadla na zem. Linovi došlo, že se jedná o jiangshi. Po nahlášení incidentu byla jiangshi spálena. Krk velitele, na který jiangshi foukala, ovšem zůstal otočený na jednu stranu. (Yuan et al. 2013, s. 1115–1116)

- **Vznik jiangshi**

Ani v tomto příběhu není vznik jiangshi specifikován. Muž přespává ve starém chrámu, uvnitř kterého se má podle mnicha nacházet něco podivného. V noci se objevuje právě jiangshi.

- **Vzhled jiangshi**

Z pohledu vnější charakteristiky se hovoří o „ženě oděné v červeném“ – „紅衣女“ (Ibid., s. 1115).

- **Projevy jiangshi**

Jiangshi se zprvu neprojevuje agresivně. Nejdříve „kráčí po schodech“ – „踏梯上“, přičemž jiný způsob pohybu není zmiňován a poté „vzdává úctu Buddhovi“ – „向佛前膜拜“ (Ibid.). V momentě, kdy se usmívá na muže a ten jí nevěnuje pozornost, se na něj „žena zlostně podívá“ – „女被髮瞋目“ (Ibid.). Tímto okamžikem počínají agresivnější projevy; následně totiž na muže útočí, vyhýbá se i jeho útokům a snaží se ho chytit. Dále se v povídce poukazuje na ruce ženy, které jsou „chladné a tvrdé jako železo“ – „冷硬如鐵“ (Ibid.). Lze se domnívat, že se tímto projevem odkazuje na ztuhlost jiangshi a celkově na chladnost a tvrdost těla po smrti. Jako specifický projev se uvádí i „zapáchající dech, který je těžké snést“ – „臭氣難耐“ (Ibid.). Foukáním na krk muže způsobí nemožnost s krkem navždy hýbat.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Před dechem jiangshi se muž brání otočením hlavy. Jiangshi nakonec ochromuje příchod nového dne, jelikož s kokrháním kohouta padá na zem. Zneškodnění poté probíhá spálením.

14) Jue zhong qi bao (掘塚奇報)

V části povídky „Jue zhong qi bao“, kterou by bylo možné do češtiny přeložit jako „Podivná odplata za vykopávání hrobů“, se objevují informace o jiangshi, ačkoliv se nezmiňují zkoumaná specifika.

V příběhu se pan Zhu obohacoval rabováním hrobů a hrobek. Za svého života se podělil o informaci, že v rakvích spatřil mnoho druhů jiangshi: fialové, bílé, zelené, chlupaté a další. (Yuan et al. 2013, s. 514–516)

I když nejsou jednotlivé druhy charakterizovány, poskytuje povídka informaci o tom, že lze jiangshi kategorizovat například jako „fialové jiangshi“ – „紫殭“, „bílé jiangshi“ – „白殭“, „zelené jiangshi“ – „綠殭“ a „chlupaté jiangshi“ – „毛殭“ (Ibid., s. 514). Lze se domnívat, že způsob kategorizace souvisí, mimo jiné, se stavem tělesné schránky jiangshi; v povídkách „Hanba“ nebo „Jiangshi bao Weituo“ se například hovoří o jiangshi pokrytých bílými chlupy.

15) Jiangshi ye fei zhou shou (殭屍夜肥晝瘦)

Poznámku „Jiangshi ye fei zhou shou“ by bylo do češtiny možné přeložit jako „Jiangshi má v noci postavu plnou a přes den hubenou“.

Jedná se o informaci poskytnutou mužem jménem Yu Cangshi. Podělil se o to, že jiangshi, které se v noci vydaly „popadnout“ lidi, měly plnou postavu, k nerozeznání od živých. Když se

ale přes den otevřela jejich rakev, vypadaly vysušeně a vyhuble. Při pálení vydávaly písklavý zvuk. (Yuan et al. 2013, s. 1213)

Poznámka tedy nejdříve nastiňuje vztah mezi projevy a vnější charakteristikou, a to, že v případě, když se jiangshi v noci vydává ven z rakve a útočí na kořist, její postava „vypadá plně“ – „貌多豐腴“ a je „k nerozeznání od živých“ – „與生人無異“. Přes den, v případě otevření rakve, se ale vzezření jiangshi mění a působí „vysušeně a vyhuble“ – „枯瘦“. Závěr poskytuje informaci o projevu v podobě vydávání „písklavého“ – „啾啾“ zvuku v průběhu zneškodnění ohněm. (Ibid.)

5.5.1.2 Ostatní zmínky

Ve sbírce *Zi buyu* se objevují také povídky, kde se výraz „jiangshi“ sice objevuje, ale jedná se o situace, kdy se dotýční, na základě okolností, pouze domnívají, že se potýkají s jiangshi.

V povídce „Chuzhou ni fu qi yu“ (處州溺婦奇獄) se jedná o nevyřešený případ, kdy náhle zmizela manželka vesničana, zatímco se společně vydali navštívit její domovinu. Po cestě si odskočila vykonat potřebu a už se nevrátila. Muž poté skrz okno zahlédl kousek sukne manželky „vyčuhovat“ z rakve, která se nacházela v jednom z domů. Domníval se, že zmizení ženy zapříčinila jiangshi. Vlastník rakve muže informoval, že se v ní nachází tělo tety, přičemž rodina neměla prostředky k pohřbu, a proto musela být rakev položena do místnosti. Po přesvědčování majitele byla rakev otevřena, ale místo mrtvé tety v ní ležel mrtvý muž s bílým vousem, v ruce držel sukni. Zmizení manželky i mrtvé tety bylo nahlášeno, případ ovšem zůstal nevyřešen. (Yuan et al. 2013, s. 882) Vzhledem k neobjasnění případu a tomu, že v povídce tato informace není uvedena, tedy nelze s jistotou říci, zda se teta nebo muž v rakvi proměnili v jiangshi.

To, že se potýká s jiangshi, se domnívá i muž v povídce „Zhang xiucai“ (張秀才). Zde se ale později dozvídá, že se jednalo o ženu, která se zbláznila poté, co jí zemřel manžel (Ibid., s. 998–999).

5.6 Ji Yun a jeho *Yuwei caotang biji*

Posledním autorem, u jehož sbírky se ztvárněním jiangshi v rámci této diplomové práce zabírám, je Ji Yun.

Ji Yun¹³ (1724–1805) se narodil v okrese Xian (獻縣), nyní pod administrativou městské prefektury Cangzhou (滄州市), nacházející se v provincii Hebei (Chan 1993, s. 25; Ji 2014, s.

---

¹³ Známy také jako Ji Xiaolan (紀曉嵐) (Ji 2014, s. xii).

xvii). V období skládání zkoušek se i on setkal se zdary i nezdary. V roce 1754 se mu ovšem podařilo dosáhnout nejvyššího titulu a stejně jako Yuan Mei nastoupil do Akademie Hanlin. Zde nejdříve zaznamenával každodenní počiny císaře Qianlonga (乾隆) a svým důvtipem a literátskými dovednostmi si získal jeho pozornost. (Ji 2014, s. xviii–xix) Společně s dalšími učedníky, i těmi mimo Akademii Hanlin, pracoval také na prosazování výzkumu založeného na důkazech (Chiang 2005, s. 41).

Roku 1768 došlo ale k jeho vyhoštění do oblasti dnešního Ürümqi poté, co ho obvinili ze zaslání šifrované zprávy příbuznému, kterému měli zabavit cennosti. Na konci roku 1770 byl ovšem povolán zpět a roku 1771 dorazil do Akademie Hanlin, kde díky doporučení působil jako jeden z redaktorů a později jako šéfredaktor při kompilování encyklopedické sbírky *Siku Quanshu* (四庫全書), jež měla předčít encyklopedickou sbírku z období dynastie Ming. (Ji 2014, s. xix–xxi)

Chiang (2005, s. 41) podotýká, že mezi Pu Songlingem, Yuan Meiem a Ji Yunem působí Ji Yun na první pohled nejméně pravděpodobně jako autor příběhů o nadpřirozenu. David E. Pollard, jenž přeložil vybrané příběhy a zápisky z *Yuwei caotang biji* do anglického jazyka, hovoří o Ji Yunově vztahu k nadpřirozenu jako o fascinaci, kterou konzultoval s blízkými a neváhal se postavit do role znalého (Ji 2014, s. xxv). V souvislosti s tématem této diplomové práce se vyjadřoval například ve věci charakteru jiangshi či různých druhů démonů (Ibid.).

Sbírku o pěti svazcích žánru *zhiguai* a ve formě zápisků *biji* vydal Ji Yun mezi lety 1789 a 1798 (Lin 2017, s. 103–104). Svazky byly roku 1800 zkombinovány a vydány jeho žákem jako právě sbírka *Yuwei caotang biji*, obsahující záznamy o zvláštních událostech, o kterých referovali informátoři z Ji Yunova okruhu (Ibid., s. 104). Dotyční zpravidla věřili v nadpřirozeno a referováním o událostech chtěli poskytnout empirický důkaz, popřípadě nevěřící o existenci nadpřirozena přesvědčit. O demonstraci existence nadpřirozena prostřednictvím *Yuwei caotang biji* usiloval i Ji Yun. Ve sbírce, čítající více než tisíc zápisků, je tak nastíněn nejen postoj tehdejší společnosti k anomáliím, jsou zde ale také k nalezení Ji Yunovy komentáře, přibližující jeho postoj k věci. (Chan 1993, s. 25–27) Chiang (2005, s. 43) rovněž poznamenává, že pojmenováním sbírky jako soubor *biji* namísto *zhiguai* dodal obsahu o nadpřirozenu vědeckou váhu a zároveň rozšířil obzory výzkumu založeného na důkazech o anomálii.

5.6.1 Ztvárnění jiangshi v *Yuwei caotang biji*

Stejně jako u předchozích sbírek nejdříve zkoumám, v jakých zápiscích se výraz „jiangshi“ ve znacích vyskytuje. Jejich počet opět zapisuji do tabulky, přičemž se zde vyskytují pouze

zápisky, kde se motiv jiangshi významně projevuje. Prvně se zaměřuji na ty, ve kterých se hovoří o zkoumaných specifikách. Vzhledem k formě zápisů se v některých z nich tato specifika neobjevují, popřípadě je vhodnější k nim přistupovat odlišným způsobem; obsahují totiž další přínosné informace o této mýtické bytosti či komentář Ji Yuna. Vydání z roku 2007 neuvádí názvy zápisů, názvy proto uvádím podle verze z roku 1996 (Ji 1996).

Jelikož byly některé zápisky přeloženy i do angličtiny, nahlížím rovněž do překladu provedeného Davidem E. Pollardem.

	Významná role motivu jiangshi	Ostatní zmínky
Počet příběhů (zápisů)	4	0

Tabulka 4: Mýtická bytost jiangshi v *Yuewei caotang biji*
Vlastní zpracování na základě analýzy příběhů a zápisů ze sbírky *Yuewei caotang biji* (Ji 2007)

5.6.1.1 Příběhy (zápisky) s významnou rolí motivu jiangshi

1) Yizhe Hu Gongshan (醫者胡宮山)

Zápisek nesoucí název „Yizhe Hu Gongshan“ by bylo možné do češtiny přeložit jako „Lékař Hu Gongshan“ (název viz Ji 1996, s. 90).

Lékař jménem Hu Gongshan se jednou v mládí potýkal s jiangshi. Poznamenal, že když se pokoušel do jiangshi tlouct pěstmi, připomínalo to tlukot do dřeva nebo kamene. Musel před ní uniknout vylezením na strom, ale i přesto kolem stromu do svítání poskakovala. Nakonec strom obejmula a již se nehnula. Když se odvážil podívat dolů, uviděl, že je tělo jiangshi pokryto bílými chlupy, její oči byly červené jako cinabarit, prsty působily jako háky a tesáky, vyčuhující z úst, vypadaly jako ostré britvy. Dodal, že se jednalo o skutečně děsivý pohled. (Ji 2007, s. 129; Ji 2014, s. 11)

- **Vznik jiangshi**

Způsob vzniku jiangshi není v tomto zápisu přiblížen.

- **Vzhled jiangshi**

Z hlediska vnější charakteristiky se nejdříve poukazuje na ztuhlost a tvrdost těla jiangshi, a to je následně popisováno jako „pokryto bílými chlupy“ – „白毛遍體“. Dále jsou zmíněny její „oči červené jako cinabarit“ – „目赤如丹砂“, „prsty jako háky“ – „指如曲鉤“ a „tesáky, vyčuhující z úst, vypadající jako ostré britvy“ – „齒露唇外如利刃“. (Ji 2007, s. 129)

- **Projevy jiangshi**

Při zápasu s mužem se projevuje svou tuhostí, jelikož tlukot do jejího těla připomíná tlukot do dřeva či kamene. V zápisku se poznamenává, že není schopna vylézt na strom, a proto kolem stromu až do svítání pouze „poskakuje“ – „踉跄“, čímž je zmíněn způsob jejího pohybu (Ibid.). Se svítáním „objímá strom a dále se nehýbe“ – „抱木不動“ (Ibid.).

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Muž se zachraňuje vylezením na strom, kam jiangshi není schopna vylézt. Protože se jiangshi se svítáním již nehýbe, lze předpokládat, že ji denní světlo ochromuje. O způsobu zneškodnění se ale v zápisku dočíst nelze.

2) **Jiangshi you sheng (殭屍有聲)**

Název zápisku „Jiangshi you sheng“, který se v anglickém výboru neobjevuje, by bylo do češtiny možné přeložit jako „Jiangshi mající hlas“ (název viz Ji 1996, s. 141).

Zápisek popisuje situaci, kdy byl v noci při hlídce, v oblasti mimo vojenskou jednotku, slyšet hlas naříkání. Jeden ze strážců se vydal za zvukem. Zavedl ho do hor a ustál před tělem jiangshi, jejíž tělo působilo jako už dlouho vyschlé a se známkami požírání od divoké zvěře. Strážce tělo pohřbil a hlas se již neozval. V zápisku se následně připomíná, nejen v tomto případě, ale v obecném slova smyslu, důležitost řádně provedeného pohřebního rituálu a apeluje se na to, že o rakev se musí pečovat a ostatky řádně a s péčí uložit. (Ji 2007, s. 204)

- **Vznik jiangshi**

I když se v zápisku vyloženě nepíše o způsobu vzniku jiangshi, poukazuje se zde, jako na příčinu, na ponechání těla venku bez řádného naložení s ostatky.

- **Vzhled jiangshi**

Tělo jiangshi působí jako „již dlouho vyschlé“ – „已久枯矣“ a se „známkami požírání od divoké zvěře“ – „有野獸嚙食痕“ (Ibid.).

- **Projevy jiangshi**

V noci vydává zvuk „naříkání“ – „嗚嗚“ (Ibid.). Dále se ovšem projevuje pouze jako ležící tělo, ponechané venku.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

V zápisku se nehovoří o ochraně před jiangshi nebo o jejím zneškodnění a důraz se klade pouze na řádné naložení s jejím tělem, díky čemuž nárek ustává.

3) Hanba wei nüe (旱魃為虐)

Název zápisku „Hanba wei nüe“ by bylo do češtiny možné přeložit jako „Krutý démon sucha“ (název viz Ji 1996, s. 86).

Ji Yun v něm vysvětluje, že v době zaznamenávání jsou démoni sucha považováni za jiangshi. Po jejich vykopání a spálení začne pršet. Poukazuje rovněž na to, že déšť vzniká harmonií a spoluprací země a nebe. Pokládá si tedy otázku, zda mají jiangshi schopnost narušit fungování této spolupráce. (Ji 2007, s. 124; Ji 2014, s. 12)

I když zde nejsou zmíněna zkoumaná specifika, poskytuje zápisek informaci o spojitosti mezi démony sucha a jiangshi. Stejně jako Yuan Mei v povídce „Hanba“ i Ji Yun uvádí spálení těla jiangshi jako „vyřešení“ problému se suchem.

4) Hunpo (魂魄)

Název „Hunpo“ by bylo do češtiny možné přeložit jako „Duše hun a po“ (název viz Ji 1996, s. 154)

V zápisku Ji Yun vysvětluje, že existují dva typy jiangshi. První typ popisuje jako nedávno zemřelé, u kterých zatím neproběhl pohřeb; ti následně „vyskočí“ a napadají lidi. Druhý typ popisuje jako již dlouho pohřbené, přičemž se jejich těla nerozkládají; dotyční se přeformovali do podoby démonů a mohou se v noci vydávat ven a „popadnout“ někoho, kdo jim zrovna zkříží cestu. Dodává, že se mezi tento typ jiangshi, podle některých, řadí i démoni sucha, nejedná se ale o potvrzenou informaci. V zápisku se dále objevují jisté pochybnosti o oddělení duše *hun* a neoddělení duše *po* od těla jako o příčině vzniku jiangshi, čímž reaguje na příběh „Nanchang shiren“ od Yuan Meie. Ji Yun poznamenává, že podle jeho názoru může za vznik jiangshi jiná zlá síla, kvůli které je tělo po smrti vystaveno zlovolné energii. (Ji 2007, s. 224; Ji 2014, s. 10–11)

Ji Yun tedy v zápisku poskytuje informaci nejen o kategorizaci jiangshi, kdy je rozřazuje do dvou typů, vyjadřuje se ale i k příčině jejich vzniku a nesdílí totožný názor s Yuan Meiem, jehož povídka „Nanchang shiren“ popisuje vznik tak, že duše *hun* tělo opouští, přičemž duše *po*, považována za primitivní, v něm zůstává.

5.7 Shodnost a odlišnost zkoumaných specifík ve vybraných sbírkách

Příběhy a zápisky ze sbírek poskytly řadu informací o zkoumaných specifících. Vzhledem k množství příběhů je pro přehlednost vhodné se za nimi ohlédnout, což představuje přínosnost i při následném zabývání se jiangshi v kinematografii.

- **Vznik jiangshi**

I když nemusí být v příbězích a zápiscích samotný způsob vzniku jiangshi jednoznačně specifikován, poukazuje se ve všech sbírkách, stejně jako v původních zmínkách v minulé kapitole, na důležitost proběhnutí řádného pohřebního rituálu. Francis (2002, s. 143–144) poznamenává, že častý výskyt jiangshi v literatuře z období dynastie Qing má souvislost právě také s vysokým počtem nepohřbených těl z finančních důvodů, popřípadě kvůli tomu, že byl pohřeb dlouho odkládán. Zejména *Zi buyu* poté okolnosti vzniku jiangshi dále přibližuje a objevuje se zde narušení odpočinku zemřelého, nepřinášení obětí zemřelému nebo sebevražda oběšením s doprovodnými pocity hanby a vzteku. V kontextu vzniku jiangshi zmiňují Yuan Mei a Ji Yun také duše *hun* a *po*, přičemž se jejich názory v tomto ohledu liší. V *Zi buyu* přeměnu v jiangshi zapříčiňuje opuštění duše *hun* z těla a duše *po*, lačnicí po energii *yang*, v něm zůstává. Zápisek z *Yuewei caotang biji* představuje nesouhlasný komentář Ji Yuna, jelikož ten upřednostňuje pohled, že za vznik může jiná zlá síla.

- **Vzhled jiangshi**

Z hlediska vnější charakteristiky lze konstatovat, že jiangshi ve zmiňovaných sbírkách nemá zcela „uniformní“ vzhled. Většinou se objevuje v podobě děsivé a odpovídající stavu po smrti, což se projevuje například ztuhlostí tělesné schránky, přičemž se ale tělo nerozkládá. V některých povídkách se ovšem zmiňuje i podoba k nerozeznání od živých, popřípadě nemusí být vnější charakteristika detailně popsána. Její tělo mohou třeba také pokrývat chlupy. V *Zi buyu* se jako v jediné sbírce nachází i jiangshi v podobě zvířete, a to krávy.

- **Projevy jiangshi**

Ve všech sbírkách se objevují případy, kdy v noci jiangshi představuje nebezpečí a projevuje se tak například pronásledováním a útočením. Sbírkou *Zi buyu* a *Yuewei caotang biji* obsahují ale i případy, kdy se jiangshi nebezpečně neprojevuje. Stojí rovněž za zmínku, že způsob útoku, ve smyslu, zda z obětí vysává vitální energii *qi*, nebo se jimi krmí, není jednotný a většinou zůstává neobjasněn. Stejně tak se nehovoří pouze o jednom způsobu pohybu a jiangshi tak skáče, chodí, běhá nebo i létá.

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Ve sbírkách se významně projevuje příchod nového dne a tedy denního svitu jako příčina ochromení jiangshi. *Zi buyu* jako ochranu uvádí i zvuk zvonů, sebrání víka rakve, červené fazole, kousky železa, rýži, použití koštěte z trubače a jistý způsob ochrany zde představují i taoističtí kněží či buddhističtí mnichové nebo lze využít také neschopnost jiangshi zdolat vysokou překážku, což se objevuje i v *Yuewei caotang biji*. Pokud se zmiňuje absolutní

zneškodnění, jedná se o spálení těla jiangshi. Suh (2019, s. 41) se ke spalování těl jiangshi vyjadřuje a označuje tento postup za formu trestu, prostřednictvím jehož se má vyhnat zlo a obnovit pořádek. Na závěr stojí za poznamenání, že také na ochromení jiangshi denním svitem a zneškodnění spálením bylo poukazováno v rámci lidových přesvědčení.

Jelikož mýtická bytost jiangshi dále výrazně zanechala svou stopu v hongkongské kinematografii, zabírám se v následující části diplomové práce právě tím, jakým způsobem je jiangshi ve filmových snímcích ztvárněna.

6 Mýtická bytost jiangshi v hongkongské kinematografii

Před zabýváním se ztvárněním jiangshi v jednotlivých filmových snímcích je nejdříve vhodné představit důležitý kontext. Začátkem kapitoly tedy uvádím hororový žánr v hongkongské kinematografii a následně se přesouvám k roli samotné jiangshi.

6.1 Uvedení hororového žánru

Hongkongská kinematografie se vyznačuje směsí východních i západních vlivů, silným pocitem lokální identity a schopností přizpůsobovat se a vyvíjet. V souvislosti s východními a západními vlivy navíc dovede zakomponovat prvky obou tradic a vytvořit jedinečného hybrida. (Chan 2023, s. 452)

Mísení prvků je obzvlášť zřejmé v rámci hororového žánru (Teo 1997, s. 219). Bettinson a Martin (2018, s. 7) ovšem poukazují na to, že jednoznačně tento žánr definovat nelze, jelikož často opomíjí zásadní a sjednocující atribut hororu, což představuje touhu vzbuzovat děs a strach. Hongkongští filmoví tvůrci totiž v mnoha případech, namísto strachu a děsu, upřednostňují zakomponování komedie k pobavení diváků, cílí na emoce pomocí romantiky nebo upoutávají pozornost bojovými scénami (Ibid.). Grossman (2018, s. 83) v souvislosti s mísením hororu a komedie dále vyzdvihuje všednost nadpřirozena v těchto snímcích, kdy se třeba duchové nebo jiangshi stávají komickou součástí života. Komedie, jak poznamenává Pinedo (1996, s. 28), navíc v hororových filmech poskytuje sledujícímu odstup od děsu a nabízí pocit úlevy. S prvky humoru se tak lze setkat i ve snímcích z jiných zemí původu, a to třeba v *A Nightmare on Elm Street 3: Dream Warriors* (1987), původem ze Spojených států amerických (Ibid.).

Yeh a Ng (2009, s. 145) uvádějí, že v hongkongské hororové kinematografii lze identifikovat alespoň dva narativní prototypy, přičemž první z nich líčí romanci mezi ženskými duchy a mužskými učedníky. Zdroj inspirace, nejen tohoto, ale i následujícího prototypu, představují například právě literární sbírky o nadpřirozenu jako *Liaozhai zhiyi* od Pu Songlinga a konkrétně tato sbírka měla vliv na ambivalentní ztvárnění ženského ducha, kdy se zcela nejedná o ztvárnění hrůzné, ani neškodné (Ibid.; Bettinson a Martin 2018, s. 3). Jako druhý prototyp lze chápat filmy, ve kterých figuruje jiangshi (Yeh a Ng 2009, s. 145). Podle Diffrienta (2018, s. 110) měly především ty zásluhu na počátcích úspěchu hongkongského hororu na mezinárodní úrovni v období 70. a 80. let 20. století.

6.2 Růst popularity jiangshi a vznik specifického podžánru

Jako vůbec poprvé se jiangshi v hongkongské kinematografii objevila již ve 30. letech 20. století, a to sice ve snímku *Midnight Vampire – Wuye jiangshi* (午夜殭屍, 1936). K dispozici je ale pouze stručný popis děje, informace o existenci tohoto hororového snímku a o jménu režiséra Yeung Kung-leunga společně s obsazením. (Spoors 2021; Stokes 2007, s. 448)

Filmy s touto bytostí poté až do 80. let 20. století vycházely spíše sporadicky (Stokes 2007, s. 448). Stojí ovšem za poznamenání, že i některé z dřívějších snímků odkazují na příběhy a praktiky popisované v této diplomové práci. *The Case of the Walking Corpses – Xiangxi ganshi ji* (湘西趕屍記, 1957), režírovaný Wong Tin-lamem, například zmiňuje praktiku „Převádění mrtvých v Xiangxi“ (Douban c2005–2024).

Ve snímcích si lze povšimnout, jak dále prezentují při příležitosti zkoumání způsobu jejího ztvárnění, odívání jiangshi do róby z období dynastie Qing. Hudson (2009, s. 216) vysvětluje, že se tímto „poukazuje na jiangshi buď jako na pozůstatek z minulosti, nebo jako na znak tradice v podobě předka, jehož duše musí být dovedena k odpočinku, aby zajistil rodině prosperitu a blaho“¹⁴.

Teo (1997, s. 224) uvádí, že prototyp jiangshi, v róbě z období dynastie Qing, nosící pokrývku hlavy, na které má připevněn talisman a také prototyp taoistického kněze, jenž se ve filmech s jiangshi objevuje, představil režisér Lau Kar-leung ve filmu *The Spiritual Boxer II – Maoshan jiangshi quan* (茅山殭屍拳, 1979). Dodává, že se v tomto případě ovšem nejedná o horor, ale o akční kung fu snímek s komediálními prvky (Ibid.).

Oba prototypy následně rozšířil Sammo Hung Kam-bo v *Encounters of the Spooky Kind*¹⁵ z roku 1980 (Ibid.). Hudson (2009, s. 215) vyzdvihuje, že se jedná o jeden z prvních hongkongských hororových snímků, kde dochází k zakomponování komedie. Sammo Hung Kam-bo film nejen režíroval, podílel se ale i na scénáři, na produkci prostřednictvím své společnosti Bo Ho Films a dokonce si v něm zahrál hlavní roli (Spoors 2021). O pár let později produkoval také ságu *Mr. Vampire* s prvním a přelomovým filmem *Mr. Vampire* z roku 1985, režírovaný Ricky Lau Koon-waiem, kombinující prvky hororu, komedie a bojových umění (Stein 2009, s. 252). Shaw (2019) poznamenává, že jeden ze zdrojů inspirace Sammo Hung Kam-boa představovala právě Pu Songlingova sbírka *Liaozhai zhiyi*, a to především příběh

---

¹⁴ Vlastní překlad. V originále: „...situating the “cadaver” as either a relic from the past or a marker of tradition, an ancestor whose soul must be put to rest to ensure the family’s prosperity and well-being.“

¹⁵ V anglickém jazyce se pro něj využívají také názvy *Spooky Encounters*, *Encounter of the Spooky Kind* nebo *Close Encounters of the Spooky Kind*.

„Shibian“, kde jiangshi figuruje. Snímek *Mr. Vampire* následně odstartoval popularitu jiangshi v hongkongské kinematografii, trvající přibližně jednu dekádu (Lam 2009, s. 48).

To se projevilo trendem filmů specifického podžánru založeného na příbězích o jiangshi, pro který se využívá pojmenování *jiangshi pian* (殭屍片) nebo také *jiangshi dianying* (殭屍電影) (Choi a Wada-Marciano 2009, s. 10; Teo 1997, s. 219). Kromě přítomnosti samotné jiangshi je pro filmy tohoto podžánru charakteristické následování jistých konvencí (Spoors 2021). Moskowitz (2022, s. 870) jako typické konvence jmenuje neškodné ztvárnění jiangshi, jež má být dovedena do své domoviny, přičemž se ve snímcích objevuje taktéž nebezpečná jiangshi, kterou je nutno zneškodnit. Zneškodnění provádějí taoističtí kněží a jejich učedníci za pomoci rituálů a s užitím bojových umění. Nebezpečí představují ale také duchové či osoby s postranními úmysly. I když je nutno podotknout, že ne všechny snímky zmiňované konvence do detailu následují, diváci seznámení s podžánrem víceméně tuší, co očekávat. Tomu napomáhá i obeznámenost se silnými a slabými stránkami jiangshi a hlavních hrdinů nebo opakované obsazení hvězd, mezi které patří třeba Lam Ching-ying a Chin Siu-ho, do hlavních rolí. (Ibid., s. 870–872)

Na důvod oblíby jiangshi a tohoto specifického podžánru v období 80. a 90. let 20. století lze nahlížet z více úhlů pohledu. Sala (1997, s. 86) poukazuje na to, že jakmile se určitý typ filmu stane oblíbeným, ať už na domácí či mezinárodní půdě, hongkongská filmová studia reagují vytvářením dalších verzí. Jen v období mezi lety 1986 a 1990, po úspěchu *Mr. Vampire*, vyšlo podle Stokes (2007, s. 448) dvacet čtyři dalších snímků jako například *New Mr. Vampire – Jiangshi fan sheng* (殭屍翻生, 1987), z dílny režiséra Chan Wui-ngaie nebo *Vampire vs Vampire – Yi mei daoren* (一眉道人, 1989), režírovaný Lam Ching-yingem. Ancuta (2021, s. 152) na základě uživatelsky vytvořeného seznamu v databázi IMDb odhaduje ještě vyšší počet. Reakce nejen na úspěch *Mr. Vampire*, ale také na oblíbenost upírů obecně, přišla rovněž ze strany hongkongských filmových publicistů, což se projevilo odkazováním na jiangshi jako na upíra a na tento specifický podžánr jako na tzv. „vampire movies“, tedy na „filmy o upírech“ (Teo 1997, s. 219). Ke způsobům odkazování na jiangshi se vyjadřuji již ve třetí kapitole diplomové práce. Guo (2022, s. 784) dále upozorňuje, že snímky s jiangshi reflektují obavy z navrácení Hongkongu Čínské lidové republice v roce 1997 a jejich počet ve zmiňovaném období narůstal i z tohoto důvodu. Tentýž názor sdílí i Lam (2009, s. 47) nebo Yeh a Ng (2009, s. 146).

6.2.1 Ztvárnění jiangshi ve snímcích z období vzestupu podžánru a jeho popularity

Při zaobírání se ztvárněním jiangshi ve vybraných snímcích se opět zaměřuji na totožná specifika jako u literárních sbírek. Specifika zkoumám v *Encounters of the Spooky Kind* (1980) a *Mr. Vampire* (1985). Dalšími díly obou filmů z pozdějších let se nezaobírám z důvodu opakujících se konvencí. K zápisům jmen postav se vyjadřuji již dříve (viz Ediční poznámka; HKMDB [1995a]; HKMDB [1995b]).

Encounters of the Spooky Kind volím z důvodu, že ztvárňuje již vyvinutější prototyp jiangshi a zároveň se jedná, jak dříve poznamenává Hudson (2009, s. 215), o jeden z prvních hongkongských hororů, kde dochází k zakomponování komedie. Využívám verzi v kantonštině s anglickými titulky a také verzi s anglickým dabingem.

Mr. Vampire vybírám z důvodu, že se jedná o přelomový snímek, jehož úspěch následně odstartoval trend filmů podžánru založeného na příbězích o jiangshi a rovněž tak představuje konvence těchto filmů. V tomto případě využívám verzi ve standardní čínštině s anglickými titulky.

6.2.1.1 Ztvárnění jiangshi v *Encounters of the Spooky Kind* (1980)

Dějová linka snímku *Encounters of the Spooky Kind* je zasazena do období po pádu dynastie Qing a vyhlášení Čínské republiky, tedy mezi lety 1912 a 1949 (NetEase 2019). Hlavní postava Cheung v něm podezřívá svou manželku z nevěry, která se ale skutečně odehrává. Její mileneček se obává odhalení, a proto žádá o pomoc Chin Hoie, ovládajícího magii. Má za úkol se Cheunga zbavit, s čímž nesouhlasí učedník Tsui. Cheung je nalákán k uzavření sázky, kdy má dokázat svou odvahu přespaním v chrámu a pokud zde noc přečká, získá stříbro. (*Encounters of the Spooky Kind* 1980, 14:40–22:02)

Při cestě do chrámu potkává právě Tsuie, který chce pomoci a radí, ať se ve dvě hodiny ráno přesune ke stropu a nevydává žádný zvuk, kolem třetí a čtvrté hodiny se má ubrat pod rakev a v pět ráno již vysvitne slunce. Chin Hoi mezitím provádí rituál a na dálku nejen probouzí, ale také ovládá pohyby jiangshi, která doteď ležela v rakvi nacházející se v chrámu. Cheung se včas přesouvá ke stropu a se zděšením pozoruje ztuhlou jiangshi, vyskakující z rakve. Jiangshi postupem času nabírá na síle a Cheung, ovládající kung fu, s ní musí zápasit do té doby, než zakokrhá kohout. (22:12–35:21)

Následující den uzavírá další sázku a má v chrámu opět přečkat noc. Tsui tentokrát radí, ať si obstará psí krev a padesát slepičích vajec, hlavně ať se ale nejedná o vejce husí. Až se ve dvě hodiny v noci rakev zase otevře, má Cheung za úkol házet vejce do rakve, a to zabráni

jiangshi ve vyskočení. Jakmile vejce dojdou, má na jiangshi vylít psí krev. Chin Hoi opět provádí rituál, díky kterému může jiangshi ovládat, tentokrát k tomu využívá i slepici a její krev, kterou pije. Cheung se řídí radami a hází vejce do rakve. Obchodník ale mezi slepičí vejce přimíchal i husí, které nepomáhají jiangshi udržet v rakvi. Jiangshi nabírá na síle poté, co Chin Hoi opět požívá slepičí krev a Cheungovi nezbývá nic jiného, než s jiangshi bojovat a vylít na ni psí krev, což způsobuje nejen její ochromení, ale také ochromení Chin Hoie. (36:11–44:56)

Překážkám hlavní hrdina ani nadále neuniká, protože je po návratu domů náhle obviněn z vraždy své manželky. Při úniku z cely naráží na další rakev s tělem a tráví vedle mrtvého noc. Jedná se ovšem o jiangshi, jež se začíná pomalu probouzet a nejspíše z toho důvodu, že vedle těla Cheung ležel a dokonce se ho dotknul, kopíruje jeho pohyby. Na scéně se objevuje černá kočka zapřičiňující, že jiangshi nadále pohyby nekopíruje, ale stává se agresivní a útočí. Zastavuje ji až inspektor s posilou, hledající prchajícího Cheunga tím, že jiangshi propichuje mečem, čímž dochází k ochromení a tělo následně spalují. (46:39–1:02:06)

Cheung se nadále schovává před policií a znovu se setkává s Tsuiem. Jelikož Chin Hoi hrdinovi stále škodí, stává se z Cheunga učedník Tsuie, aby se mohl bránit. Objevují se tři další útočící jiangshi, jež byly vyslány zneškodnit hrdinu. Tsui díky svým schopnostem jednu z nich ovládá a zjišťuje, kde se Chin Hoi nachází. Strhává se konečný souboj, na jehož konci umírá milenec manželky, Chin Hoi i Tsui. Na závěr se Cheung dozvídá, že jeho manželka není mrtvá, na což nereaguje s nadšením. (1:03:08–1:37:37)

- **Vznik jiangshi**

Ve snímku *Encounters of the Spooky Kind* není explicitně vysvětlen způsob vzniku jiangshi.

V případě první jiangshi, ležící v rakvi v chrámu, je před počátky projevů na dálku vykonán rituál s použitím nástrojů a přísad jako talismanu a slepičí krve (26:49, 39:19). Není ovšem objasněno, zda by jiangshi započala aktivitu i bez jeho vykonání. Obdobným způsobem, po provedení rituálu, se společně objevují také poslední tři jiangshi (1:19:35–1:20:07).

U scény s druhou jiangshi Cheung hlasitě a nedopatřením shazuje víko rakve, kde tělo leží, na víko si ulehá, přičemž se těla mrtvého ve spánku dotýká a jiangshi se krátce poté probouzí (54:48–56:35). Lze tedy předpokládat, že v tomto případě může hrát roli narušení odpočinku zemřelého, objevující se rovněž v literatuře z období dynastie Qing, a to například v povídce „Jiangshi tancai shoulei“ ze sbírky *Zi buyu*.

- **Vzhled jiangshi**

Stav tělesné schránky u všech jiangshi odpovídá vzezření po smrti, kdy se tělo zcela nerozložilo.

První z nich svým ztvárněním představuje, jak již dříve zmiňuje Teo (1997, s. 224), její vyvinutější prototyp, jenž se v obdobné podobě objevuje i v dalších filmech. Je zde tedy

oblečena do róby z období dynastie Qing a lze si všimnout i pokrývky hlavy společně s dlouhým copem (30:37). Cop se objevuje i v dalších snímcích a tento prvek tak zřejmě odkazuje, jak poznamenává Hudson (2009, s. 216) v případě oděvu, na pozůstatek z minulosti, popřípadě jako na znak tradice v podobě předka. Pozornost se upírá také k velkým zubům, vyčuhujícím z úst a k dlouhým nehtům (30:16, 30:22).

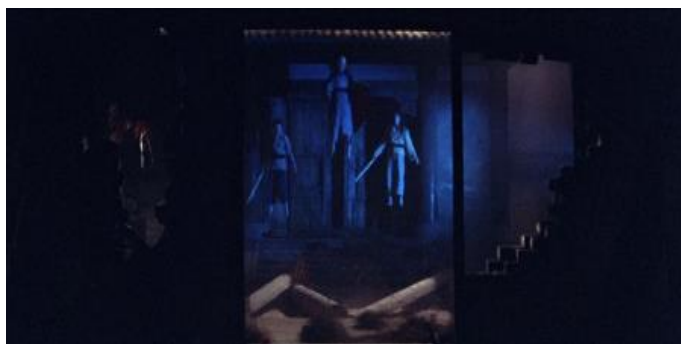
Obrázek 1: První jiangshi ze snímku *Encounters of the Spooky Kind*
(Zdroj: Stanway 2015)

Druhá se vzezřením liší a je ztvárněna v prostém oděvu, s rozpuštěnými vlasy bez pokrývky hlavy, bez velkých zubů a dlouhých nehtů (58:21).

Obrázek 2: Druhá jiangshi ze snímku *Encounters of the Spooky Kind*
(Zdroj: Siibillamlaw 2017)

Poslední tři jiangshi jsou opět oblečeny do prostého oděvu a jedna z nich, jevící se jako nejsilnější, také i do delšího černočerveného pláště, který připomíná plášť Dráky (1:20:07).

Obrázek 3: Poslední tři jiangshi ze snímku *Encounters of the Spooky Kind*
(Zdroj: DVDBeaver 2021)

• **Projevy jiangshi**

Pro všechny jiangshi v *Encounters of the Spooky Kind* jsou typické agresivní projevy v podobě snahy o polapení hlavního hrdiny a boje s ním, avšak cizím zapříčiněním.

U první jiangshi k tomuto dochází po provedení rituálu, s jehož pomocí ji Chin Hoi ovládá (29:58). Ve dvě hodiny v noci se stává aktivní a vyskakuje z rakve, s rukama vpřed, čímž se poukazuje na ztuhlost těla (30:49). Jakmile Chin Hoi ztrácí na síle a když se následně blíží ráno, navrácí se jiangshi zpět do rakve (32:45, 35:17). Po obnovení sil Chin Hoie se stává i jiangshi schopnější, bojuje s protagonistou a míří na jeho krk svými dlouhými nehty, což se jeví jako způsob, jakým může ublížit (35:04). Ovládá rovněž kung fu, přičemž se ztuhlými pohyby opět klade důraz na posmrtnou ztuhlost (42:38–42:42). Co se týče způsobu přemísťování, první jiangshi se přemísťuje skákáním, především při boji také kráčí (30:53, 43:00).

Druhá jiangshi se zprvu neprojevuje agresivně a pouze, nejspíše z důvodu, že vedle jejího těla Cheung spal a dotýkal se ho, kopíruje jeho pohyby (56:36–1:00:12). Podobný případ, kdy se jiangshi stává aktivní v přítomnosti další osoby a dokonce kopíruje její pohyby, je k nalezení ve sbírce *Zi buyu*, konkrétně v povídce „Huagong hua jiangshi“. V případě snímku *Encounters of the Spooky Kind* následně zakročuje jiná síla, v podobě černé kočky, zapříčiňující změnu chování jiangshi, která začíná útočit a snaží se hrdinu chytit (1:00:18–1:01:38). Opět si lze povšimnout ztuhlosti a předpažení (1:00:21). Kromě počátečního kopírování pohybů se v době agresivity pohybuje především rychlým během (1:00:36–1:01:38). V několika scénách se klade důraz na nebezpečí dechu druhé jiangshi, z čehož lze předpokládat, že by se mohlo jednat o jeden ze způsobů, jakým kořist ochromuje (1:00:33, 1:01:37).

Poslední tři jiangshi se pohybují létáním (1:21:32). Takový způsob přemísťování, objevující se také ve snímku *The Era of Vampires*, je rovněž k nalezení v jedné z povídek, a to sice ve „Fei jiang“ ze sbírky *Zi buyu*. Dvě ze tří jiangshi následně útočí dřevěnými meči (1:21:59–1:22:21). Třetí, jeví se jako nejsilnější, meč nedrží a s pomocí magie útočí přemísťováním předmětů a svou fyzickou silou (1:22:26–1:22:33). Nakonec, po ovládnutí Tsuiem, komunikuje prostřednictvím Cheunga (1:22:06).

• **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Při počátečním setkání s první jiangshi, kdy zatím neoplývá velikou silou, se osvědčuje schování se v tichosti na vysokém místě, jelikož zde není schopna vyskočit (31:06–32:47). Pro krátkodobou ochranu dále zabírá použití slepičích vajec a jejich házení do rakve, znemožňující jiangshi rakev opustit a vylítí psí krve, což způsobuje ochromení (41:09–42:02, 44:47). Psí krev slouží, podle lidových přesvědčení, právě k odehnání zlých duchů (Minande 2019). Jako

dlouhodobější způsob ochrany před touto bytostí se jeví příchod nového dne a tedy denní svit, protože se po zakokrhání kohouta schovává do rakve (35:17). Druhá jiangshi je ochromena propíchnutím mečem (1:01:39). Propíchnutí mečem, společně s nasazením červené ochranné vesty na tělo hrdiny, zabírá i na nejsilnější ze třech posledních jiangshi (1:22:09, 1:22:53). Tsui dále používá zrcadlo *bagua* (八卦鏡) k odrazení útoků slabších z nich (1:22:14, 1:22:22). Toto zrcadlo, obvykle ve tvaru osmiúhelníku, se užívá ve *feng shui* (風水) a slouží jako ochranný nástroj (Arya 2022). Samotný výraz „bagua“ (八卦) poté odkazuje na osm trigramů, které jsou tvořeny kombinací plných a přerušovaných čar, symbolizující *yin* a *yang* (Little 2022, s. 1). Trvalé zneškodnění jiangshi se odehrává pouze v případě druhé z nich, a to formou spálení (1:02:03).

Obrázek 4: Zrcadla bagua
(Zdroj: Cheung 2023)

6.2.1.2 Ztvárnění jiangshi v *Mr. Vampire* (1985)

Film *Mr. Vampire* je rovněž zasazen do doby po vyhlášení Čínské republiky (Hudson 2009, s. 217). Taoistický kněz Kau zde pobývá v domě společně s učedníky Man Choim a Chou Chunem. Na samotném počátku snímku zapaluje Man Choi kadidlo před skupinou jiangshi, klidně zde pobývajících. Poklidný večer narušuje Chou Chun, převlečený za jiangshi, mající za cíl svého přítele vyděsit a nedopatřením strhávají talisman zabraňující opravdovým jiangshi v pohybu. Naštěstí se objevuje právě taoistický kněz Kau a jeho kolega, kteří si se skákajícími jiangshi umí poradit. Kolega Kaua poté jiangshi za zvuku zvonů převádí zpět do domoviny. (Mr. Vampire 1985, 1:53–7:39)

Kau dostává zakázku od bohatého pana Yama, jedná se o opětovné pohřbení jeho otce. Yam se již dříve radil s jistým mistrem *feng shui* a dle jeho slov by se měla rakev po dvaceti letech znovu položit do země. Domlouvají se na době za tři dny, v čase mezi třetí a pátou hodinou odpoledne. Ve sjednaný čas se u hrobu setkávají a polemizují nad motivacemi mistra *feng shui*, který rady poskytoval. Podle něj se totiž mělo rodině dařit, čemuž tak není. Půda, kde

je otec Yama pohřben, patřila právě tomuto mistru. Otec Yama od něj půdu koupil, ale pravděpodobně zde došlo k nátlaku. Po otevření rakve zjišťují, že se tělo ani po dvaceti letech nerozkládá a Kau proto navrhuje kremaci, s čímž Yam nesouhlasí. Domlouvají se tedy na přesunutí těla do márnice mistra a jeho učedníků. Man Choi a Chou Chun před opuštěním lokality ještě zapalují kadidlo a při té příležitosti si Chou Chuna všimá duch ženy. (10:24–21:39)

V márnici si Kau tělo znovu prohlíží a dochází k závěru, že se skutečně jedná o tělo proměňující se v jiangshi. Žádá o nachystání žlutého papíru, červeného štětce, černého inkoustu, nože a dřevěného meče. Následně provádí rituál se slepičí krví, zapaluje lepkavou rýži a do směsi nalévá černý inkoust. K promíchání využívá také zrcadlo *bagua* a učedníci jsou pověřeni, pomocí inkoustového značkovače, celou rakev směsí pokrýt. Zapomínají ale na její spodní část. Další noc, kdy márnici nikdo nehlídá, jiangshi uniká. Útočí na jehňata poblíž a za okamžik i na pana Yama, tedy svého syna. (22:46–34:55)

Ráno se roznáší zpráva o vraždě Yama a do čela vyšetřování se staví jeho synovec Wai, chtějící také zapůsobit na svou sestřenicí Ting Ting, Yamovu dceru, která se zalíbila i Man Choiovi. Jelikož se jako příčina smrti jeví bodání nehty, obviňuje Wai Kauga, protože i on má dlouhé nehty. Kau před odvedením do cely varuje své žáky, že se z pana Yama nyní stane jiangshi. Chou Chun mu do cely přináší potřebné nástroje a ingredience. Na scéně se skutečně objevuje druhá jiangshi ve formě pana Yama. Kau používá dostupné ingredience a vytváří talisman k ochromení bytosti, stávající se agresivnější. Talisman se daří připevnit na její čelo a opět tak ztuhle leží do doby, než Wai talisman odlepí. Kau se s pomocí Chou Chuna dostává z cely, nití z inkoustového značkovače podkopávají jiangshi nohy, propichují její tělo dřevěným mečem, v rychlosti připevňují na čelo talisman a nakonec celé tělo zapalují. (34:58–48:33)

Blíží se pátá hodina ranní, Man Choi stráží Ting Ting a jiangshi, v podobě dědečka Yama, skáče směrem k nim. Schovávají se ve skříni a pokoušejí se nedýchat, aby jiangshi neodhalila, kde se nachází. Mistr s Chou Chunem spěchají do rezidence na pomoc a všichni s jiangshi bojují. Ta ale skáče pryč poté, co stihá zranit Man Choie. Hrozí, že i on se promění. Jedinou možností k zabránění přeměny je použití lepkavé rýže, pohlcující jed. (48:48–54:29)

Man Choi se snaží hodně hýbat, aby tělo nezačalo tuhnout. Kau doporučuje skákání na posteli pokrytou lepkavou rýží, aby se jed nedostal do nohou. Při koupi další rýže k ní ale obchodníci přimíchávají dlouhozrnnou. K problémům se přidává přítomnost ženského ducha, poprvé objevující se již v době vykopávání rakve dědečka Yama, mající zalíbení v Chou Chunovi. Man Choi se mezitím, z důvodu přimíchání dlouhozrnné rýže mezi lepkavou, dále proměňuje. Narůstají mu dlouhé nehty, typické pro jiangshi. Při kontrole od Waie se snaží

předstírat, že se nic nevymyká normálu. Wai se také ptá Kaua na pravděpodobnou lokalitu jiangshi, která odskákala. Podle Kaua se nachází na tmavém a vlhkém místě. Wai a ostatní policisté se vydávají jiangshi hledat a zjišťují, že pobývá v jeskyni. S hrůzou ale utíkají pryč. Man Choi začíná dále ztrácet svou lidskost, narůstají mu i špičáky a útočí na Chou Chuna, kterého zachraňuje právě duch ženy. (55:16–1:24:10)

Jiangshi v jeskyni nabírá na síle poté, co se krmí krysami a následně jeskyni opouští. Míří za Ting Ting, Chou Chunem a Man Choiem, jemuž se po pomoci od Kaua přilepšuje. Kau společně s Waiem spěchají na pomoc a strhává se konečný boj všech proti této nebezpečné bytosti. Objevuje se dokonce kolega Kaua, zrovna provádějící převádění jiangshi. Pomocí magie je přiměje na chvíli zabránit agresivní jiangshi v útocích. Ani to ale zcela nepomáhá. Nakonec se ji daří zapálit a nedopatřením také klienty převaděče, tedy ty skákající do své domoviny. (1:24:56–1:36:31)

- **Vznik jiangshi**

Ve snímku *Mr. Vampire* se zmiňuje více způsobů, jakými může jiangshi vzniknout.

V souvislosti s dědečkem Yamem se hovoří o přeměně mrtvého v jiangshi z důvodu přítomnosti posledního dechu v těle (24:43). Jiangshi má v tomto případě vzniknout, pokud osoba zemře s pocitem krivdy, naštvaní nebo třeba stresu a v hrdle se jí nahromadí právě poslední dech (24:49–24:56). Pokud osoba zemře bez jeho vydechnutí, může v budoucnu začít škodit (25:04).

Přeměna probíhá také z důvodu přenosu jedu z jiangshi do těla osoby, například útokem s následným poraněním. Ve snímku jiangshi útočí a usmrcuje pana Yama bodnými ranami do krku, jed se tak dostává až k jeho srdci a po smrti se přeměňuje v jiangshi (37:24, 41:09).

I když se v jiangshi nakonec zcela neproměňuje, dochází rovněž k postupné přeměně dosud živého Man Choie, pouze poraněného (54:12, 1:07:13). Lze tedy předpokládat, že pokud člověk proti procesu přeměny nezakročí, může se proměnit v jiangshi i pokud nezemřel, pouze za přítomnosti jedu v těle.

- **Vzhled jiangshi**

V *Mr. Vampire* se lze setkat s více jiangshi a jedná se o ty čekající na převedení do domoviny, o již delší dobu mrtvého dědečka Yama, proměňujícího se v jiangshi a také o pana Yama, který se proměňuje po útoku. Z toho důvodu se i jejich vzezření, jako například oděv, do jisté míry odlišuje.

Jiangshi čekající na převedení jsou ztvárněny ve tmavé róbě z období dynastie Qing, zdobené výšivkou a také s nasazenou pokrývkou hlavy, na které je připevněn talisman (2:36).

Jejich tělesné schránky odpovídají vzezření po smrti s nápadně bledou pokožkou, přičemž se nerozkládají (5:25).

Obrázek 5: Jiangshi čekající na převedení ze snímku *Mr. Vampire*
(Zdroj: IMDb c1990–2024a)

Zmiňovaný oděv a pokrývku hlavy sdílí s další jiangshi, a to s dědečkem Yamem (34:12). Společně s pokrývkou hlavy lze i v tomto snímku zaznamenat přítomnost copu (52:40). Zvláštní pozornost se věnuje dlouhým nehtům a špičákům, které slouží jako nástroj k útoku na kořist a zároveň jako ukazatel toho, že se mrtvý v jiangshi proměňuje (22:54, 34:54, 1:24:47). Zřejmě z důvodu agresivních projevů, kdy má tato jiangshi vzbuzovat děs, je i nerozkládající se obličej a tělo vyobrazeno hrůzněji než předchozí, čekající na převedení do domoviny (4:48, 34:50). Hrůzné vzezření nabírá na intenzitě po pobytu v jeskyni (1:28:49).

Obrázek 6: Jiangshi (dědeček Yam) ze snímku *Mr. Vampire*
(Zdroj: IMDb c1990–2024b)

Obrázek 7: Dlouhé nehty jiangshi (dědečka Yama) ze snímku *Mr. Vampire*
(Zdroj: Templeman 2023a)

Dlouhé nehty a špičáky se zdůrazňují i u poslední jiangshi, a to u pana Yama a opět si lze povšimnout bledé barvy pokožky (42:51, 45:55). Vzhledem k nedávné době usmrcení se oděv této jiangshi liší a odpovídá tak oděvu z momentu, kdy k usmrcení došlo (34:51, 41:13).

Obrázek 8: Jiangshi (pan Yam) ze snímku *Mr. Vampire*
(Zdroj: IMDb c1990–2024c)

Ačkoliv u Man Choie dochází pouze k postupné přeměně v jiangshi a Chou Chun se za jiangshi jen vydává, stojí za poznamenání, že u obou se v ohledu vnější charakteristiky klade důraz na dlouhé špičáky, charakteristické pro ztvárnění upírů a v případě Man Choie i na dlouhé nehty (4:01, 1:21:01).

Obrázek 9: Dlouhé špičáky Man Choie ze snímku *Mr. Vampire*
(Zdroj: Clarke 2020)

• Projevy jiangshi

I ve snímku *Mr. Vampire* se všechny jiangshi, za určitých okolností, projevují agresivně.

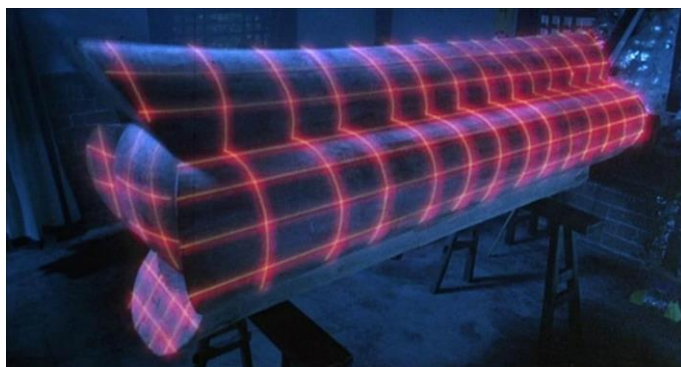
Skupina jiangshi čekající na převod přetrvává, po aplikaci talismanu, v klidném a ztuhlém stavu (2:13). Za přítomnosti převaděče a za zvuku zvonů takto putují do své domoviny (6:52–7:35). Převaděč je tedy schopen jiangshi přimět k pohybu a rovněž k útoku (1:33:14–1:34:02). Po strhnutí talismanu ale započíná právě neovladatelné agresivní chování, kdy se snaží, ve své ztuhlosti s rukama vpřed, popadnout přítomné hrdiny (4:39–6:05). Tato skupina jiangshi se pohybuje výhradně skokem, což do scén vnáší také komedii, například v momentě, kdy při převodu není jedna z nich schopna vyskočit do schodů (7:20–7:28).

Jiangshi ve formě dědečka Yama v noci vyskakuje z rakve a s užitím dlouhých nehtů a špičáků bezhlavě útočí nejen na dvě jehňata, ale i na pana Yama, tedy na svého syna (34:15, 34:21–34:55). Konzumace krve či masa se objevuje i v okamžiku, kdy se po boji s hrdiny ukrývá ve tmavé a vlhké jeskyni a konzumuje krysou, čímž nabírá na síle (1:24:56). Způsob vyhledání kořisti probíhá podle jejího dechu, neorientuje se totiž zrakem (50:00–51:56). Tato jiangshi se zpočátku vyznačuje svou ztuhlostí a pohybem skokem, s rukama v předpažení (34:15–34:26, 51:59–52:23). Po opuštění jeskyně ovládá ale i chůzi, a to dokonce v rychlém tempu a zároveň se zlepšují i její bojové schopnosti, což lze přisoudit předešlému nabrání na síle (1:28:48–1:29:03, 1:32:41–1:32:55).

Také poslední jiangshi, pan Yam, se začíná projevovat v noci a z důvodu absence talismanu na čele ihned bezhlavě útočí na přítomné (42:32). I v tomto případě se orientuje podle dechu ostatních (46:34–47:27). Na rozdíl od předchozích jiangshi se vůbec nepohybuje skokem, ale nejdříve ztuhle kráčí a posléze se pohybuje o poznání rychleji; při snaze o polapení hrdinů dokonce běží (41:14–41:25, 45:40–45:52). O útok se pokouší zejména s použitím dlouhých nehtů a zubů (45:53–46:21). Po aplikaci talismanu se stává opět nehybnou (42:49, 46:22).

• Ochrana před jiangshi a její zneškodnění

Na způsoby ochrany lze nahlížet z více perspektiv. Ve fázi, kdy jiangshi prozatím leží v rakvi, je vhodné rakev zabezpečit s využitím slepičí krve, nalitou do nádoby, kam se postupně přimíchává zapálená lepkavá rýže a černý inkoust (23:14–23:45). Směs se promíchává s využitím zrcadla *bagua* a používá se k pokrytí rakve obtištěním s pomocí inkoustového značkovače (23:46–25:24).

Obrázek 10: Zabezpečená rakev ze snímku *Mr. Vampire*
(Zdroj: IMDb c1990–2024d)

V případě, že jiangshi z rakve uniká, existují další varianty ochrany. I zde figuruje využití zrcadla *bagua*, které slouží k odražení útoků jiangshi (4:03–4:10).

Obrázek 11: Zrcadlo bagua ze snímku *Mr. Vampire*
(Zdroj: Templeman 2023b)

Dále lze využít i dříve zmiňovaný inkoustový značkovač k podražení a krátkodobému oslabení jiangshi, popřípadě dřevěný meč, který je bodnutím rovněž schopen jiangshi ochromit (48:09–48:21). I když není specifikováno, z jakého dřeva je meč vyroben, lze se domnívat, že se jedná o dřevo z broskve z důvodu přesvědčení, že právě to dokáže odehnat zlé duchy (Ashkenazy c2008–2021). Pokud se jiangshi pokouší lokalizovat svou kořist, doporučuje se zdržet dech, jelikož nevidí a orientuje se právě podle dechu přítomných (46:33–47:27). Zadržení dechu, jako varianta ochrany před jiangshi, se objevuje rovněž v literatuře z období dynastie Qing, a to sice v příběhu „Shibian“ ze sbírky *Liaozhai zhiyi*; v povídce ovšem bytost na kořist fouká a jedná se tak spíše o jeden ze způsobů útoku, než o snahu kořist pouze lokalizovat. Dlouhodobější ochranu představuje aplikace talismanu na její čelo, což způsobuje znehybnění až do doby, kdy se talisman z čela odstraní (3:57, 4:16). Na stejné bázi funguje použití krve, například po kousnutí se do prstu, s následným otisknutím na čelo jiangshi (5:17, 5:29). Jako užitečný nástroj se vyjímá i neuvařená lepkavá rýže, schopná detoxikace, fungující jako ochrana před proměnou v jiangshi pokud dříve zmiňované způsoby ochrany nezabírají a jiangshi člověka poraní (54:20–54:24). V takovém případě se v kombinaci s lepkavou rýží doporučuje neustálý pohyb, aby tělo poraněného neztvrdlo a nedošlo k přeměně (55:54–56:16). Trvalé zneškodnění jiangshi probíhá opět zapálením (48:23–48:34, 1:35:20–1:36:30). Jako další možnost se zmiňuje vysání posledního dechu z jejího těla, což ovšem nezabírá a ztvárnění této varianty ve snímku působí spíše jako komediální prvek (1:34:20–1:34:50).

6.3 Postupný úpadek popularity podžánru založeného na příbězích o jiangshi

Jak bylo přiblíženo ve druhé kapitole a jak uvádí Delaney (2007), populární kultura podléhá rychlým změnám. Zhao (2022, s. 126) navíc upozorňuje na pokles hongkongské filmové produkce od poloviny 90. let 20. století. Ani vlna oblíbenosti podžánru založeného na příbězích

o jiangshi tak netrvala věčně. Koncem 90. let začala jeho popularita postupně upadat a klesl i počet natočených snímků (Yeh a Ng 2009, s. 146). Zhao (2022, s. 127) také uvádí, že se na úpadku podílely i dříve jmenované repetitivní prvky.

Na počátku 21. století tak zkoušeli tvůrci s konvencemi experimentovat. Diváci měli od roku 2002 možnost zhlédnout snímek *The Era of Vampires*, který režíroval Wellson Chin Sing-wai a produkoval Tsui Hark, jenž rovněž napsal scénář. Pro západní publikum vyšel film pod názvem *Tsui Hark's Vampire Hunters*. Oproti předchozím filmům je v *The Era of Vampires* ale zřetelná absence komedie a příklonění se k hrůzným scénám. (Spoors 2021)

O více než deset let později, v roce 2013, byl poté uveden film *Rigor Mortis*. Režíroval jej Juno Mak a produkoval Takashi Shimizu, známý v souvislosti s tvorbou japonských hororů jako *Ju-on: The Grudge* (2002) nebo *Reincarnation* (2005). *Rigor Mortis* vzdává hold ikonickému *Mr. Vampire* reprezentací nostalgických konvencí. Zároveň poukazuje na inovaci a přizpůsobení se trhu s důrazem na děs. Pocitu nostalgie napomáhá také fakt, že se v hlavní roli objevil Chin Siu-ho, který si zahrál nejen v *Mr. Vampire*, ale i v dalších filmech podžánru založeného na příbězích o jiangshi. (Bettinson a Martin 2018, s. 1–2)

Odstup od děsu a příklonění se k romantice a komedii následně představili režiséři Yan Pak-wing a Chiu Sin Hang ve snímku *Vampire Cleanup Department – Jiu jiang qing dao fu* (救殭清道夫, 2017). Odklon lze zaznamenat i ve způsobu ztvárnění jedné z jiangshi s cílem zaujetí také mladšího publika, kterému nemusí být původní snímky natolik blízké a je například více seznámeno s populární kulturou v podobě japonské animované tvorby nebo třeba jihokorejských seriálů. (Ancuta 2021, s. 155–156)

Obrázek 12: Podoba jedné z jiangshi ze snímku *Vampire Cleanup Department*
(Zdroj: IMDb c1990–2024e)

Zhao (2022, s. 127) ale poukazuje na to, že i když jeho popularita nedosahuje výšin jako v období 80. a 90. let, podžánr zcela nevymizel z filmových pláten a tvůrci se nadále pokouší o přizpůsobení se současným požadavkům trhu a zároveň o konzervování tradičních prvků.

Stojí rovněž za zmínku, že se postava jiangshi objevuje také v dalších formách audiovizuálních děl nebo například v zábavních softwarech a její ztvárnění často vychází právě ze snímků z období 80. let. Zároveň se z ní ale, kombinací východních i západních elementů, postupně stává hybrid. (Ancuta 2021, s. 156)

6.3.1 Ztvárnění jiangshi ve snímcích z období postupného úpadku podžánru

Při zkoumání ztvárnění bytosti ve filmech z období postupného úpadku podžánru hledám specifika ve snímcích *The Era of Vampires / Tsui Hark's Vampire Hunters* (2002) a *Rigor Mortis* (2013). K zápisům jmen postav se vyjadřuji již na počátku práce (viz Ediční poznámka; HKMDB [1995c]).

První ze snímků volím z důvodu, jelikož jak také poznamenává Spoor (2021), představuje jeden z prvních příkladů hry s konvencemi podžánru. Disponuji verzí pro západní publikum, a to v kantonštině a s anglickými titulky.

Rigor Mortis vybírám z důvodu ukázky směsi inovace a nostalgických konvencí, představených v ikonickém *Mr. Vampire*. V případě tohoto snímku pracuji s verzí v kantonštině a s čínskými titulky.

6.3.1.1 Ztvárnění jiangshi v *The Era of Vampires / Tsui Hark's Vampire Hunters* (2002)

Úvodní titulky zasazují děj do dynastie Qing a do prostředí venkova. Popisují, že se zde mrtví za určitých okolností mohou stát zombie, krmící se lidským masem, což zapříčiňuje jejich následnou proměnu v jiangshi. (*The Era of Vampires / Tsui Hark's Vampire Hunters* 2002, 0:50–1:05)

Na počátku snímku se odvážní bojovníci vydávají na noční výpravu. Jejich mistr přibližuje okolnosti vzniku jiangshi a vysvětluje, že když mrtvý nenachází klid, nahromadí se v něm negativní energie, způsobující fyzické a chemické změny, umožňující znovu se pohybovat. Následně se tato zombie krmí masem živých tvorů a nakonec se proměňuje v jiangshi, označovanou za upíra. Hrdinové Vítr, Déšť, Blesk a Hrom, později užívající jména Kung, Fat, Choi a Hei, stojí v čele výpravy a společně s ostatními v lese nalézají jiangshi. Ta vzápětí útočí obzvláště velkou silou. Při úporném boji ale nedopatřením dochází k předčasnému odpálení připravených výbušnin a jiangshi uniká. (3:03–10:25)

O tři měsíce později se skupina hrdinů vydává na další misi a kompas, schopný jiangshi lokalizovat, je zavádí na místo, kde se koná svatba rodiny Jiang. Pro kamufláž se následně ujímají role sluhů. Rodina je známá pro svou specializaci na zachování mrtvých těl pomocí vosku a rovněž pro nezdary v oblasti manželství. Ženich například podstoupil svatební obřad

již šestkrát a všechny nevěsty zemřely krátce po svatbě. To není ale jediná potenciální nepříjemnost, objevují se totiž loupežníci, plánující noční loupež rodiny. Při cestě nočním lesem ovšem narážejí na nebezpečnou jiangshi, která přítomné až na jednoho z nich hrůzným způsobem usmrcuje. (10:29–20:12)

I ráno doprovází smrt, nevěsta Sasa totiž nachází bezvládné tělo svého nového manžela, uštknuto jedovatým hadem. Mezitím loupežník a zároveň přeživší nočního útoku v lese se strachem oznamuje bratrovi nevěsty Tangovi, který si loupežníky najal, přítomnost jiangshi. Smrt manžela a život v novém domě, zahaleném ve zvláštní atmosféře, Sasu dohání k bezmoci. Jakmile poprosí otce Jianga o povolení k návratu domů, nabízí Sase setkání s mrtvým manželem, jehož tělo nejdříve vysušil a následně zachoval voskem. Ujišťuje ji, že jakmile zemře, nemusí se obávat, protože i její tělo bude navždy zachováno. (21:02–35:28)

Hrdinové kompasem lokalizují nebezpečí a jsou zavedeni mezi skupinu těl, místo jiangshi ale nalézají rodinné zlato. Tang konspiruje s pracovníkem z rezidence rodiny Jiang a je jím zaveden k převaděči mrtvých, chtějí totiž ovládnout těla v rezidenci a ukrást zlato. Po strhnutí talismanu, aplikovaném na čele jedné z jiangshi, musí převaděč rychle zasahovat a opět jej připevnit. Vysvětluje, že přítomní zemřeli daleko od domova a plánuje je převést do domoviny k řádnému pohřbu. Tang chce ověřit dovednosti převaděče soubojem a je překvapen jeho schopností jiangshi ovládnout. Boj se strhává i mezi čtyřmi hrdiny a otcem Jiangem, jelikož muži zahlédli Sasu při koupeli. Otec Jiang je ohromen jejich bojovými dovednostmi a dozvídá se, že se nejedná o sluhy, ale o bojovníky hledající jiangshi. Reaguje, že zvěsti o jejich přítomnosti se roznáší pouze jako zástěrka k ochraně rodinného zlata. Za pozorování Sasy žádného z nich netrestá a dokonce nabízí, že jednoho z mužů přijme do rodiny, aby bylo možné pokračovat v linii a povolí sňatek se Sasou. Této role by se rád ujal Hei, jelikož v Sase našel zalíbení. (35:30–48:10)

Převaděč se zatím, pomocí rituálu, připravuje na ovládnutí těl. Manžel Sasy a další mrtví Jiangové tak začínají být aktivní. Hei sice zachraňuje Sasu před manželem, objevuje se ovšem větší nebezpečí, a to ve formě nejsilnější jiangshi, označovanou za krále, kterou se v minulosti nepodařilo zcela zneškodnit. Dvojice prchá na koni, který je dovádí na místo, kde se s králem hrdinové poprvé utkali. Hei se odvážně vrhá do boje, zdávající se jako prohraný. Zachraňuje ho ale rozlitá voda mistrem čtyř hrdinů, protože voda znemožňuje jiangshi vidět svou kořist. Voda přítomným i nadále pomáhá, začíná totiž pršet. (48:24–1:00:12)

Tang a konspirující pomocník, pracující pro rodinu Jiang, přichází do rezidence s cílem nalezení zlata. Otec Jiang postranní úmysly odhaluje a mezi ním a Tangem se strhává boj. Chamtivý pomocník sice nalézá zlato, za okamžik je ale uštknut hadem a umírá. Po nočním

střetu s jiangshi se Sasa neprobouzí. Mistr se domnívá, že se jedná pouze o vyčerpání. Vychází najevo, že je zraněná a do sedmi dnů se nejspíše promění v jiangshi, díky prášku z dřeva rakve je ale zachráněna. Hrdiny mezitím nepříjemně překvapuje útok pracovníka rezidence, který dříve spolupracoval s Tangem, prochází totiž procesem proměny v jiangshi. (1:00:26–1:12:11)

Mistr, Hei, Kung, Fat a Choi se vydávají do konečného boje proti králi. Narážejí na mrtvého otce Jianga a bratra Sasy, rovněž v procesu přeměny. Král se objevuje záhy a oplývá silou, protože se krmil Jiangem a Tangem. Po vynaložení velkého úsilí se daří oddělit hlavu od těla a mečem trefit místo mezi očima. Z těla se však líhne další hlava. Mistr řetězem poutá tělo, pomocí blesku dochází k zapálení připravené výbušniny, čímž zneškodňuje jiangshi, ale zároveň umírá. (1:12:12–1:26:02)

Konec mise působí hořkosladce. Nejsilnější jiangshi byla zneškodněna, hrdinové ale přišli o mistra. Hei a Sasa navíc plánují společný život a čtveřice se tak rozděluje. Při odjezdu se jejich kůň chová neklidně, v rezidenci totiž stále stojí mrtvá těla, která byla zachovaná voskem. (1:26:03–1:27:45)

- **Vznik jiangshi**

Ve snímku se sice vyskytují především jiangshi krvelačné, objevují se zde ale i scény s jiangshi čekající na dopravení do své domoviny.

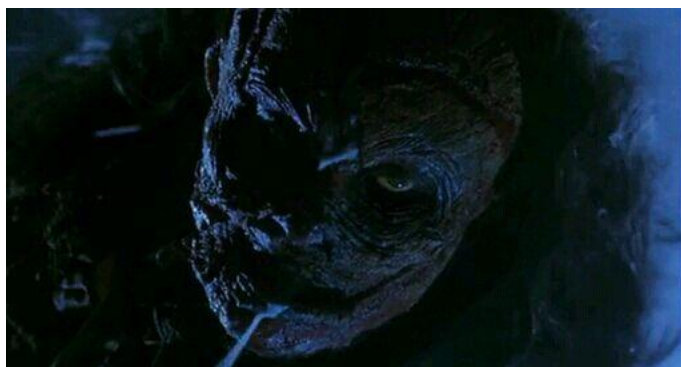
V souvislosti s poměrně nebezpečnějším typem se jako způsob vzniku uvádí, že mrtvý po pohřbení nenachází klid, hromadí se v něm negativní energie, způsobující fyzické a chemické změny, což následně umožňuje tělu se znovu pohybovat (3:09–3:25). Popisovaný stav je ale pouze předstupněm, následně se totiž tato bytost, označovaná jako „zombie“, krmí masem živých a teprve poté se mění v jiangshi, označovanou za „upíra“ (3:28–3:43). Ve snímku tak lze pozorovat postavy, jako třeba chamtivého pracovníka, otce Jianga nebo bratra Sasy, kteří se nacházejí ve zmiňovaném předstupni, ale v jiangshi se zcela neproměňují. Útok, například pokousání, se uvádí jako další způsob vzniku, přičemž pokud člověka bytost pokouše pouze ve stavu předstupně, tak se uzdraví, ale pokud člověka zraní přímo jiangshi, tak započne proměnu (4:10–4:30). K tomu dochází například u Sasy, která se má po útoku jiangshi do sedmi dnů proměnit, ale nakonec je zachráněna (1:06:32–1:06:41, 1:11:19).

V souvislosti s jiangshi u převaděče se hovoří o smrti přítomných daleko od domova, kdy doposud neproběhl pohřeb (39:34–39:41).

- **Vzhled jiangshi**

Z hlediska vnější charakteristiky se ve snímku klade důraz na hrůzné vzezření jiangshi a i když se některé postavy nachází pouze v předstupni proměny, lze si i u nich povšimnout měnicího se stavu tělesné schránky, kdy se jejich podoba stává děsivá (1:09:25).

U nejsilnější jiangshi je důraz na hrůznost obzvláště patrný. Při prvním střetnutí je nejprve ztvárněna v tmavé a otrhané róbě, s pokrývkou hlavy a dlouhým copem (7:54–7:56). V důsledku boje později o pokrývku přichází a cop se rozpouští (8:40). Děsivé vzezření se projevuje zejména tělem v posmrtném stavu, kde si lze v některých scénách povšimnout také prolézajících červů nebo vytékající tekutiny (57:53, 1:17:29). Dále se jiangshi objevuje s dlouhými nehty, oproti předchozím snímkům se ovšem jedná o skutečné dlouhé a zahnuté pařáty, schopné kořist zcela rozpárat (18:58–19:07). Pařáty, doslova připomínající háky, jsou zmiňovány i v některých povídkách z období dynastie Qing, a to například v příběhu „Shibian“ ze sbírky *Liaozhai zhiyi* nebo v příběhu „Yizhe Hu Gongshan“ ze sbírky *Yuewei caotang biji*. Při konečném boji a po krmení se Tangem a otcem Jiangem si lze u nejsilnější jiangshi povšimnout také zářících žlutozelených očí (1:18:08). Jelikož se v dřívějších scénách tento prvek neobjevuje, je možné se domnívat, že se jedná právě o známku nabrání sil po krmení se kořistí.

Obrázek 13: Nejsilnější jiangshi ze snímku *The Era of Vampires*
(Zdroj: *Yi wen tong lu* 2017)

Jiangshi u převaděče jsou oděny jak do tmavých rób s výšivkou, tak i do prostého oděvu (38:43). Pokrývku hlavy společně s tvářemi dotyčných tentokrát zahaluje tmavá látka, sloužící také k připevnění talismanu (39:21). Po stržení látky u jednoho z přítomných lze spatřit jeho posmrtnou podobu (41:01).

Obrázek 14: Podoba jiangshi čekající na přepravu do domoviny ze snímku *The Era of Vampires*
(Zdroj: *Qingchun wu han* 2023)

• **Projevy jiangshi**

Ve snímku se jak jiangshi čekající na převedení, po odejmutí talismanu, tak jiangshi bojující s hrdiny projevují agresivně. Na krvelačnost a nebezpečnost této bytosti upozorňují již úvodní titulky.

Nejsilnější jiangshi se poprvé objevuje v noci v lese poblíž hrobky a okamžitě útočí (7:33). Scéna s loupežníky a scéna s úprkem Heie a Sasy na koni následně zobrazuje útok ze země, kdy do svých pařátů strhává kořist, i v podobě koní (18:05–18:12, 56:50). Je nutné poznamenat, že tato jiangshi jedná strategicky, oproti předchozím snímkům, ve kterých dochází například k jejímu ovládnutí po provedení rituálu nebo se v nich vrhá do útoku bezhlavě, což přidává na komičnosti. Zde se objevuje, schovává i útočí takovým způsobem, aby zdárně dopadla svou kořist, třeba právě strategicky ze země. K útoku i obživě využívá svůj dech, kdy z obětí vysává životní energii i obsah jejich těl a již dříve zmiňované dlouhé pařáty (9:26–9:43, 18:58–19:07, 19:41–19:53). Po nabrání sil připomíná její dech plamenomet, schopný zapálit svůj cíl (1:19:18–1:19:22). Takový projev se neobjevuje v ostatních třech filmech, kterými se v rámci diplomové práce zabývám, ani v povídkách z období dynastie Qing či v původních zmínkách a lze se domnívat, že se jedná o jeden ze způsobů inovace s důrazem na dramatičnost. Mezi další unikátnosti z kategorie projevů patří schopnost vylíhnutí další hlavy poté, co dochází k oddělení původní hlavy od těla (1:23:57–1:24:27). Co se týče způsobu pohybu, tato jiangshi zvládá vyskočit do výšky, převážně létá a vznáší se (7:33, 1:18:03–1:18:12).

Jiangshi u převaděče zprvu v klidném stavu a s připevněnými talismany stojí (38:40–38:43). Po sejmutí talismanu z čela jedné z nich se až do doby opětovného připevnění stává bytost aktivní a útočí způsobem, kdy do těla živé osoby, v tomto případě Tanga, naráží tělem (38:57–39:22). Poté, co převaděč mrtvých provádí rituál, ovládá další těla, útočící na Tanga (40:26–41:01). Jiangshi v domě převaděče se přemisťují ztuhlým klouzáním se po podlaze a skokem, ovšem s rukama v připevnění (39:12–39:15, 40:48–40:56).

Na závěr je pro představu vhodné uvést i projevy bytosti zatím pouze v procesu proměny. Úvodní titulky kladou důraz na krmení se lidským masem pro dokonání procesu (0:50–1:05). Bytost poté, v případě chamtivého pomocníka z rezidence Jiangů, například využívá svůj hlas k nalákání potenciální kořisti; následně lze z hrdla slyšet jen skřeky (1:08:34–1:09:27). V případě Sasy, která nezemřela a proces proměny je zahájen po zranění, lze zaznamenat změnu hlasu (1:07:17–1:07:32).

• **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

První krok k úspěšné ochraně spočívá v lokalizaci nebezpečí, k čemuž slouží kompas, schopný odhalit přítomnost jiangshi (10:46–10:50). Při střetu s ní lze bytost zmást vodou, jelikož voda

blokuje její zrak, a to je právě důvod, proč mistr ve snímku polévá Heie a proč jsou následně v bezpečí po započetí deště (57:48–57:59, 59:04–1:00:12). Jiangshi u převaděče je možné ochromit připevněním talismanu na čelo (38:40–38:43). Zneškodnění probíhá ohněm a konkrétně zde dochází k zasáhnutí meče bleskem, který je společně s jiangshi obmotán řetězem a odpaluje tak připravenou výbušninu (1:25:01–1:25:30). Bytosti v procesu přeměny lze zneškodnit také slunečním svitem (1:09:27–1:09:35). Proměna Sasy je zvrácena použitím prášku z dřeva rakve, do kterého je položena (1:06:57, 1:11:10).

6.3.1.2 Ztvárnění jiangshi v *Rigor Mortis* (2013)

Ve snímku odehrávajícím se v 21. století se herec Chin Siu-ho, kterého hraje on sám, stěhuje do nového bytu v ponuré budově a pokouší se o sebevraždu. Při procesu se ale zjevují duchové dvou dívek, následně posedávající jeho tělo. Do bytu vtrhává soused Yau, přeřezává provaz a nutí duchy tělo opustit. Siu-ho posléze navštěvuje restauraci, kde vaří právě Yau, jehož předci bývali taoističtí kněží a on se nyní specializuje na přípravu lepkavé rýže, používající se k ochraně před jiangshi. Tajemnou budovu obývají také další nájemníci, třeba postarší muž Tung s manželkou Mui nebo žena Yeung Feng se synem Pakem, která se po incidentu v hercově bytě objevuje se strachem u jeho dveří, protože ji pronásledují tíživé vzpomínky z minulosti. (*Rigor Mortis* 2013, 2:29–24:03)

Neštěstí dále provází právě postaršího muže Tunga a ženu Mui. Tung v budově zahlédne ducha, padá ze schodů a umírá. Mui se zdá sen, kde manžel hovoří, že se za pár dní vrátí a ať na něj čeká, což je příčinou jejich následných rozhodnutí. Obrací se na souseda Gaua, který se zabývá magií a prosí ho o pomoc s oživením manžela. Nejdříve probíhá očištění mrtvého těla. Podle Gaua je vhodné proces provádět na místě se čtyřmi prvky *yinu* a žena tak tělo přesouvá do chladné a temné koupelny. Tělo není nutné pohřbívat, protože se ponoří do hlíny a položí do cedrové rakve s nejsilnější *yinovou* energií, jež by měla být umístěna co nejdál od země. Místo slepičí krve radí ke krmení mrtvého použít krkavčí krev. Gau následně zapaluje talisman, nasazuje mrtvému masku z mincí přes ústa, která nesmí být za žádnou cenu sundána a dává Mui naději v návrat manžela do sedmi dní. Pokud by k oživení nedošlo, existuje ale i jiná možnost. (21:39–31:23)

Siu-ho se od postaršího domovníka dozvídá, proč se Yeung Feng často nachází v blízkosti jeho bytu, v minulosti zde totiž bydlela se synem Pakem a manželem. Manžel navenek působil jako spořádaný muž, ale jednalo se o násilníka, jenž v bytě zneužil svou studentku. Její sestra, dvojče, přispěchala na záchranu a na muže zaútočila nožem, přičemž i ona zemřela. Jakmile dívka zjistila, že je sestra mrtvá, spáchala na místě sebevraždu oběšením a právě duchové těchto

dvojčat na místě stále přebývají. Siu-ho se vydává přemluvit Yaua k jejich vymýcení z bytu, aby v něm matka se synem mohli znovu žít. Dvojčata ale herce posedávají a Yau s přítomným Gauem, jenž se zdá mít postranní úmysly, zasahují a nakonec dvojčata zavírají do skříňe. Gau skříň přemísťuje k sobě a má za úkol ji zapálit, k čemuž ale nedochází. Yeung Feng se po dlouhé době odvažuje vstoupit do bytu a znovu zde s Pakem i s přítomným hercem tráví čas. (37:17–58:45)

Mui mezitím pociťuje zoufalství, protože se manžel i přes každodenní krmení krkavčí krví stále neprobudil a dokonce zabíjí domovníka, ptajícího se na jejího muže. Gau stále apeluje na ponechání masky na ústech a jako dříve zmiňovanou další variantu jmenuje sehnání čerstvé krve chlapce, kterou by Tung požil. Jakmile malý Pak navštěvuje Mui, zavírá ho do koupelny, kde se Tung, nyní jiangshi, nachází a jelikož sejmula masku z úst, velice rychle se chlapcem krmí. U Yaua v bytě následně na probuzení jiangshi reaguje rodinný artefakt, oznamující přítomnost nebezpečné bytosti. (1:00:34–1:09:27)

Jiangshi se pohybuje po budově a útočí také na Gaua. Vychází najevo, že původní pád ze schodů Tung přežil, ale Gau tělo shodil i podruhé, jelikož plánoval k tělu připoutat duchy sester, aby získal sílu, protože dlouhodobě trpí nemocí. Ke znemožnění pohybu Tunga měla sloužit právě maska na jeho ústech a použití oleje z mrtvého těla. Yeung Feng mezitím hledá Paka a otevírá skříň s duchy dvojčat, čímž je vypouští. Žena, po zahlédnutí Paka jako ducha, na jiangshi útočí, bytost ale oplývá velikou silou. Jiangshi na kratší dobu následně zvládá ochromit pouze lepkavá rýže, do které padá. Záhy se ovšem znovu staví na nohy, protože dvojčata tělo posedávají a k tomu dochází z důvodu, že v sobě mají duši *hun* a nemají duši *po*, přičemž jiangshi má *po* a nemá *hun*. Zároveň se, místo dosud sešitých očních víček, znovu otevírají oči Tunga a útočí tak na Siu-hoa. Yau se snaží zraněnému pomoci a bytost se dále pohybuje po budově. (1:11:30–1:25:13)

Yau a Siu-ho se připravují na konečný boj s jiangshi. K přilákání Yau používá olej z mrtvého těla a s pomocí rodinného artefaktu a dalších nástrojů dosahuje toho, že bytost nemůže z místa uniknout. Siu-ho následně s jiangshi zápasí, ale magie, připoutávající ji k danému místu, vyprchává. Přichází nový den a Yau využívá situace a s pomocí magie přiměje všechny vypadnout z okna na dvůr. Sluneční svit jiangshi zapaluje a dvojčata jsou tak z těla vyhnána. Tung se mění v popel a na okamžik se mu navrácí lidskost, když vidí svou manželku, páchající nad jeho tělem sebevraždu. (1:25:14–1:33:55)

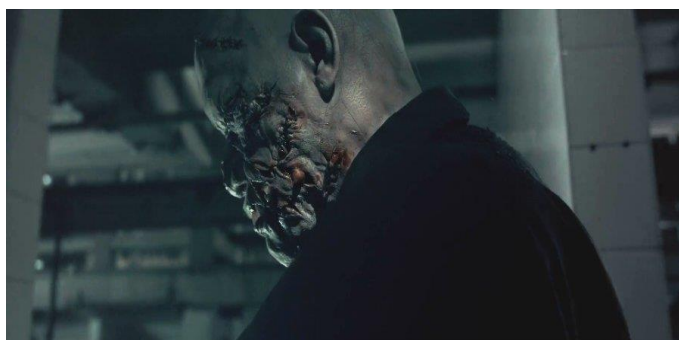
Na závěr vychází najevo, že Siu-ho na samotném počátku skutečně zemřel a vše se odehrálo jen v jeho mysli. Sousedé, sehrávající v příběhu roli, byli ti, které při cestě do bytu potkal. (1:34:43–1:37:02)

- **Vznik jiangshi**

Jiangshi ve snímku *Rigor Mortis* vzniká ve snaze o oživení mrtvého Tunga, kterého po pádu ze schodů ještě znovu shazuje z výšky soused Gau, zabývající se magií (1:11:28–1:12:25). Při procesu oživení se tělo mrtvého nejdříve očišťuje, zašívají se mu oční víčka, celé tělo se ponořuje do hlíny na místě se čtyřmi prvky *yin*, konkrétně v chladné a temné koupelně a pokládá se do cedrové rakve s nejsilnější *yinovou* energií, jež by měla být umístěna co nejdál od země (29:10–29:32). Následně je krměn krkavčí krví, zapaluje se talisman a přes ústa se mu nasazuje maska z mincí (29:34–30:48). Po sundání masky a nakrmení se krví chlapce se proces dokončuje, na což poukazuje i reakce artefaktů, sloužící k upozornění na přítomnost nebezpečné bytosti (1:08:17–1:09:12, 1:09:16–1:09:28, 1:10:02). Ve snímku se dále odkazuje na koncept duší, kdy se zmiňuje, že jiangshi má v sobě pouze duši *po* a nemá duši *hun* (1:17:56). Koncept duší se v této diplomové práci objevuje nejdříve ve čtvrté kapitole, zaměřující se na jiangshi jako na součást lidových přesvědčení a praktik, přičemž například právě Smith (2006, s. 419) hovoří o přesvědčení, kdy může dojít k neoddělení *po* od těla a být tak základem pro přeměnu těla v jiangshi. Dále se koncept duší, jako právě neoddělení *po* od těla, objevuje i v literárních sbírkách z období dynastie Qing, a to v povídkách „Nanchang shiren“ a „Shimen shi guai“ ze sbírky *Zi buyu* nebo v zápisku „Hunpo“ ze sbírky *Yuewei caotang biji*.

- **Vzhled jiangshi**

Vzhled této jiangshi odpovídá vzezření po smrti, při bližším záběru si lze navíc povšimnout sešitých ran po smrtelném pádu, již dříve zmiňovaných sešitých očních víček a také velkých zubů, viditelných i z boku rozpárané tváře (1:19:45). Podobně jako u předchozích snímků se i v případě *Rigor Mortis* klade důraz na zobrazení dlouhých nehtů (1:08:20). Při procesu oživení byl Tung oblečen do dlouhé černé róby a tento oděv tak nosí i posléze (40:13, 1:19:50).

Obrázek 15: Podoba jiangshi ze snímku *Rigor Mortis*
(Zdroj: NiceDreams 2022)

- **Projevy jiangshi**

Bytost se ve snímku projevuje krvelačně, což je evidentní již při počáteční aktivitě, kdy se po sejmutí masky z úst krmí krví chlapce (1:08:17–1:09:12). Lze se domnívat, že si uvědomuje

určité věci, třeba silné prožitky z minulosti. Útočí totiž poté na Gaua, který Tunga usmrtil a zároveň neútočí na svou manželku; na samotném konci, když se na manželku dívá, Tungem dokonce na okamžik probleskne lidskost (1:11:28–1:12:25, 1:33:25–1:33:48). Ve snímku dále útočí na Yeung Feng, chtějící pomstít syna, přičemž se ženou bojuje především silnými pažemi a nakonec dřevěnou tyčí (1:19:50–1:20:59). Po posednutí těla duchy, což se v předchozích snímcích neobjevuje a tato inovace tak dodává na dramatičnosti a nepředvídatelnosti, se stává silnější, otevírá oči a získává schopnost vidět (1:21:55–1:22:06). Následně útočí na Siu-hoa, tentokrát kovovou tyčí (1:22:34). Před konečným bojem je jiangshi nalákána na olej z mrtvého těla a znovu se utkává se Siu-hoem, k čemuž užívá svou fyzickou sílu (1:27:35–1:31:49). Co se týče způsobu pohybu, tato jiangshi se nejdříve přemísťuje klouzáním se po podlaze a dovede také skákat (1:19:54–1:19:57, 1:20:51–1:20:53). Jakmile tělo posedávají duchové, přizpůsobuje se způsob pohybu jiangshi tomu, jakým se pohybují právě duchové sester a od tohoto okamžiku například dále rychle leze po zdech nebo se vznáší (1:22:30–1:22:37, 1:26:30–1:26:35).

- **Ochrana před jiangshi a její zneškodnění**

Ochranu před projevy, jako znemožnění pohybu, původně představuje maska na ústech, vyrobená z mincí, která se nesmí sejmut a použití oleje z mrtvého těla (1:13:35–1:13:39). V případě sejmutí masky a započetí aktivity jiangshi je pro zdárnou ochranu nejdříve nutný příjem informací o nebezpečí, což zprostředkovává rodinný artefakt v bytě Yaua a upozorňuje na přítomnost jiangshi (1:09:16–1:09:28, 1:10:02). I ve snímku *Rigor Mortis* dále figuruje lepkavá rýže k ochromení bytosti (23:07–23:20, 1:21:28–1:21:53). Dokud není jiangshi posednuta duchy, lze také využít její nemožnosti vidět a chránit se neupozorňováním na sebe vydáváním zvuků (1:11:08–1:11:28). Příchod nového dne slouží jako nástroj ke zneškodnění, kdy svit odděluje duchy sester od jiangshi, její tělo se zapaluje a mění v popel (1:31:56–1:33:56).

Závěr

Cílem této magisterské diplomové práce bylo odpovědět na otázku:

- Jakým způsobem je mýtická bytost jiangshi ztvárněna v čínském folkloru, v literatuře z období dynastie Qing a v hongkongské kinematografii?

Jiangshi je v rámci čínského folkloru ztvárněna jako nebezpečná oživlá mrtvola a je odrazem náboženských představ, které zahrnují uctívání předků, důležitost řádně provedeného pohřebního rituálu a víru v existenci duší *hun* a *po*. Na základě čínského lidového náboženství, sestávajícího se také z prvků taoismu, konfucianismu i buddhismu, totiž vznikala přesvědčení, že k oživení mrtvého může dojít nesprávně provedenými pohřebními rituály, kdy se duše *po* zcela neoddělí od těla. I když je v této práci zmiňováno více lidových přesvědčení a pověr o okolnostech přeměny mrtvého, třeba přeměna vlivem proniknutí slunečních paprsků či měsíčního svitu do rakve nebo přítomnost kočky v blízkosti těla, spojuje je kladení důrazu na řádné naložení s mrtvým tělem jako jeho pohřbení nebo důkladné zabezpečení rakve. S řádným naložením s tělem souvisí také praktikování rituálu „převádění mrtvých“ v případě, že člověk zemřel daleko od domova. Opět se tak odkazuje na náboženské představy, a to s vlivem taoismu, konfucianismu a v oblasti Xiangxi v západním Hunanu, se kterou je praktika hlavně spojována, především šamanismu. I lidové příběhy o této praktice měly vliv na víru v to, že se mrtvý může dát do pohybu. Podle jedné z verzí se měl totiž pohybovat do domoviny bez fyzického přičinění přítomných převaděčů. Další, o poznání méně tajemná verze, popisuje přepravení mrtvého samotnými převaděči a k oživení zde nedochází. Lidová přesvědčení dále zmiňují způsob ochromení této bytosti, a to denním svitem; ke zneškodnění podle nich může dojít pouze spálením.

Jelikož autoři povídek a zápisků čerpali také z příběhů kolujících společnostmi, z toho co sami slyšeli nebo s čím se podělili známí a informátoři, odkazuje se v jejich příbězích nejen na původní náboženské představy, ale také právě na některá z přesvědčení, popisovaných v této magisterské diplomové práci, která na základě již existujících náboženských představ vznikala. V literárních sbírkách z období dynastie Qing se tak apeluje na důležitost řádného pohřbu a v případě *Zi buyu* a *Yuewei caotang biji* se rovněž odkazuje na koncept duší. Přesvědčení o vzniku jiangshi z důvodu neoddělení duše *po* od těla se odráží v Yuan Meiových povídkách, avšak Ji Yun s tímto pohledem nesouhlasí a domnívá se, že za vznik může jiná zlá síla. Především v *Zi buyu* se lze poté dočíst o dalších okolnostech vzniku jiangshi, a to například z důvodu narušení odpočinku zemřelého, nepřinášení obětí zemřelému nebo sebevraždy

oběšením s doprovodnými negativními pocity. Z pohledu vnější charakteristiky není bytost v povídkách a zápiscích ztvárněna „uniformním“ způsobem. I když se většinou objevuje v děsivé podobě a s nerozkládajícím se ztuhlým tělem, které odpovídá stavu po smrti, popřípadě může být taktéž pokryto chlupy, objevuje se v některých případech i v podobě k nerozeznání od živých. Unikátnost představuje *Zi buyu*, kde je popisována přeměna krávy v jiangshi. Všechny sbírky obsahují případy, kdy se v noci projevuje nebezpečně a svou kořist bezmyšlenkovitě pronásleduje a útočí na ni. Způsob útoku, ve smyslu, zda z obětí vysává vitální energii *qi*, nebo se jimi krmí, ale není jednotný a většinou zůstává neobjasněn. V *Zi buyu* a *Yuewei caotang biji* lze však nalézt i případy, kdy se nebezpečně neprojevuje. Také způsob pohybu je ve sbírkách popisován rozmanitě, takže jiangshi skáče, chodí, běhá nebo i létá. Denní svit / příchod nového dne se v literatuře z období dynastie Qing projevuje jako příčina jejího ochromení. Zejména *Zi buyu* poté představuje další prostředky k ochraně jako červené fazole, kousky železa, rýži, zvuk zvonů, použití koštěte z trubače, sebrání víka rakve, přítomnost taoistických kněží či buddhistických mnichů, kteří si s jiangshi mohou vědět rady, popřípadě lze využít i neschopnost jiangshi dosáhnout vysokých míst, s čímž se lze setkat také ve sbírce *Yuewei caotang biji*. K jejímu zneškodnění dochází opět spálením.

Hongkongské filmové snímky podžánru založeného na příbězích o jiangshi odkazují na přesvědčení a praktiky zmiňované v této práci a na literární sbírky z období dynastie Qing. Ve filmech se tak klade důraz na řádné naložení s tělem a vyvarování se narušení odpočinku zemřelého a také se v nich odráží přesvědčení, že má v sobě jiangshi duši *po* nebo, že k přeměně dochází po smrti člověka doprovázenou negativními pocity. Mrtví se ve své ztuhlosti a za skoku rovněž převádějí do domoviny a k jejich ovládnutí se používá talisman, čímž se odkazuje na praktiku „Převádění mrtvých přes tisíc li“ / „Převádění mrtvých v Xiangxi“. Filmy představují prototyp jiangshi, kde je se svou tělesnou schránkou, která odpovídá vzezření po smrti, ztvárněna v róbě z období dynastie Qing a s nasazenou pokrývkou hlavy. Toto ztvárnění se stalo jejím „poznávacím znamením“ a lze se s ním setkat i v dalších audiovizuálních formách a projevech populární kultury. Bytost se ve snímcích projevuje agresivně, útočí na svou kořist a snaží se ji popadnout, avšak v některých případech k útoku dochází cizím zapříčiněním, třeba sejmutím talismanu z jejího čela, provedením rituálu s následným ovládnutím jejího těla nebo i v případě blízkosti černé kočky. Podobně jako v literárních sbírkách, ani ve filmových snímcích se divák neseťká s jednotným a explicitně zobrazeným způsobem útoku na kořist, ve smyslu, zda z ní vysává vitální energii *qi*, krev, nebo se celou kořistí krmí. Významně se v nich ale projevují dlouhé nehty, které k útoku využívá a ve snímku *Mr. Vampire* rovněž dlouhé špičáky, typické pro ztvárnění upírů; popularita tohoto snímku měla rovněž vliv na odkazování

na jiangshi jako na upíra. I způsob pohybu je ve snímcích rozmanitý a kromě skákání s rukama v předpažení, popřípadě připažení, poukazující na ztuhlost těla, se stejně jako v literárních sbírkách dovede za kořistí rozeběhnout a dokonce zvládne létat. Ve filmech se promítly i některé ze způsobů ochrany popisované v rámci původních zmínek nebo ve sbírkách. Před jiangshi se tak lze chránit například denním svitem, připevněním talismanu na její čelo, použitím lepkavé rýže, vyšplháním na vysoké místo nebo zadržením dechu a k jejímu zneškodnění opět dochází spálením. Podžánr představuje i další možnosti ochrany a ochromení, a to třeba použití zrcadla *bagua*, vody, slepičích vajec, psí krve, speciálních artefaktů a kompasů, které reagují na přítomnost jiangshi, propíchnutí mečem nebo vytvoření speciální směsi zabezpečující rakev. Ve 21. století, kdy podžánr postupně upadá, se hongkongští filmoví tvůrci pokoušejí o inovace, což se projevuje právě třeba způsobem jejího ztvárnění. Jeden ze způsobů inovace je větší důraz na hrůznost, například při zobrazení vzezření a krvelačných projevů, k čemuž dochází právě ve snímcích *The Era of Vampires* a *Rigor Mortis*. Další variantou je odklon od děsu a ztvárnění podoby jiangshi s cílem zaujmout i publikum, které není natolik seznámeno s původními snímky, a to třeba jejím vzezřením k nerozeznání od živých či důrazem na roztomilost. Příkladem takového filmu je *Vampire Cleanup Department*.

Resumé

This master's thesis deals with the portrayal of the mythical creature jiangshi and aims to answer the question “How is the mythical creature jiangshi portrayed in Chinese folklore, Qing dynasty literature, and Hong Kong cinema?”. First, the connection between folklore and popular culture is defined. After introducing jiangshi and focusing on early mentions and related beliefs, the thesis presents the authors Pu Songling, Yuan Mei, and Ji Yun with their collections discussing the supernatural *Liaozhai zhiyi*, *Zi buyu*, and *Yuewei caotang biji*, respectively. In these collections, information is sought about the origin of jiangshi, its appearance, behavior, how to protect yourself from this creature, and how to eliminate it. After presenting the important context, the same specifics are sought in the Hong Kong films of the subgenre based on the jiangshi stories. From the period of growth of the subgenre and its popularity, the groundbreaking films *Encounters of the Spooky Kind* (1980) and *Mr. Vampire* (1985) are analyzed. From the period of decline of the subgenre, the focus is on the films *The Era of Vampires / Tsui Hark's Vampire Hunters* (2002) and *Rigor Mortis* (2013). With this approach, it is possible to observe, for example, how films are influenced by the portrayal of jiangshi in early mentions and Qing dynasty literature.

Keywords: jiangshi, mythical creature, Chinese folklore, Liaozhai zhiyi, Zi buyu, Yuewei caotang biji, Hong Kong cinema

Zdroje

Filmové snímky a epizody dokumentární série

Discover China. Legend of the Walking Corpses I [epizoda dokumentární série]. Čína: Yuanchun Media Co., Ltd. & 5CTV, c2009a.

Discover China. Legend of the Walking Corpses II [epizoda dokumentární série]. Čína: Yuanchun Media Co., Ltd. & 5CTV, c2009b.

Encounters of the Spooky Kind [Gui da gui 鬼打鬼] [film]. Režie Sammo HUNG Kam-bo. Hongkong: Bo Ho Films, 1980.

Mr. Vampire [Jiangshi xiansheng 殭屍先生] [film]. Režie Ricky LAU Koon-wai. Hongkong: Bo Ho Films, 1985.

Rigor Mortis [Jiangshi 殭屍] [film]. Režie Juno MAK. Hongkong: Kudos Films, 2013.

The Era of Vampires / Tsui Hark's Vampire Hunters [Qiannian jiangshi wang / Jiangshi da shidai 千年殭屍王 / 殭屍大時代] [film]. Režie Wellson CHIN Sing-wai. Hongkong: Film Workshop, 2002.

Literatura

ALLEN, Sarah M., 2014. *Shifting Stories: History, Gossip, and Lore in Narratives from Tang Dynasty China*. Cambridge (Massachusetts): Harvard University Asia Center. Harvard-Yenching Institute Monograph Series. ISBN 978-0-674-41720-5.

ANCUTA, Katarzyna, 2021. From Revenants to Vampires: The Transmedia Evolution of the Jiangshi. In: BACON, Simon, ed. *The Transmedia Vampire: Essays on Technological Convergence and the Undead*. Jefferson: McFarland & Company, s. 146–160. ISBN 978-1-4766-7574-9.

BAKEŠOVÁ, Ivana, Ondřej KUČERA a Martin LAVIČKA, 2019. *Dějiny Čínské lidové republiky: (1949-2018)*. Praha: NLN. ISBN 978-80-7422-596-3.

BARR, Allan Hepburn, 1983. *Pu Songling and Liaozhai zhiyi* [online]. Oxford [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:9eb3578a-1c31-409b-ac60-2a04b16227d9>. PhD Dissertation. University of Oxford.

BARR, Allan, 1984. The Textual Transmission of Liaozhai zhiyi. *Harvard Journal of Asiatic Studies* [online]. **44**(2), s. 515–562 [cit. 2024-03-04]. ISSN 00730548. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2719041>

BENDER, Mark a Victor H. MAIR, 2011. “I Sit Here and Sing for You”: The Oral Literature of China. In: BENDER, Mark a Victor H. MAIR, ed. *The Columbia Anthology of Chinese Folk and Popular Literature*. New York: Columbia University Press, s. 1–12. ISBN 978-0-231-15312-6.

BETTINSON, Gary a Daniel MARTIN, 2018. Introduction. In: BETTINSON, Gary a Daniel MARTIN, ed. *Hong Kong Horror Cinema*. Edinburgh: Edinburgh University Press, s. 1–16. ISBN 978-1-4744-2460-8.

CAMPANY, Robert F., 1991. Ghosts Matter: The Culture of Ghosts in Six Dynasties Zhiguai. *Chinese Literature: Essays, Articles, Reviews (CLEAR)* [online]. **13**, s. 15–34 [cit. 2024-02-11]. ISSN 01619705. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/495051>

DE GROOT, Jan J. M., 1972. *The Religious System of China*. Volume 1. Taipei: Ch'eng Wen Publishing Company. ISBN nevedeno.

Definitions of Folklore, 1996. *Journal of Folklore Research* [online]. **33**(3), s. 255–264 [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3814683>

DIFFRIENT, David Scott, 2018. Hands, Fingers and Fists: ‘Grasping’ Hong Kong Horror Films. In: BETTINSON, Gary a Daniel MARTIN, ed. *Hong Kong Horror Cinema*. Edinburgh: Edinburgh University Press, s. 110–132. ISBN 978-1-4744-2460-8.

DUNDES, Alan, 1965. What Is Folklore? In: DUNDES, Alan, ed. *The Study of Folklore*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, s. 1–3. ISBN nevedeno.

FASS, Josef, 1977. Počátky čínské novelistiky. In: *Starožitné zrcadlo: Příběhy z doby Tchangů*. Přeložil Josef FASS. Praha: Odeon, s. 282–290. ISBN nevedeno.

FOSTER, Michael Dylan, 2016. Introduction: The Challenge of the Folkloresque. In: FOSTER, Michael Dylan a Jeffrey A. TOLBERT, ed. *The Folkloresque: Reframing Folklore in a Popular Culture World*. Colorado: Utah State University Press, s. 3–33. ISBN 978-1-60732-417-1.

FRANCIS, Sing-chen Lydia, 2002. "What Confucius Wouldn't Talk About": The Grotesque Body and Literati Identities in Yuan Mei's "Zi buyu." *Chinese Literature: Essays, Articles, Reviews* (CLEAR) [online]. **24**, s. 129–160 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/823479>

FU, Mengxing, 2019. New Wine in Old Bottles: Contemporary Chinese Online Allegorical Ghost Stories as Political Commentary. *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory* [online]. **5**(1), s. 36–54 [cit. 2024-02-12]. ISSN 2457-8827. Dostupné z: <https://doi.org/10.24193/mjcst.2019.7.02>

GARRY, Jane a Hasan EL-SHAMY, 2005. Introduction. In: GARRY, Jane a Hasan EL-SHAMY, ed. *Archetypes and motifs in folklore and literature: a handbook*. New York: M.E. Sharpe, s. xv–xxiv. ISBN 0-7656-1260-7.

GILDOW, Douglas Matthew, 2005. Flesh Bodies, Stiff Corpses, and Gathered Gold: Mummy Worship, Corpse Processing, and Mortuary Ritual in Contemporary Taiwan. *Journal of Chinese Religions* [online]. **33**(1), s. 1–37 [cit. 2022-04-11]. ISSN 0737-769X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1179/073776905804759913>

GROSSMAN, Andrew, 2018. Animated Pasts and Unseen Futures: on the Comic Element in Hong Kong Horror. In: BETTINSON, Gary a Daniel MARTIN, ed. *Hong Kong Horror Cinema*. Edinburgh: Edinburgh University Press, s. 79–96. ISBN 978-1-4744-2460-8.

GUO, Moshan, 2022. Hong Kong vampire films: anxious imaginings of death and illness. *Continuum* [online]. **36**(5), s. 776–790 [cit. 2023-11-16]. ISSN 1030-4312. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10304312.2022.2106356>

HARMON, Gary L., 1983. On the Nature and Functions of Popular Culture. *Studies in Popular Culture*, [online]. **6**, s. 3–15 [cit. 2023-07-21]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45018100>

HARRELL, Stevan, 1979. The Concept of Soul in Chinese Folk Religion. *The Journal of Asian Studies* [online]. **38**(3), s. 519–528 [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2053785>

HASELSTEIN, Ulla, Berndt OSTENDORF a Peter SCHNECK, 2001. Popular Culture: Introduction. *Amerikastudien / American Studies* [online]. **46**(3), s. 331–338 [cit. 2023-07-24]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41157662>

HLADÍKOVÁ, Kamila, 2013. *Moderní čínská literatura: učební materiál pro studenty sinologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3840-5.

HOLUBOVÁ, Václava, 2000. Slovo folklor v současném úzu. *Naše řeč*. **83**(4), s. 218–219. ISSN 0027-8203.

HOSSEINI, Hossein, 2010. Popular Culture in Asia: Globalization, Regionalization, and Localization. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* [online]. **2**(5), s. 7356–7358 [cit. 2023-07-22]. ISSN 18770428. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.05.094>

HUANG, Minwen, 2016. From Cultural Ghosts to Literary Ghosts – Humanisation of Chinese Ghosts in Chinese Zhiguai. In: FLEISCHHACK, Maria a Elmar SCHENKEL, ed. *Ghosts – or the (Nearly) Invisible: Spectral Phenomena in Literature and the Media* [online]. Frankfurt am Main: Peter Lang AG, s. 147–160 [cit. 2024-02-08]. ISBN 978-3-653-05962-5. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/j.ctv2t4d7f.17>

HUDSON, Dale, 2009. Modernity as Crisis: Goeng Si and Vampires in Hong Kong Cinema. In: BROWNING, John Edgar a Caroline Joan (Kay) PICART, ed. *Draculas, Vampires, and Other Undead Forms: Essays on Gender, Race, and Culture*. Maryland: Scarecrow Press, s. 203–234. ISBN 978-0-8108-6696-6.

CHA, Ya Po, 2010. *An Introduction to Hmong Culture*. Jefferson: McFarland & Company. ISBN 978-0-7864-4951-4.

CHAN, Ka Lok Sobel, 2023. The Dynamic Aesthetics, Locality and Dehybrid Style of Hong Kong Cinema facing the Recovery of Post-Pandemic Period. *Avanca Cinema* [online]. **14**, s. 452–458 [cit. 2024-06-09]. ISSN 2184-0520. Dostupné z: <https://doi.org/10.37390/avancacinema.2023.a530>

CHAN, Leo Tak-Hung, 1993. Narrative as Argument: The Yuewei caotang biji and The Late Eighteenth-Century Elite Discourse on The Supernatural. *Harvard Journal of Asiatic Studies* [online]. **53**(1), s. 25–62 [cit. 2024-05-01]. ISSN 00730548. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2719467>

CHIANG, Sing-chen Lydia, 2005. *Collecting the Self: Body and Identity in Strange Tale Collections of Late Imperial China*. Leiden: Brill. Sinica Leidensia, 67. ISBN 9004142037.

CHOI, Jinhee a Mitsuyo WADA-MARCIANO, 2009. Introduction. In: CHOI, Jinhee a Mitsuyo WADA-MARCIANO, ed. *Horror to the Extreme: Changing Boundaries in Asian Cinema*. Hong Kong: Hong Kong University Press, s. 1–12. ISBN 978-962-209-972-2.

IDEMA, Wilt a Lloyd HAFT, 1997. *A Guide to Chinese Literature*. Ann Arbor: University of Michigan Press. ISBN 978-0-89264-123-9.

IWABUCHI, Koichi, 2005. Discrepant Intimacy: Popular Culture Flows in East Asia. In: ERNI, John Nguyet a Siew Keng CHUA, ed. *Asian Media Studies: Politics of Subjectivities*. Oxford: Blackwell Publishing, s. 19–36. ISBN 0-631-23498-5.

JI, Yun 纪昀, 1996. *Yuwei caotang biji* 阅微草堂笔记. Zhongguo: Dianzi tushu xuexiao zhuanji 电子图书学校专集. ISBN neuvedeno.

JI, Yun 纪昀, 2007. *Yuwei caotang biji* 阅微草堂笔记. Jinan: Qilu shushe 齐鲁书社. ISBN 9787533318031.

JI, Yun, 2014. *Real Life in China at the Height of Empire: Revealed by the Ghosts of Ji Xiaolan*. Editoval a přeložil David E. POLLARD. Hong Kong: The Chinese University Press. ISBN 978-962-996-601-0.

JIANG, Qingtong, 2023. *Explore the Origins and Analyze the Space of Ghosts and the Space of Immortals in Liaozhai zhiyi* 聊齋誌異 [online]. Toronto [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/1807/130147>. Master's Thesis. University of Toronto.

KATZ, Paul R., 2021. *Religion, Ethnicity, and Gender in Western Hunan during the Modern Era: The Dao among the Miao?* [online]. London: Routledge [cit. 2024-01-28]. ISBN 978-0-429-19647-8. Dostupné z: <https://doi.org/10.4324/9780429196478>

KING, Richard a Timothy J. CRAIG, 2002. Asia and Global Popular Culture: The View from He Yong's Garbage Dump. In: CRAIG, Timothy J. a Richard KING, ed. *Global Goes Local: Popular Culture in Asia*. Vancouver: UBC Press, s. 3–11. ISBN 0-7748-0874-8.

KIPNIS, Andrew B., 2021. *The Funeral of Mr. Wang: Life, Death, and Ghosts in Urbanizing China* [online]. California: University of California Press [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1525/luminos.105>

KONFUCIUS, 1995. *Rozpravy: Hovory a komentáře*. Editoval Augustin PALÁT. Přeložili Jaroslav PRŮŠEK a Vincenc LESNÝ. 2. vydání tohoto překladu. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0295-0.

LAM, Stephanie, 2009. Hop on Pop: Jiangshi Films in a Transnational Context. *CineAction*. (78), s. 46–51. ISSN 0826-9866.

LEPPÄLAHTI, Merja a Clive TOLLEY, 2018. From Folklore to Fantasy: The Living Dead, Metamorphoses, and Other Strange Things. *Journal of the Fantastic in the Arts* [online]. **29**(2), s. 179–200 [cit. 2023-07-28]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/26627620>

LIAO, Yiwu 廖亦武, 2001. *Zhongguo diceng fangtan lu 中国底层访谈录 (Rozhovory se spodinou čínské společnosti)*. Wuhan: Changjiang wenyi chubanshe 长江文艺出版社. ISBN 7-5354-2126-1.

LIAO, Yiwu, 2013. *Hovory se spodinou: dvacet pět osudů z okraje čínské společnosti*. Přeložila Zuzana LI. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-2807-3.

LIN, Lynn Qingyang, 2017. Two Translations of Ji Yun's Close Scrutiny: the Translator, the Reader and the Settings of Translation. *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences* [online]. **10**(1), s. 103–116 [cit. 2024-05-03]. ISSN 1674-0750. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s40647-016-0131-1>

LITTLE, Stephen, 2022. Daoism. In: LITTLE, Stephen a T. Lawrence LARKIN. *Northeastern Asia and the Northern Rockies: Treasures from the Los Angeles County Museum of Art and the Daryl S. Paulson Collection* [online]. Earth: Punctum Books, s. 37–86 [cit. 2024-09-13]. ISBN 978-1-68571-117-7. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/j.ctv36mk8pt.7>

LUO, Zhufeng 罗竹风, 1996. *Handa chengyu da cidian 汉大成语大词典 (Slovník čínských idiomů)*. Shanghai: Hanyu da cidian chubanshe 汉语大词典出版社. ISBN 9787543202122.

MA, Y. W. a Joseph S. M. LAU, 2009. Explanations. In: MA, Y. W. a Joseph S. M. LAU, ed. *Traditional Chinese Stories: Themes and Variations*. Boston: Cheng & Tsui, s. xiii–xxiv. ISBN 0-88727-071-9.

MOSKOWITZ, Marc L., 2022. Hopping Vampire Zombies: Hong Kong Cinema Brings Chinese Folklore to the Present. *The Journal of Popular Culture* [online]. **55**(4), s. 867–885 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/jpcu.13160>

NIENHAUSER, William H., ed., 1986. *The Indiana Companion to Traditional Chinese Literature*. Bloomington: Indiana University Press. ISBN 0-253-32983-3.

PINEDO, Isabel, 1996. Recreational Terror: Postmodern Elements of the Contemporary Horror Film. *Journal of Film and Video* [online]. **48**(1/2), s. 17–31 [cit. 2024-06-29]. ISSN 0742-4671. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/20688091>

PU, Songling 蒲松齡, 2015. *Liaozhai zhiyi (quan si ce)* 聊齋志異 (全四册) (*Čtyři svazky Liaozhai zhiyi*). Z klasické čínštiny přeložili YU Tianchi 于天池 a SUN Tonghai 孙通海. Beijing: Zhonghua shuju 中华书局. ISBN 978-7-101-10763-0.

PU, Songling, 1963. *Zkazky o šesteru cest osudu*. Přeložil Jaroslav PRŮŠEK. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění. ISBN neuvedeno.

PU, Songling, 2006. *Strange Tales from a Chinese Studio*. Přeložil John MINFORD. London: Penguin Books. ISBN 978-0-140-44740-8.

SALA, Ilaria Maria, 1997. Cinema in Hong Kong: Censorship and the Market: How to Live With Them Both. *China Perspectives* [online]. (12), s. 82–86 [cit. 2024-06-26]. ISSN 2070-3449. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/24050488>

SHENG, Yang 盛洋, 2015. The Revival of zhiguai 志怪 Storywriting in the Qing Dynasty: In Search for Its Reasons. *Monumenta Serica: Journal of Oriental Studies* [online]. **63**(2), s. 295–326 [cit. 2024-02-09]. ISSN 0254-9948. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/02549948.2015.1106834>

SIMA, Qian, 1993. *Records of the Grand Historian*. Přeložil Burton WATSON. Hong Kong: Columbia University Press Book. ISBN 978-0-231-52107-9.

SIMA, Qian, 2012. *Kniha vrchních písařů: výběr z díla čínského historika*. Přeložili Olga LOMOŤOVÁ a Timoteus POKORA. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2154-8.

SMITH, S. A., 2006. Talking Toads and Chinless Ghosts: The Politics of “Superstitious” Rumors in the People’s Republic of China, 1961–1965. *The American Historical Review* [online]. **111**(2), s. 405–427 [cit. 2024-01-11]. ISSN 0002-8762. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/ahr.111.2.405>

STEIN, Wayne, 2009. Enter the Dracula: The Silent Screams and Cultural Crossroads of Japanese and Hong Kong Cinema. In: BROWNING, John Edgar a Caroline Joan (Kay) PICART, ed. *Draculas, Vampires, and Other Undead Forms: Essays on Gender, Race, and Culture*. Maryland: Scarecrow Press, s. 235–260. ISBN 978-0-8108-6696-6.

STOKES, Lisa Odham, 2007. *Historical Dictionary of Hong Kong Cinema*. Maryland: Scarecrow Press. ISBN 978-0-8108-5520-5.

SUH, Joohee, 2019. *The Afterlife of Corpses: A Social History of Unburied Dead Bodies in Qing China (1644-1911)* [online]. St. Louis [cit. 2024-05-10]. Dostupné z: <https://doi.org/10.7936/v4pt-9c47>. PhD Dissertation. Washington University in St. Louis.

SUMEĞI, Angela, 2014. *Understanding Death: An Introduction to Ideas of Self and the Afterlife in World Religions*. Chichester: Wiley-Blackwell. ISBN 978-1-4051-5370-6.

ŠVARNÝ, Oldřich, 1998. *Učební slovník jazyka čínského I*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci. ISBN 80-706-7907-7.

ŠVARNÝ, Oldřich, 1999. *Učební slovník jazyka čínského III*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0071-5.

TEO, Stephen, 1997. *Hong Kong Cinema: The Extra Dimensions*. London: British Film Institute. ISBN 0-85170-496-4.

THOMPSON, Stith, 1946. *The Folktale*. New York: The Dryden Press. ISBN neuvedeno.

VOCHALA, Jaromír, 2003. *Čínsko-český, česko-čínský slovník*. Voznice: Leda. ISBN 80-7335-011-4.

WANG, Lin, 2012. *Celebration of the strange: Youyang zazu and its horror stories* [online]. Athens [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://esploro.libs.uga.edu/esploro/outputs/9949334225602959>. PhD Dissertation. University of Georgia.

YANG, Fenggang a Anning HU, 2012. Mapping Chinese Folk Religion in Mainland China and Taiwan. *Journal for the Scientific Study of Religion* [online]. **51**(3), s. 505–521 [cit. 2024-01-28]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41681808>

YEH, Emilie Yueh-yu a Neda Hei-tung NG, 2009. Magic, Medicine, Cannibalism: The China Demon in Hong Kong Horror. In: CHOI, Jinhee a Mitsuyo WADA-MARCIANO, ed. *Horror to the Extreme: Changing Boundaries in Asian Cinema*. Hong Kong: Hong Kong University Press, s. 145–160. ISBN 978-962-209-972-2.

YUAN, Mei, 1996. *Censored by Confucius: Ghost Stories by Yuan Mei*. Editovali a přeložili Kam LOUIE a Louise EDWARDS. New York: Routledge. ISBN 9781563246807.

YUAN, Mei, 2003. *O čem Konfucius nehovořil*. Přeložila Lucie OLIVOVÁ. Praha: Brody. ISBN 80-861-1217-9.

YUAN, Mei, Paolo SANTANGELO a Beiwen YAN, 2013. *Zibuyu, "What The Master Would Not Discuss", according to Yuan Mei (1716–1798): A Collection of Supernatural Stories*. Leiden: Brill. ISBN 978-90-04-25032-1.

ZHAO, Weifang, 2022. The Evolving Esthetics of Hong Kong Films in the 21st Century. *Journal of Chinese Film Studies* [online]. **2**(1), s. 117–130 [cit. 2024-07-01]. ISSN 2702-2277. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/jcfs-2022-0016>

ZHAO, Xiaohuan, 2003. *From Shanhai Jing to Liaozhai Zhiyi: Towards a Morphology of Classical Chinese Supernatural Fiction* [online]. Edinburgh [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/1842/27739>. PhD Dissertation. University of Edinburgh.

Internetové zdroje

ARYA, Nalini, 2022. All About the Bagua Mirror: Bagua Mirror Usage, Function, Placement, Rules in Feng Shui. In: *Medium* [online]. [cit. 2024-07-14]. Dostupné z: <https://medium.com/illumination/all-about-the-bagua-mirror-24425cc193f7>

ASHKENAZY, Gary, c2008–2021. Swords and Amulets. In: *Primal Trek* [online]. [cit. 2024-09-03]. Dostupné z: https://primaltrek.com/sword.html#peach_wood_swords

DAZUI GUAN LISHI 大嘴观历史, 2022. Shenmi de “Xiangxi ganshi” shifou zhende cunzai? Ganshi beihou de zhenxiang you shi shenme? 神秘的“湘西赶尸”是否真的存在? 赶尸背后的真相又是什么? (Existuje skutečně záhadné „Převádění mrtvých v Xiangxi“? Co se skrývá za převáděním mrtvol?). In: *Baidu Baijiahao* [online]. [cit. 2024-01-04]. Dostupné z: <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1733049704341125046&wfr=spider&for=pc>

DELANEY, Tim, 2007. Pop Culture: An Overview. In: *Philosophy Now* [online]. [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: https://philosophynow.org/issues/64/Pop_Culture_An_Overview

Douban, c2005–2024. Xiangxi ganshi ji 湘西赶屍記 (The Case of the Walking Corpses). In: *Douban Dianying* [online]. [cit. 2024-06-08]. Dostupné z: <https://movie.douban.com/subject/25960825/>

HKMDB, [1995a]. Encounter of the Spooky Kind. In: *Hong Kong Movie Database (HKMDB)* [online]. [cit. 2024-11-26]. Dostupné z: https://hkmdb.com/db/movies/view.mhtml?id=6193&display_set=eng

HKMDB, [1995b]. Mr. Vampire. In: *Hong Kong Movie Database (HKMDB)* [online]. [cit. 2024-11-20]. Dostupné z: https://hkmdb.com/db/movies/view.mhtml?id=6742&complete_credits=1&display_set=eng

HKMDB, [1995c]. Rigor Mortis. In: *Hong Kong Movie Database (HKMDB)* [online]. [cit. 2024-11-20]. Dostupné z: https://hkmdb.com/db/movies/view.mhtml?id=16194&display_set=eng

HOLMES, Rachel, 2023. Jiang Shi: The Terrifying Chinese Vampires of the Qing Dynasty. In: *Medium* [online]. [cit. 2024-01-27]. Dostupné z: <https://medium.com/@RachelHolmees/jiang-shi-the-terrifying-chinese-vampires-of-the-qing-dynasty-815ea645e69>

HOWIE, S., 2022. Jiangshi: The Hopping Dead. In: *Immortal Studios* [online]. [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://www.immortal-studios.com/post/jiangshi-the-hopping-dead>

LIU, Xiongfei, ed., 2011. A Mystery in Western Hunan: Walking Corpse. In: *China Culture* [online]. [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: http://en.chinaculture.org/chineseway/2011-12/05/content_426742.htm

MATYS, Rudolf, 2020. Starožitné zrcadlo. Tři staročínské příběhy z doby vlády dynastie Tchangů. In: *Český rozhlas Vltava* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/starozitne-zrcadlo-tri-starocinske-pribehy-z-doby-vlady-dynastie-tchangu-8207730>

MINANDE 米南德, 2019. Yong gou xue bixie de qiguai xisu! Daodi shi zenme lai de? 用狗血辟邪的奇怪习俗！到底是怎么来的？(Podivný zvyk užívání psí krve k zahánání zlých duchů! Odkud tato praktika vzešla?). In: *Baidu Baike* [online]. [cit. 2024-08-28]. Dostupné z: <https://baike.baidu.com/tashuo/browse/content?id=6d6b44f74637b21e14d81edd>

NetEase, 2019. Zhexie Xianggang gui pian, dou shi tongnian yinying! Sishi nian cong tou xishuo Xianggang kongbu pian de huihuang 这些香港鬼片，都是童年阴影！四十年从头细说香港恐怖片的辉煌 (Všechny tyto hongkongské strašidelné filmy připomínají noční můry z dětství! Detailní přiblížení čtyřiceti let slávy hongkongských hororů). In: *NetEase* [online]. [cit. 2024-09-04]. Dostupné z: <https://www.163.com/dy/article/EMK5EG0G0537211M.html>

Qianpian wang 千篇网, c2024. Gui zheng shou qiu 归正首丘 / 歸正首丘 (Být pohřben na místě, odkud člověk pocházel). In: *Chengyu daquan* 成语大全 [online]. [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://chengyu.qianp.com/cy/%E5%BD%92%E6%AD%A3%E9%A6%96%E4%B8%98>

SHAW, Tristan, 2019. ‘Mr. Vampire’: The definitive jiangshi movie. In: *The China Project* [online]. [cit. 2024-08-27]. Dostupné z: <https://thechinaproject.com/2019/11/01/mr-vampire-the-definitive-jiangshi-movie/>

SPOORS, Gavin, 2021. The Rise and Fall of Jiangshi Cinema. In: *Filmhounds* [online]. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://filmhounds.co.uk/2021/12/the-rise-and-fall-of-jiangshi-cinema/>

STURGEON, Donald, ed., c2006–2024a. Liji: Tan Gong I: 27. In: *Chinese Text Project* [online]. [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://ctext.org/dictionary.pl?if=en&id=9624&remap=gb#s10045233>

STURGEON, Donald, ed., c2006–2024b. The Analects: Shu Er: 21. In: *Chinese Text Project* [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://ctext.org/dictionary.pl?if=en&id=1271>

STURGEON, Donald, ed., c2006–2024c. The Analects: Yong Ye: 22. In: *Chinese Text Project* [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://ctext.org/dictionary.pl?if=en&id=1242#s10020656>

STURGEON, Donald, ed., c2006–2024d. Xu Zi buyu 續子不語 (Jiangshi v Xu Zi buyu). In: *Chinese Text Project* [online]. [cit. 2024-11-30]. Dostupné z: <https://ctext.org/wiki.pl?if=en&res=743981&searchu=%E5%83%B5%E5%B0%B8>

The Library of Congress, 2020. Liji. In: *The Library of Congress* [online]. [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/item/2021666359>

THEOBALD, Ulrich, 2010. Chuanqi 傳奇 and zhiguai 志怪, tales and stories. In: *ChinaKnowledge* [online]. [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: <http://www.chinaknowledge.de/Literature/Terms/chuanqi.html>

THEOBALD, Ulrich, 2018. Jiuli 九黎. In: *ChinaKnowledge* [online]. [cit. 2024-11-22]. Dostupné z: <http://www.chinaknowledge.de/History/Altera/jiuli.html>

UHLÍŘ, Zdeněk, 2003. Marginálie. In: *Katalogy a databáze Národní knihovny ČR* [online]. [cit. 2023-07-28]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002169&local_base=ktl

WENSHI MINJIAN 文史民间, 2023. Shenmi Xiangxi, zoujin Xiangxi liaojie ganshi de zhenmianmu 神秘湘西, 走近湘西了解赶尸的真面目 (Seznamte se se záhadným převáděním mrtvých v Xiangxi). In: *Baidu Baijiahao* [online]. [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1761037700472708603&wfr=spider&for=pc>

YIMING 佚名 (ANONYMNÍ AUTOR), 2021. Miao zu de jueji wushu 苗族的绝技巫术 (Šamanské praktiky etnické menšiny Miao). In: *Sohu* [online]. [cit. 2024-01-28]. Dostupné z: https://www.sohu.com/a/480667967_785861

ZHOU, Mojun, ed., 2012. Chenzhou fu 辰州符 (Talisman z Chenzhou). In: *China Daily* [online]. [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: https://global.chinadaily.com.cn/dfpd/hun/2012-09/11/content_15750686.htm

Obrázky

Obrázek 1: STANWAY, Glen, 2015. Encounters of the Spooky Kind (1980). In: *Kung Fu Kingdom* [online]. [cit. 2024-07-11]. Dostupné z: <https://kungfukingdom.com/encounters-of-the-spooky-kind-movie-review/>

Obrázek 2: SIIBILLAMLAW, 2017. Encounters of the Spooky Kind. In: *The Asian Cinema Critic* [online]. [cit. 2024-07-11]. Dostupné z: <https://theasiancinemacritic.com/2017/01/25/2878/>

Obrázek 3: DVDBeaver, 2021. Encounters of the Spooky Kind Blu-ray. In: *DVDBeaver* [online]. [cit. 2024-07-11]. Dostupné z: http://www.dvdbeaver.com/film9/blu-ray_review_139/encounter_of_the_spooky_kind_blu-ray.htm

Obrázek 4: CHEUNG, Victor, 2023. A Guide to Feng Shui Bagua Mirrors – Use, Placement & More. In: *Feng Shui Nexus* [online]. [cit. 2024-08-01]. Dostupné z: <https://fengshuinxus.com/feng-shui/a-guide-to-feng-shui-bagua-mirrors-use-placement-more/>

Obrázek 5: IMDb, c1990–2024a. Geung see sin sang (1985). In: *IMDb* [online]. [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt0089371/mediaviewer/rm2631313409/?ref=ttmi_mi_all_60

Obrázek 6: IMDb, c1990–2024b. Wah Yuen in Geung see sin sang (1985). In: *IMDb* [online]. [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt0089371/mediaviewer/rm3019874561/?ref=ttmi_mi_all_23

Obrázek 7: TEMPLEMAN, Max, 2023a. Jiangshi: Daoist Cosmology in Mr. Vampire. In: *Medium* [online]. [cit. 2024-07-22]. Dostupné z: https://miro.medium.com/v2/resize:fit:1100/format:webp/0*o6dN90d-rk55tKBU nebo také z: <https://medium.com/@maxtempleman/jiangshi-daoist-cosmology-in-mr-vampire-7f01e892b50>

Obrázek 8: IMDb, c1990–2024c. Ha Huang in Geung see sin sang (1985). In: *IMDb* [online]. [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt0089371/mediaviewer/rm3364040704/?ref=ttmi_mi_all_67

Obrázek 9: CLARKE, Jeremy, 2020. Mr. Vampire. In: *All the Anime* [online]. [cit. 2024-07-24]. Dostupné z: <https://blog.alltheanime.com/mr-vampire/>

Obrázek 10: IMDb, c1990–2024d. Geung see sin sang (1985). In: *IMDb* [online]. [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt0089371/mediaviewer/rm4158040065/?ref=ttmi_mi_all_52

Obrázek 11: TEMPLEMAN, Max, 2023b. Jiangshi: Daoist Cosmology in Mr. Vampire. In: *Medium* [online]. [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: https://miro.medium.com/v2/resize:fit:1400/0*KgCQsluoJQMWBqA nebo také z: <https://medium.com/@maxtempleman/jiangshi-daoist-cosmology-in-mr-vampire-7f01e892b50>

Obrázek 12: IMDb, c1990–2024e. Min Chen Lin in Gau geung ching dou foo (2017). In: *IMDb* [online]. [cit. 2024-09-01]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt6270524/mediaviewer/rm2280617984/?ref=ttmi_mi_all_31kEyXkFqcGdeQXVyNzYwNzAxMjM@.V1QL75UX1230.jpg

Obrázek 13: YI WEN TONG LU 異聞通錄, 2017. Jiangshi da shidai – Xu Ke jianzhi de di yi bu jiangshi pian 《殭屍大時代》— 徐克監製的第一部殭屍片 (The Era of Vampires – první film s jiangshi produkováný Tsui Harkem). In: *Kknews* [online]. [cit. 2024-08-12]. Dostupné z: https://i1.kknews.cc/h3TKd1gj3_YMzeWbBbfdy5feZoR99bEjl1wGwEw/0.jpg

Obrázek 14: QINGCHUN WU HAN 青春无憾, 2023. Kan dong Jiangshi da shidai san zhong jiangshi laili, ni jiu mingbai Xu Ke zhe bu xie dian weihe bei jin 看懂《僵尸大时代》三种僵尸来历, 你就明白徐克这部邪典为何被禁 (Seznamte se s původem tří typů jiangshi z The Era of Vampires a porozumíte, proč byl tento kultovní film Tsui Harka zakázán). In: *Sohu* [online]. [cit. 2024-08-12]. Dostupné z: https://www.sohu.com/a/721299581_121784426

Obrázek 15: NICEDREAMS, 2022. Rigor Mortis (2013)S16. In: *MyDramaList* [online]. [cit. 2024-08-31]. Dostupné z: https://mydramalist.com/photos/XWNmn_3